

Aiga PAIKENA

AUGSTU SASNIEGUMU SPORTA VADĪBA LATVIJĀ

Promocijas darba kopsavilkums

Pedagoģijas doktora grāda iegūšanai veselības un sporta zinātnes nozares
sporta teorijas un vēstures apakšnozarē

RĪGA 2019

Promocijas darbs izstrādāts Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmijā laika posmā no 2013. līdz 2019. gadam.

Zinātniskā vadītāja:

Dr. paed., asoc. prof. Signe LUIKA (Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmija)

Konsultante:

Dr. paed., prof. Andra FERNĀTE (Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmija)

Promocijas padomes priekšsēdētājs:

Dr. paed., prof. Uldis GRĀVĪTIS

Promocijas padomes locekļi:

Dr. paed., prof. Agita ĀBELE

Dr. paed., prof. Andra FERNĀTE

Dr. paed., doc. Kalvis CIEKURS

Dr. paed., prof. Juris GRANTS

Ph.D., prof. Aija KĻAVIŅA

Dr. paed., asoc. prof. Signe LUIKA

Dr. med., prof. Inese PONTAGA

Dr. paed., prof. Žermēna VAZNE

Dr. paed., prof. Jānis ŽĪDENS

Promocijas padomes zinātniskā sekretāre:

Dr. paed., doc. Irēna DRAVNIECE

Recenzenti:

1. Vilma CINGIENE, Dr. in Social science (economy), prof. (Mykolas Romeris university, Lietuva).
2. Aivars KAUPUŽS, Dr.paed., doc. (Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija).
3. Žermēna VAZNE, Dr.paed., prof. (Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmija).

Promocijas darba aizstāvēšana notiks 2019. gada 14. novembrī, plkst.15.30, Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmijā (Rīgā, Brīvības gatvē 333) 205. telpā.

Ar promocijas darbu un kopsavilkumu var iepazīties LSPA bibliotēkā, Brīvības gatvē 333, Rīgā un LSPA mājaslapā www.lspa.lv

ISBN 978-9934-520-42-6

SATURS

PROMOCIJAS DARBA VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS	4
1. AUGSTU SASNIEGUMU SPORTA BŪTĪBA UN TĀ VADĪBAS PRIEKŠNOSACĪJUMI, TO SAISTĪBA AR PANĀKUMIEM SPORTĀ.....	11
2. PĒTĪJUMA METODOLOĢIJA, MATERIĀLI UN ORGANIZĒŠANA.....	13
3. AUGSTU SASNIEGUMU SPORTA VADĪBAS PRIEKŠNOSACĪJUMU REALIZĒŠANA LATVIJĀ.....	16
DISKUSIJA.....	24
SECINĀJUMI	29
REKOMENDĀCIJAS PANĀKUMU AUGSTU SASNIEGUMU SPORTĀ SEKMĒŠANAI	34
ZINĀTNISKO PUBLIKĀCIJU SARAKSTS	36
PIEDALĪŠANĀS AR ZIŅOJUMIEM STARPTAUTISKĀS ZINĀTNISKĀS KONFERENCĒS UN SEMINĀROS	37
PATEICĪBAS.....	38
ZINĀTNISKĀS DARBĪBAS BIOGRĀFIJA - CV.....	39

PROMOCIJAS DARBA VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

„CITIUS, ALTIUS, FORTIUS” latīniski jeb „Ātrāk, augstāk, spēcīgāk” latviešu valodā skan olimpiskā devīze, kas definē sporta mērķi un izsaka olimpiskās kustības centienus. Olimpiskā devīze vēsta par nepārtrauktu progresu. Sacenšoties ir būtiski būt pirmajam, pārspēt rekordus, pārkāpt limitus. Olimpisko spēļu zelta medaļa ir vispazīstamākais sportisko sasniegumu simbols, un tā reprezentē sportiskās kompetences virsotni. Ne visi sportisti spēj kvalificēties olimpiskajām spēlēm, un, ja nu tomēr, uz pjedestāla ir tikai trīs vietas (Starkes, Ericsson, 2003). Kas nepieciešams, lai nokļūtu uz pjedestāla?

Panākumi augstu sasniegumu sportā vairs nav tikai individuāla sportista personīgais mērķis. Atbalsts sportistiem un sportisko panākumu gūšanai ir tieši saistīts ar augstu sasniegumu sportu. Pēc savas būtības augstu sasniegumu sportam ir nepieciešami starptautiskie panākumi (De Bosscher, Shibli, 2015). Dažādas valstis palielina ieguldījumus augstu sasniegumu sportā, lai attīstītu sportistus, kuri pārstāvēs valsti galvenajās starptautiskajās sacensībās, lai gūtu starptautiskus panākumus (Andersen, Ronglan, 2012; De Bosscher, Shibli, 2015; Digel, 2005; Lyle, 1997; Sotiriadou, De Bosscher, 2013) un lai sasniegtu plašākus mērķus, piemēram, lai gūtu starptautisku ievērību, veicinātu patriotismu un attīstītu ekonomiku (Bergsgard, Houlihan, Mangset, Nodland, Rommetvedt, 2007; Grix, Carmichael, 2011; Houlihan, Green, 2008).

Sportiskais sniegums rodas no neskaitāmu faktoru kombinācijas. Ikviens zinātnieks cenšas atbildēt uz jautājumu, kādi ir šie faktori un cik noteicošs ir katrs no tiem. Pētnieki ir uzskaitījuši vairākus faktorus, kas ietekmē augstu sasniegumu sportu un attiecīgi – panākumus. Piemēram, fiziskās, tehniskās un taktiskās prasmes, psihiskās un emocionālās prasmes, ģenētiskie faktori, treniņi un prakse, pieeja kvalitatīviem treniņiem, ekipējums un sporta būves, kā arī iespēja piedalīties starptautiskās sacensībās (piemēram, resursi, lai segtu starptautisko ceļojumu izmaksas un dalību sacensībās) (Starkes, Ericsson, 2003).

Vairāki zinātnieki veikuši pētījumus sporta nozarē ar mērķi noteikt būtiskākos faktorus, lai gūtu starptautiskus panākumus (De Bosscher, Bingham, Shibli, Van Bottenburg, De Knop 2007; Houlihan, Green, 2008; Sotiriadou, Shilbury, 2009; Andersen, Ronglan, 2012; Singh, Dureja, 2014; Smolianov, Gallo, Naylor, 2014), un izpētīt kopīgās un atšķirīgās iezīmes pastāvošajās sistēmās (Green, Oakley, 2001; Digel, 2005; Green, Houlihan, 2005), salīdzinot dažādās valstīs (piemēram, Austrālijā, Kanādā, Francijā, Spānijā, Lielbritānijā, Ķīnā, Polijā, Krievijā, ASV, Itālijā, Norvēģijā, Austrijā un Vācijā) pastāvošās sporta vadības sistēmas (Andersen, Ronglan, 2012; Bergsgard et al., 2007; Houlihan, Green, 2008).

Nemot vērā augstu sasniegumu sporta vadības sistēmu attīstību Eiropā un pasaulē, un analizējot augstu sasniegumu sporta jomas tendences Latvijā, jāatzīmē, ka neizdevās atrast pētījumus par augstu sasniegumu sporta vadību

Latvijā. Jāsecina, ka līdz šim augstu sasniegumu sporta vadība Latvijā ir maz pētīta un aprakstīta.

Pamatojoties uz 2003. gadā pieņemtajiem Latvijas Republikas Ministru kabineta noteikumiem, Izglītības un zinātnes ministrija ir par sporta nozari atbildīgā valsts pārvaldes iestāde. Savukārt ik gadu vairāk nekā pusi no valsts finansējuma valsts uztic nevalstiskajām sporta organizācijām valsts deleģēto un Sporta likumā noteikto uzdevumu veikšanai.

Latvijas politikas plānošanas dokumentos par sporta politikas prioritāti ir noteikts bērnu un jauniešu sports un sports visiem (LR MK, 2013). Augstu sasniegumu sports ir viens no četriem sporta politikas virzieniem ar mērķi nodrošināt, lai augsta līmeņa sportisti un valsts izlases (t.sk. komandu sporta spēlēs) varētu sagatavoties un startēt olimpiskajās spēlēs, Pasaules spēlēs, pasaules un Eiropas čempionātos, kā arī pasaules līmeņa prāta sporta spēlēs (sporta spēļu kvalifikācijas turnīros un finālsacensībās) (LR Saeima, 2002b).

Pretrunas rodas brīdī, kad dokumentos noteiktie mērķi jāsasniedz un uzdevumi jāizpilda, jo ņemot vērā iepriekšminēto – jāsecina, ka panākumus ne tikai gribam, bet tie ir arī nepieciešami. Tādēļ rodas jautājums, kāda ir augstu sasniegumu sporta pārvaldība Latvijā?

Promocijas darba tēma izvēlēta, pamatojoties uz to, ka panākumi augstu sasniegumu sportā ir būtiski ne tikai sportistam, bet arī valstij kopumā, un, lai gūtu panākumus, – sportistam ir nepieciešams daudzpusīgs atbalsts. Lai augstu sasniegumu sports valstī attīstītos, to ir nepieciešams vadīt, tātad – valdībai ir būtiska loma augstu sasniegumu sporta attīstībā.

Visizplatītākās definīcijas, kuras lieto arī citi zinātnieki – augstu sasniegumu sportu skaidro kā sportista dalību augstākā līmeņa sacensībās, piemēram, Eiropas vai pasaules čempionāts, olimpiskās spēles (Torres, McLaughlin, 2015; De Bosscher, Shibli, 2015; Andersen, Ronglan, 2012). Izstrādājot augstu sasniegumu sporta vadības sistēmu valstī, jāņem vērā faktori, kas ietekmē augstu sasniegumu sporta attīstību un starptautiskos panākumus un ir ietekmējami no valdības puses, jo ir arī faktori, kurus funkcionāri ietekmēt nevar. No tā var secināt, ka, plānojot augstu sasniegumu sporta attīstību ilgtermiņā un nodrošinot atbalstu sportistiem, uzlabosies viņu panākumi augstu sasniegumu sportā.

Pamatojoties uz iepriekšminēto un identificētajām pretrunām, var spriest par promocijas pētījuma izvēlēta temata „Augstu sasniegumu sporta vadība Latvijā” aktualitāti.

Pētījuma objekts: sporta vadības sistēma.

Pētījuma priekšmets: augstu sasniegumu sporta politikas īstenošana un Latvijas sportistu panākumi sportā.

Pētījuma bāze: atzīto sporta federāciju vadības pārstāvji, sertificēti sporta speciālisti un augstu sasniegumu sportisti.

Pētījuma mērķis: panākumus sekmējoša augstu sasniegumu sporta vadības modeļa un rekomendāciju modeļa īstenošanai izstrāde atbilstoši Latvijas situācijai.

Pētījuma hipotēze: Latvijas sporta vadības sistēma ietver augstu sasniegumu sporta politikas īstenošanu, nosakot prioritātes augstu sasniegumu sportā un panākumus sekmējošos faktoros: finansiālais atbalsts; sporta politikas organizācija un struktūra; līdzdalība sportā; talantu identificēšana un attīstība; atbalsts sportistiem karjeras laikā un pēc sportiskās karjeras; sporta bāzes; sporta treneru nodrošinājums un trenera karjeras izaugsme; sacensību sistēma un sporta zinātne.

Pētījuma uzdevumi:

1. Izpētīt augstu sasniegumu sporta būtību un attīstības priekšnosacījumus, to saistību ar panākumiem sportā.
2. Izvērtēt augstu sasniegumu sporta attīstības priekšnosacījumus Latvijā.
3. Izstrādāt augstu sasniegumu sporta vadības modeli Latvijā.
4. Izstrādāt rekomendācijas augstu sasniegumu sporta vadības modeļa īstenošanai.

Pētījuma metodes:

1. Zinātniskās informācijas avotu analīze.
2. Dokumentālo materiālu kontentanalīze.
3. Aptauja – anketēšana.
4. Matemātiskā statistika.
5. Aksiālā kodēšana.
6. Faktoru analīze.
7. Modelēšana.

Pētījuma metodoloģija

Pētījuma metodoloģisko pamatu veido zinātnieku teorētiskās un empīriskās atziņas.

1. Augstu sasniegumu sports (Breivik, 1998; Schantz, 2015; Andersen, Ronglan, 2012; Joyce, Lewindon, 2014) sporta panākumu kontekstā (Chelladurai, 2006; Bergsgard et al., 2007).

2. Valdības ieguldījums augstu sasniegumu sporta attīstībā (Schulenkorf, Sherry, Phillips, 2016) ar mērķi nodrošināt priekšnosacījumus panākumu sekmēšanai: finansiālais atbalsts (Oakley, Green, 2001; Digel, 2005; De Bosscher et al., 2007; Andersen, Ronglan, 2012; Singh, Dureja, 2014;

Smolianov et al., 2014), sporta politikas organizācija un struktūra (Clumpner, 1994; Oakley, Green, 2001; Digel, 2005; De Bosscher et al., 2007; Houlihan, Green, 2008; Sotiriadou, Shilbury, 2009; Andersen, Ronglan, 2012), līdzdalība sportā (Digel, 2005; De Bosscher et al., 2007; Houlihan, 2009; Sotiriadou, Shilbury, 2009; Andersen, Ronglan, 2012; Smolianov et al., 2014), talantu identifikācijas un attīstības sistēma (Oakley, Green, 2001; Digel, 2005; De Bosscher et al., 2007; Houlihan, Green, 2008; Houlihan, 2009; Sotiriadou, Shilbury, 2009; Singh, Dureja, 2014; Smolianov et al., 2014), atbalsts sportistiem karjeras laikā un arī pēc sportiskās karjeras (Clumpner, 1994; Oakley, Green, 2001; Digel, 2005; Green, Houlihan, 2005; De Bosscher et al., 2007), atbilstoša sporta infrastruktūra (Clumpner, 1994; Oakley, Green, 2001; Digel, 2005; Green, Houlihan, 2005; De Bosscher et al., 2007; Andersen, Ronglan, 2012; Singh, Dureja, 2014; Smolianov et al., 2014), sporta treneru nodrošinājums un trenera karjeras izaugsme (Oakley, Green, 2001; Green, Houlihan, 2005; De Bosscher et al., 2007; Sotiriadou, Shilbury, 2009; Singh, Dureja, 2014; Smolianov et al., 2014), strukturēta sacensību sistēma (Oakley, Green, 2001; Green, Houlihan, 2005; Digel, 2005; De Bosscher et al., 2007; Sotiriadou, Shilbury, 2009; Smolianov et al., 2014; Singh, Dureja, 2014), un sporta zinātnes atbalsts (Oakley, Green, 2001; Green, Houlihan, 2005; Digel, 2005; De Bosscher et al., 2007; Sotiriadou, Shilbury, 2009; Singh, Dureja, 2014; Smolianov et al., 2014).

Pētījuma zinātniskā novitāte

Promocijas pētījumā ir analizēta augstu sasniegumu sporta būtība sporta zinātnē Latvijā, zinātniski pamatota tā nozīme sporta politikas īstenošanā valstī, kas ļauj valsts mērogā turpmāk sekmēt augstu sasniegumu sporta vadību un attīstību.

Izpētīta panākumus augstu sasniegumu sportā sekmējošo priekšnosacījumu – pietiekams finansiālais atbalsts, sporta politikas organizēšana un struktūra, līdzdalība sportā, talantu identificēšanas un attīstīšanas sistēma, atbalsts sportistiem karjeras laikā un pēc sportiskās karjeras, atbilstošas sporta bāzes, sporta treneru nodrošinājums un trenera karjeras izaugsme, strukturēta sacensību sistēma un sporta zinātnes atbalsts – īstenošana Latvijā.

Atbilstoši Latvijas situācijai izstrādāts jauns panākumus sekmējošs augstu sasniegumu sporta vadības modelis Latvijā un rekomendācijas izstrādātā modeļa īstenošanai.

Pētījuma praktiskā nozīme

Zinātniskā pētījuma rezultātiem ir liels praktiskais nozīmīgums panākumu augstu sasniegumu sportā sekmēšanā. Augstu sasniegumu sporta kā jēdziena

terminoloģiskā analīze izmantojama, plānojot augstu sasniegumu sporta vadību un nosakot valsts prioritātes augstu sasniegumu sportā.

Pētījumā noskaidrots un izanalizēts sporta nozarē galveno iesaistīto personu (atzīto sporta federāciju vadības pārstāvju; sertificētu sporta speciālistu un augstu sasniegumu sportistu) viedoklis par augstu sasniegumu sporta vadību Latvijā. Pētījuma rezultāti raksturo pašreizējo situāciju sporta un augstu sasniegumu sporta attīstībā. Praktiskā nozīme ir augstu sasniegumu sporta valdībā identificētajām nepilnībām, kuras izklāstītas pētījuma secinājumos.

Pielietojot panākumus sekmējošā augstu sasniegumu sporta vadības modeļa saturu, ir iespēja attīstīt augstu sasniegumu sportu valstī un sekmēt panākumu gūšanu sportā.

Izstrādātais panākumus sekmējošais augstu sasniegumu sporta vadības modelis ir vērā ņemams pamats, plānojot sporta un augstu sasniegumu sporta vadību Latvijā. Modeļa lietotāji ir sporta politikas veidotāji un īstenotāji. Izstrādātās rekomendācijas ir teorētiski un praktiski izmantojamas sporta pārvaldībā un augstu sasniegumu sporta vadībā panākumu sekmēšanai.

Ar pētījuma rezultātiem iepazīstināta zinātniskā sabiedrība sporta jomā Latvijā un ārvalstīs.

Aizstāvēšanai izvirzītās tēzes

1. Augstu sasniegumu sporta būtība ir uzvaras gūšana un tas ir tieši saistīts ar atbalstu sportistiem. Sporta politikas plānotāji ietekmē augstu sasniegumu sportistu iespējas gūt starptautiskus panākumus, vadot šādus faktorus: finansiālais atbalsts; sporta politikas organizācija un struktūra; līdzdalība sportā; talantu identificēšana un attīstība; atbalsts sportistiem karjeras laikā un pēc sportiskās karjeras; sporta bāzes; sporta treneru nodrošinājums un trenera karjeras izaugsme; sacensību sistēma un sporta zinātne.

2. Kopumā atzīto sporta federāciju vadības pārstāvji, sertificētie sporta speciālisti un augstu sasniegumu sportisti negatīvi vērtē šī brīža situāciju augstu sasniegumu sporta vadībā Latvijā. Augstu sasniegumu sporta vadības priekšnosacījumi Latvijā:

- 43,8% atzīto federāciju vadības pārstāvju, 46,6% sertificēto sporta speciālistu un 41,2% augstu sasniegumu sportistu uzskata, ka augstu sasniegumu sportam plānotais bāzes finansējums ir nepietiekams, neskatoties uz Sporta likumā noteikto, ka budžeta apakšprogrammas "Augstas klases sasniegumu sports" finansējuma apmērs tiek noteikts ne mazāks kā iepriekšējā budžeta gadā.

- šobrīd valsts nav deleģējusi konkrētai organizācijai atbildību par augstu sasniegumu sportu. Atzīto sporta federāciju vadības pārstāvji, sertificētie sporta speciālisti un augstu sasniegumu sportisti par nozīmīgāko faktoru, kas sekmēs panākumus augstu sasniegumu sportā uzskata valsts sporta struktūras sakārtošanu.

- 58,3% atzīto sporta federāciju vadības pārstāvju, 58,2% sertificēto sporta speciālistu un 52,3% augstu sasniegumu sportistu uzskata, ka valstī nav efektīvas talantu atlasēšanas sistēmas. Kā arī jaunie talanti nesaņem valstiski koordinētu atbalstu treniņu un mācību apvienošanai, kas ietekmē jauno talantu attīstīšanas un palikšanas sportā iespējas.

3. Panākumus sekmējošo augstu sasniegumu sporta vadības modeli nepieciešams īstenot, secīgi realizējot šādus faktoros: augstu sasniegumu sporta struktūras veidošana un organizēšana; augstu sasniegumu sporta finansēšana; nozares nodrošināšana ar kvalificētiem treneriem un treneru nodrošināšana pēc karjeras; atbalsts sportistiem karjeras laikā un pēc sportiskās karjeras; sporta bāzu materiāli tehniskā nodrošināšana; talantu identificēšanas un attīstīšanas sistēmas izveide; zinātniskie pētījumi sporta nozarē; tautas sporta attīstīšana; nacionālo un starptautisko sacensību sistēma.

- Augstu sasniegumu sporta struktūras veidošana un organizēšana ir panākumus augstu sasniegumu sportā sekmējošā vadības modeļa pamatā, jo šobrīd valsts nav deleģējusi konkrētai organizācijai atbildību par augstu sasniegumu sportu un organizācijām deleģētie pienākumi tiek īstenoti daļēji.

- Valstī ir nepietiekams finansējums augstu sasniegumu sportam, kurā prioritāri tiek atbalstītas Latvijas Olimpiskās komitejas, Latvijas Olimpiskās vienības un Latvijas Olimpisku sociālā fonda programmas. Augstu sasniegumu sporta vadības īstenošanu daļēji nodrošina finansējums no citām valsts budžeta programmas „Sports” apakšprogrammām.

4. Panākumus sekmējošu augstu sasniegumu sporta vadības modeli nepieciešams īstenot secīgi realizējot modeļa ieviešanai izstrādātās rekomendācijas, piesaistot sporta politikas veidotājus un īstenotājus.

Pētījuma robežas

Pētījuma ierobežojumi ir saistīti ar augstu sasniegumu sporta definīciju un statistikas datu pieejamību.

Pētījuma gaitā, balstoties uz teoriju, ir apkopoti priekšnosacījumi, kas veicina augstu sasniegumu sporta attīstību un panākumus sportā – finansiālais atbalsts; sporta politikas organizēšana un struktūra; līdzdalība sportā; talantu identificēšana un attīstīšana; atbalsts sportistiem karjeras laikā un pēc sportiskās karjeras; sporta bāzes; sporta treneru nodrošinājums un trenera karjeras izaugsme; sacensību sistēma un sporta zinātne. Nosauktie priekšnosacījumi arī iezīmē pētījuma robežas, jo pētījumā izvērtēta tikai šo, no valdības puses ietekmējamo, priekšnosacījumu īstenošana Latvijā. Pētījuma gaitā noteikti faktori, kurus nepieciešams attīstīt atbilstoši Latvijas situācijai, neanalizējot situāciju Latvijā salīdzinājumā ar citām valstīm. Pētījuma noslēgumā izstrādāts

jauns panākumus augstu sasniegumu sportā sekmējošs vadības modelis Latvijā un rekomendācijas tā ievērošanai.

Šī pētījuma būtība nav izskaidrot, kura teorija ir labāka, bet gan tās integrēt, jo katrā teorijā ir pamatoti iemesli, kādēļ to uzskatām par pareizu. Pētījuma pieeja atbilst pedagoģiskām tradīcijām sarežģītas sistēmas pētīt kopveselumā, tādējādi atrisinot divus galvenos uzdevumus:

1. noteikt augstu sasniegumu sporta vadības priekšnosacījumus, to saistību ar panākumiem sportā,

2. balstoties uz augstu sasniegumu sporta vadības priekšnosacījumu izvērtējumu Latvijā, izstrādāt panākumus augstu sasniegumu sportā sekmējošu vadības modeli.

Promocijas darba ietvaros ar terminu *augstu sasniegumu sports* tiek saprasts Latvijas 2013. gada decembrī pieņemtajās Sporta politikas pamatnostādnes 2014. – 2020. gadam lietotais termins – jauniešu (sākot no 15 gadu vecuma (ir atsevišķi sporta veidi, kuros vecums 14 – 15 gadi nav uzskatāms par sākumu augstu sasniegumu sportam - tam ir jābūt jau no 12 gadu vecuma)), junioru/kadetu un pieaugušo/valsts izlases komandu kandidātu un dalībnieku gatavošanās, lai pārstāvētu valsti un piedalītos starptautiskajās sporta sacensībās ar mērķi sasniegt augstus rezultātus, un viss, kas saistīts ar mācību – treniņu darba un sacensību organizatorisko, metodisko, finansiālo, zinātnisko, medicīnisko, tehnisko u.c. nodrošinājumu atbilstoši augstu sasniegumu sporta kritērijiem (LR MK, 2013). Pamatnostādnēs gan netiek konkrētāk aprakstīti pieminētie augstu sasniegumu sporta kritēriji, tādēļ, atsaucoties uz vairākiem autoriem, kā kritērijs noteikta dalība augstākā līmeņa sacensībās - Eiropas vai pasaules čempionātā, olimpiskajās spēlēs (Torres, McLaughlin, 2015; De Bosscher et al., 2007; Andersen, Ronglan, 2012). Šajā pētījumā netiek analizēts Sporta politikas pamatnostādņu 2014. – 2020. gadam saturs, tomēr pētījuma gaitā tiek ņemts vērā pamatnostādnēs definētais sporta politikas mērķis, apakšmērķi un noteiktie politikas rezultāti. Pētījuma bāzi veido augstu sasniegumu sportā iesaistītās personas – augstu sasniegumu sportisti, sporta speciālisti un sporta veidu federāciju vadības pārstāvji. Augstu sasniegumu sportists ir fiziska persona, kas nodarbojas ar sportu un piedalās sporta sacensībās, attiecīgi - Eiropas vai pasaules čempionātā, olimpiskajās spēlēs.

Sporta speciālists ir sporta darbinieks, kas vada sporta treniņus (nodarbības) vai kā citādi ir tieši iesaistīts sporta treniņu (nodarbību) nodrošināšanā (LR MK, 2002). Kā arī – ir reģistrēts Latvijas Sporta federāciju padomes Sporta speciālistu reģistrā.

Sporta veidu federāciju vadības pārstāvis ir atzītas sporta federācijas vadītājs vai viceprezidents/generālsekretārs.

Vecuma robežas tika noteiktas saskaņā ar pētījuma mērķpopulāciju un promocijas darba ietvaros lietotajā terminā augstu sasniegumu sports noteikto sportistu vecumu.

Statistikas datu apskatā dati vietām sniegti divās valūtās: EUR un LVL, jo pētāmajā laika periodā 2010. – 2013. gadam Latvijā tika lietoti LVL, bet salīdzināšanas labad vērtības ir pārvērstas EUR (1,42 – eiro.lv).

Pētījums parāda sporta jomas – augstu sasniegumu sporta attīstības iespējas un pētījuma rezultātu – izstrādātu, strukturētu, panākumus sekmējošu augstu sasniegumu sporta vadības modeli, kuru var ņemt vērā sporta politikas plānotāji, lai attīstītu augstu sasniegumu sporta vadību Latvijā un sekmētu Latvijas panākumu gūšanu augstu sasniegumu sportā.

Vadības modelis panākumu sekmēšanai augstu sasniegumu sportā nav pārbaudīts politikas plānošanas procesā, jo mainoties valdībai, mainās sporta jomas vadītāji un noteiktās prioritātes.

1. AUGSTU SASNIEGUMU SPORTA BŪTĪBA UN TĀ VADĪBAS PRIEKŠNOSACĪJUMI, TO SAISTĪBA AR PANĀKUMIEM SPORTĀ

Promocijas darba teorētiskās daļas **pirmo nodaļu** „Augstu sasniegumu sports un panākumi sportā” veido divas apakšnodaļas. **Pirmajā apakšnodaļā** ir izpētīta augstu sasniegumu sporta būtība un raksturojums vairāku autoru skatījumā, secinot, ka augstu sasniegumu sporta būtība ir uzvaras gūšana vietējā un starptautiskā sporta arēnā, kas sporta pamatā ir jau no tā pirmsākumiem.

Augstu sasniegumu sporta neatņemama sastāvdaļa ir panākumi, to nozīme izpētīta darba pirmās nodaļas **otrajā apakšnodaļā**. Apkopojot panākumu augstu sasniegumu sportā nozīmi, redzams, ka tā ir ļoti plaša un daudzpusīga, un aptver dažādas sporta funkcijas. Panākumu ietekme uz sabiedrību dažādos līmeņos nav nodalāma viena no otras. Apzinoties panākumu augstu sasniegumu sportā nozīmīgumu, nosakāma arī valsts būtiskā loma un ietekme sporta attīstībā. Augstu sasniegumu sporta panākumiem ir nozīme valsts iekšpolitikā un ārpolitikā, līdz ar to arī augstu sasniegumu sporta attīstība nevar notikt bez sporta vadības plānošanas.

Promocijas darba teorētiskās daļas **otrajā nodaļā** „Augstu sasniegumu sporta vadības priekšnosacījumi” ir izpētīti faktori, kas ir sporta vadības priekšnosacījumi panākumu sekmēšanā augstu sasniegumu sportā, vairāku autoru skatījumā. Augstu sasniegumu sporta attīstības plānošana nav vienkārši organizatorisko darbību pārredzamības un efektivitātes izvērtējums. Tā atspoguļo resursu, kas nepieciešami, lai attīstītu augstu sasniegumu sportistus, koordinēšanu, un rada nepieciešamību pēc izsmalcinātas pieejas, izstrādājot augstu sasniegumu sporta attīstības vadlīnijas. *Schulenkorf, Sherry un Phillips (2016)* uzskata, ka augstu sasniegumu sporta nodrošināšanā ir iesaistīta valdība, valstiskas un nevalstiskas organizācijas, klubi un universitātes. Iesaistītās personas ir treneri, brīvprātīgie, dažādi starpnieki, administrācija, menedžeri, augstu sasniegumu sporta menedžeri, sporta zinātnieki, sporta ārsti, ģimenes locekļi un pat draugi. Augstu sasniegumu sporta vadībā svarīga stratēģiskās

plānošanas daļa ir darbinieki – personāls, treneri un augstu sasniegumu sporta menedžeri, kuriem jābūt spējīgiem nodrošināt iepriekšminēto (Schulenkorf et al., 2016). Teorētiskās daļas otrās nodaļas noslēgumā apkopoti faktori, kas ir sporta vadības priekšnosacījumi panākumu augstu sasniegumu sportā sekmēšanai.

Promocijas darba teorētiskās daļas **trešās nodaļas** „Augstu sasniegumu sporta vadība un tiesiskais regulējums Latvijā” trīs apakšnodaļās tiek izpētīta sporta un augstu sasniegumu sporta attīstība Latvijā, ņemot vērā vēsturisko notikumu ietekmi uz mūsdienām. Brīvvalsts laikā Latvijas tautai bija raksturīga veselīga tieksme gan pēc izglītības, gan fiziskās attīstības. Piecdesmitajos gados Latvijā tika attīstīti visi olimpiskajā programmā iekļautie sporta veidi. Līdzekļu vienlīdzīga sadalīšana starp visiem programmā iekļautajiem sporta veidiem pasliktināja favorītu sagatavošanas iespējas, bet atpalicējiem neļāva pacelties līdz līderu līmenim (Apine, Caune, Erta, Grundmane, Keisels, 2003). Galvenais sporta nozari reglamentējošais tiesību akts – Sporta likums, spēkā stājās 2002. gadā. Sporta nozares tiesiskais regulējums analizēts teorētiskās daļas **trešās nodaļas otrajā apakšnodaļā**. Sporta likums nosaka sporta organizēšanas un attīstības vispārīgos un tiesiskos pamatus, sporta organizāciju, valsts un pašvaldību institūciju savstarpējās attiecības, pamatuzdevumus sporta attīstībā un sporta finansēšanas pamatus, kā arī principus, kas ievērojami, iesaistoties starptautiskajā sporta kustībā. Bez Sporta likuma sporta nozarei būtiski jautājumi tiek risināti gan starptautiskos tiesību aktos, gan arī citu nozaru politikas plānošanas dokumentos, tomēr Latvijas likumos netiek skaidrots, kas ir augstu sasniegumu sports.

Sporta nozares attīstību valstī nodrošina ne tikai tiesiskais regulējums, bet arī sporta vadības sistēma, resursi un valsts sporta politika. Noteiktie sporta politikas mērķi tiek īstenoti caur dažādām valdībai pakļautām institūcijām un organizācijām. Lai varētu analizēt augstu sasniegumu sporta vietu valsts sporta vadības sistēmā, **trešajā apakšnodaļā** tiek apskatīta Latvijas sporta vadības sistēma. Sporta nozares pārvalde Latvijā ir organizēta vienotā sistēmā, kuru izstrādājusi Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrija.

Likumdošanas tiesības valstī pieder Latvijas Republikas Saeimai, attiecīgi Saeimas pieņemtie likumi tieši ietekmē sporta nozari un tātad – arī augstu sasniegumu sporta attīstību.

Izvērtējot normatīvos aktus, secināts, ka sporta federācijas būtībā ir atbildīgas arī par augstu sasniegumu sporta attīstību valstī, jo to mērķis ir vadīt un koordinēt darbu attiecīgajā sporta veidā vai darbības jomā. Jāpiebilst, ka, lai sporta jomā svarīgu lēmumu pieņemšanā tiktu iesaistītas arī sporta organizācijas, ir izveidota Latvijas Nacionālā sporta padome, kura piedalās valsts sporta politikas izstrādē un sniedz priekšlikumus Izglītības un zinātnes ministrijai valsts budžeta līdzekļu sadalei sporta jomā. No minētā izriet, ka arī Latvijas Nacionālajai sporta padomei ir būtiska loma augstu sasniegumu sporta attīstībā. Sporta veidu attīstības programmu īsteno arī biedrība „Latvijas Olimpiskā

komiteja”, kura nodrošina valsts labāko sportistu dalību olimpiskajās spēlēs, jaunatnes olimpiādēs un citās starptautiskajās un reģionālajās kompleksajās sacensībās. Valsts finansējumu jauno sportistu sagatavošanai saņem Murjāņu sporta ģimnāzija, kuras darbības mērķis, cita starpā, ir sportisko rezultātu sasniegšanas veicināšana olimpiskajos sporta veidos. Attiecīgi ģimnāzijai tiek deleģēta atbildība par panākumiem augstu sasniegumu sportā. Atbildību pamato arī viens no ģimnāzijas uzdevumiem – kandidātu sagatavošana Latvijas nacionālajām izlasēm startiem Olimpiskajās spēlēs, pasaules un Eiropas čempionātos, kā arī gatavot Latvijas nacionālās izlases rezervi olimpiskajos sporta veidos. Savukārt vēl viens no veidiem, kā audzināt augstu sasniegumu sportistu jauno maiņu, ir profesionālās ievirzes sporta izglītības apguve. Sporta nākotne valstī ir atkarīga arī no pašvaldībām, to ieinteresētības, jo attīstīt sportu savā teritorijā nav to pienākums, bet gan tikai tiesības.

Gandrīz ikvienai organizācijai ir tieša vai pakārtota saistība ar augstu sasniegumu sportu, un patlaban nav iespējams nosaukt vienu par augstu sasniegumu sporta vadību Latvijā atbildīgu organizāciju. Augstu sasniegumu sporta attīstības novērtēšanai būtiski ir izprast augstu sasniegumu sporta vietu kopējā valsts sporta vadības sistēmā.

2. PĒTĪJUMA METODOLOĢIJA, MATERIĀLI UN ORGANIZĒŠANA

Sākot ar pētījuma idejas formulēšanu, uzdevumu noteikšanu, hipotēzes izvirzīšanu, un arī turpmāk – visa pētījuma laikā – tika veikta **zinātniskās literatūras un avotu apkopošana, izpēte un analīze**, lai izstrādātu literatūras apskatu, pētāmās problēmas teorētisko pamatojumu un veiktu iegūto pētījuma rezultātu interpretāciju. Zinātniskās literatūras un avotu analīzes mērķis bija atklāt pētāmā priekšmeta būtiskākās sakarības. Promocijas darba pētījuma realizēšanas procesā tika analizēti 269 informācijas avoti latviešu valodā, angļu valodā un krievu valodā.

Balsoties uz teorētiskajām nostādnēm un atziņām no citiem pētījumiem, tika noteikti kritēriji un rādītāji augstu sasniegumu sporta attīstības izvērtēšanai Latvijā.

Lai izvērtētu noteiktās parādības/procesus un kontekstuālu informāciju tika veikta **dokumentu analīze**. Tika analizēti noteikta perioda normatīvie akti un periodiskie izdevumi, lai izprastu sporta nozares vēsturisko attīstību. Balstoties uz izanalizēto dokumentāciju, veikta augstu sasniegumu sporta vadības priekšnosacījumu Latvijā analīze.

Lai realizētu promocijas darbā izvirzītos uzdevumus, tika veiktas **aptaujas**. Ar šo metodi iegūta dažāda informācija par to, ko cilvēki domā, kādi ir viņu uzskati un vajadzības, kā arī noskaidrota viņu attieksme un viedoklis. Konkrētas pazīmes mērīšanai ir izstrādātas aptaujas tikai ārvalstīs, un ir pamats domāt, ka mērītās pazīmes saturs un izpausmes Latvijas vidē varētu būt atšķirīgs, tā

rezultātā tika pieņemts lēmums **konstruēt jaunu aptauju**. Jaunas aptaujas konstruēšana realizējās vairākos savstarpēji saistītos posmos. Anketas saturs izstrādāts balstoties uz vairākiem zinātniskajiem pētījumiem un teorētiskajām nostādnēm tajos – Oakley, Green, 2001; Digel, 2005; De Bosscher, 2008; Singh un Dureja, 2014; Smolianov, 2015.

Pētījuma aptaujas satura validitātes apstiprinājumu iegūts, izmantojot **ekspertu pakalpojumus**. Par ekspertiem tika pieaicināti cilvēki – sporta nozares speciālisti ar augstu kompetenci pētāmajā jautājumā. Ar katru no ekspertiem tika noorganizēta individuāla tikšanās klātienē. Kopumā trīs eksperti veica anketas satura validizēšanu.

Sākotnēji anketas saturu veidoja 53 apgalvojumi, kuri tika sadalīti deviņos faktoros. Tika noskaidrots ekspertu viedoklis un komentāri par anketu, apgalvojumu uzbūvi. Klātienē tika pārrunāti diskutablie jautājumi, kā arī eksperti komentēja vietas, kur bija veiktas atzīmes par labojumu nepieciešamību. Ekspertu ierosinājumi tika ņemti vērā, un pēc attiecīgo korekciju veikšanas anketas saturu veido 40 apgalvojumi.

Anketas aprobēšanai veikts **pilotpētījums**. Pilotpētījumā piedalījās maza respondentu grupa, – četri Olimpisko spēļu, pasaules un/vai Eiropas čempionātu dalībnieki, Latvijas izlases pārstāvji ziemas un vasaras sporta veidos. Respondentu grupa tika organizēta, lai noskaidrotu viņu viedokli par anketas apgalvojumu formulējumu skaidrību, instrukciju izpratni un nepieciešamo anketas aizpildīšanas laiku. Pilotpētījuma noslēgumā tika noformēta anketa, kuru izmantot tālākajā pētījuma procesā.

Empīriskajā pētījumā tika izmantota viena anketa trim respondentu grupām. Visiem respondentiem doti vienādi apgalvojumi ar vienādu aptaujas mērķi. **Anketēšana** tika veikta neklātienē, rakstveida formā – uz jautājumiem respondents pats fiksēja atbildes datorā. Respondentiem tika lūgts norādīt viņu piekrišanas līmeni, izvēloties atbildi piecos līmeņos, no „pilnībā piekrītu” līdz „pilnībā nepiekrītu”. Anketas noslēdzošais jautājums bija atvērts, piedāvājot respondentam iespēju rakstveidā atklāt savu viedokli.

Datu apstrādē tika izmantota MS Excel programma, atbildes tika matemātiski apstrādātas un izteiktas procentos. Kvalitatīvo datu apstrādei izmantota MAXQDA 12 programmatūra – aksiālā kodēšana. Empīrisko datu salīdzinošā analīze tika veikta, apstrādājot datus ar RStudio datorprogrammu – faktoru analīze.

Aprakstošās statistikas metodes tika pielietotas, lai raksturotu pētāmas problēmas vērtības un to reprezentativitāti – piemēram, vidējo aritmētisko, standartnovirzi, mediānu, modu, minimālo un maksimālo vērtību.

Anketā iekļauto 40 apgalvojumu apstrāde faktoru, kurus nepieciešams attīstīt izdalīšanai, veikta ar **faktoru analīzes** metodi. Izšķir divas galvenās metodes, kuru ietvaros izmanto faktoru analīzi, lai veiktu datu struktūras izpēti: galveno komponentu analīze un faktoranalīze. Šajā darbā ar faktoru analīzes

metodēm apzīmē metožu kopumu, bet ar faktoranalīzi apzīmē noteiktu faktoru analīzes metodi.

Testa iekšējās saskaņotības noteikšanai tika lietota *Kronbaha alfas koeficienta* noteikšana (ang. – coefficient alpha or Cronbah's alpha). Kronbaha alfas koeficients zem 0,6 tika uzskatīts par neatbilstošu.

Kaizera-Meijera–Olkina (angl. *Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy*) kritērijs izmantots, lai novērtētu faktoru analīzes piemērotību konkrētai izlasei. Bartleta kritērijs (ang. *Bartlett's Tests of Sphericity*), ar ko pārbauda nulles hipotēzi, ka korelācijas matrica ir vienības matrica, t. i., jautājumi nekorelē. Ar *Hī kvadrāta* (x^2) kritēriju (ang. *Chi-Square*) var pārbaudīt dažādas statistiskās hipotēzes. Tas ir neparametriskais kritērijs, kurā netiek izmantoti sadalījuma parametri (vidējā vērtība, standartnovirze u. tml). Lietojot x^2 , kritēriju izlases var būt arī ļoti mazas.

Lai veiktu faktoru analīzi, tika izvēlēta faktoru izdalīšanas matemātiskā metode – galveno komponentu analīze, izvēlēta faktoru rotācijas metode – Varimaksa. Varimaksa mērķis ir vienkāršot komponentus, maksimalizējot un pēc iespējas izlīdzinot komponentu dispersiju daļas.

Anketas konstruēšanas gaitā tika meklēta konstrukta struktūra, tāpēc izmantota izpētošā faktoru analīze, kuras mērķis ir aprakstīt un apkopot savstarpēji korelējošus mainīgos lielumus, un izdalīt optimālu latento mainīgo lielumu skaitu, balstoties gan uz kvantitatīvajiem kritērijiem, gan uz loģiskiem testu autoru argumentiem.

Kvalitatīvo datu rezultāti balstīti uz statistiku, kas ļauj novērtēt pētījuma statistisko nozīmīgumu. Kvalitatīvo datu apstrādei izmantota MAXQDA 12 programmatūra. Atvērtā jautājuma analīzei izmantota **aksiālā kodēšana** un kvalitatīvo datu matemātiskā apstrāde. Teksta aksiālā kodēšana veikta, pamatojoties uz teorijā definētajiem deviņiem faktoriem – kodiem.

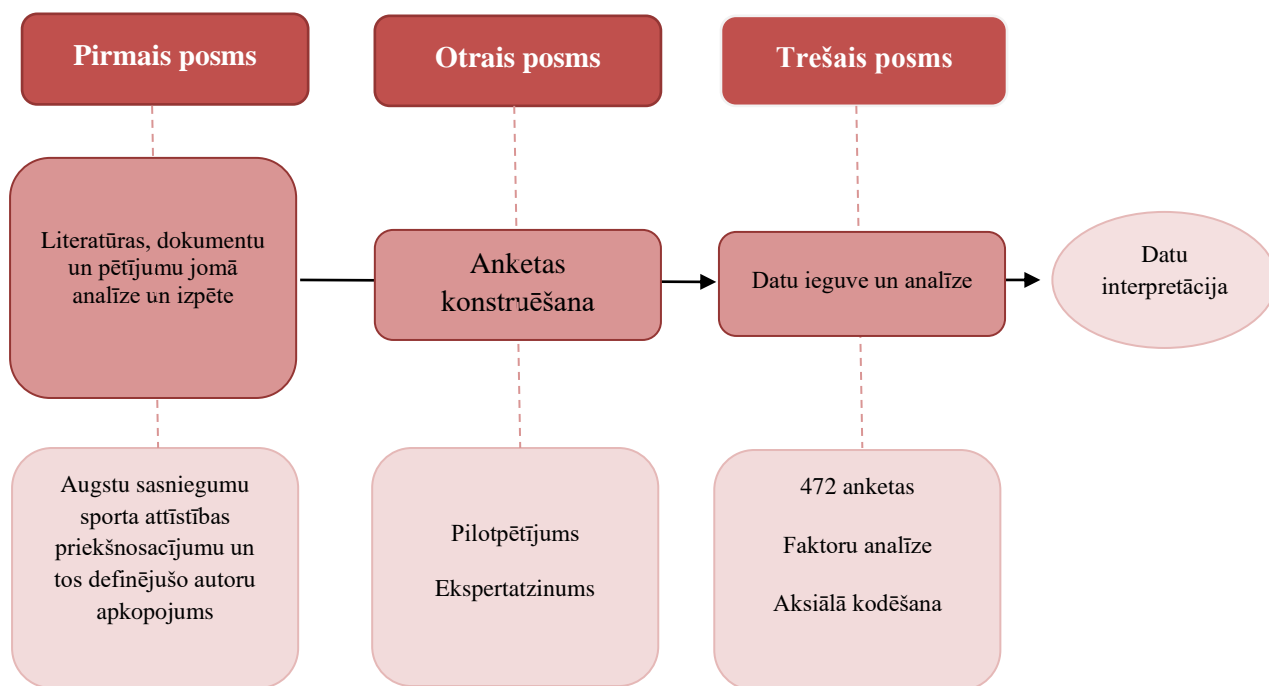
Nepieciešamība precīzi prognozēt pētījuma rezultātu reālajā, sarežģītajā un daudzkomponentu procesā, kas pārsvarā ir ideālu, abstraktu sakarību izmaiņas, nosaka **modelēšanas** izmantošanu kā teorētisku metodi. Modelēšana ir domās veidots procesa vai parādības tēls, kurā ar zīmju un simbolu palīdzību tiek atklātas pamatīpašības un sakari, atbilstoši pētījuma mērķim. Treku diagrammu veidošana dod iespēju grupēt daudzus jautājumus un skaidrot jauniegūtos mainīgos. Treku diagrammas ir vienkāršs un ērts veids, kā parādīt sakarību starp vairākiem mainīgajiem (Geske, Grīnfelds, 2006).

Pētījuma organizēšana

Pētījums ilga sešus gadus (no 2013. gada līdz 2019. gadam) un tika veikts vairākos posmos, kuri attēloti 1. attēla (16. lp.).

Pirmajā posmā, kura mērķis bija pētījuma zinātnisko kategoriju izstrāde, tika veikta teorētiskā literatūras, normatīvo aktu, dokumentu, statistikas pārskatu un pētījumu jomā analīze un izpēte, kā rezultātā tika definētas zinātniskās kategorijas, noteikti galvenie uzdevumi turpmākajam darbam un izvirzīta pētījuma hipotēze.

Otrajā posmā tika turpināta literatūras analīze un, pamatojoties uz teorētiskās literatūras atziņām par augstu sasniegumu sporta attīstību un panākumus veicinošiem priekšnosacījumiem, tika izstrādāta jauna anketa. Pilotpētījumā tika pārbaudīta anketas lasāmība un piemērotība mērķa populācijai. Instrumenta novērtēšanai pieaicināti eksperti.

1. attēls. Pētījuma organizēšanas posmi

Otrajā posmā veikta arī iedzīvotāju skaita, sportisko sasniegumu, finansējuma augstu sasniegumu sportam, nodarbojošos skaita, sertificēto treneru un sporta bāzu, sporta zinātnes datu apkopošana. Otrā posma rezultātā tika iegūti fona dati, kas nepieciešami sporta vadības un attīstības izvērtēšanai.

Trešajā posmā uzsākta anketēšana, lai noskaidrotu respondentu – atzīto sporta federāciju vadības pārstāvju, sertificēto treneru un augstu sasniegumu sportistu viedokli par panākumu augstu sasniegumu sportā priekšnosacījumu vadību Latvijā.

Pētījuma noslēgumā veikta rezultātu apkopošana un matemātiski statistiskā apstrāde. Izstrādāti secinājumi, izveidots panākumu sekmējošs augstu sasniegumu sporta vadības modelis un izstrādātas rekomendācijas modeļa īstenošanai.

3. AUGSTU SASNIEGUMU SPORTA VADĪBAS PRIEKŠNOSACĪJUMU REALIZĒŠANA LATVIJĀ

Lai veiktu daudzpusīgu noteikto augstu sasniegumu sporta attīstības priekšnosacījumu analīzi, nepieciešams iegūt informāciju, kuru nevar izmērīt ar dokumentos pieejamiem skaitļiem, tomēr tā papildina dokumentu analīzē

iegūtos datus. Šāda informācija iegūta, noskaidrojot augstu sasniegumu sportā iesaistīto personu viedokli.

Darba **3.1. nodaļā** apskatīta klasiskā aptauju konstruēšanas teorija un soli pa solim, sekojot norādēm, konstruēta jauna aptauja, definējot mērāmo pazīmi, nosakot mērķa populāciju un formulējot aptaujas pantus. Izmantojot par pamatu darba teorijas daļā analizētos pētījumus un ņemot vērā pētījuma robežas, tika formulēti pēc satura līdzīgi apgalvojumi latviešu valodā, formulējot Latvijai atbilstošus priekšnosacījumu aprakstus. Pēc aptaujas pantu formulēšanas tika pārbaudīta pantu lasāmība un satura validitāte. Aptaujas satura validitātes pārbaudei tika pieaicināti eksperti – vadītāji sporta jomā. Pēc noteikto soļu izpildes tika uzsākta datu vākšana.

Darba **3.2. nodaļā** analizēti statistikas rādītāji, kuri raksturo teorijā apkopotos augstu sasniegumu sporta vadības priekšnosacījumus. Laika periods 2010. – 2017. gads izvēlēts pamatojoties uz to, ka arī valsts sporta politika tiek plānota uz septiņiem gadiem – diviem olimpiskajiem cikliem. Kā arī ņemot vērā pēc iespējas jaunāku statistikas datu pieejamību pētījuma laikā.

Pirmais no rādītājiem ir „*Finansiālais atbalsts*” sporta nozarei, kurā apskatīts finansējums valsts budžeta programmas „Sports” apakšprogrammai „Augstas klases sasniegumu sports”. Kopumā sportam plānotais bāzes finansējums ir nepietiekams, lai nodrošinātu sporta organizāciju plānotās programmas un pasākumus, kā rezultātā katru gadu aktuālākajām sporta nozares vajadzībām tiek pieprasīts un arī piešķirts finansējums no budžeta programmas „Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem” līdzekļiem, kā arī citā veidā (piemēram, apropriācijas pārdale no citām IZM vai FM budžeta programmām).

Kā nākošais tika apskatīts priekšnosacījums „*Sporta politikas organizācija un darbība*”, ņemot vērā to, ka sporta sektors Latvijā sastāv no triju veidu organizācijām – valsts un pašvaldību dibinātas organizācijas, biedrības un nodibinājumi un komerciālās sporta organizācijas. Gandrīz ikvienai organizācijai Latvijā ir tieša vai pakārtota saistība ar augstu sasniegumu sportu un patlaban nav iespējams nosaukt vienu par augstu sasniegumu sporta vadību atbildīgu organizāciju.

Analizējot normatīvos aktus sporta nozarē, var secināt, ka tie paredz iedzīvotāju fizisko aktivitāšu un līdzdalības sportā veicināšanu. „*Līdzdalība sportā*” ir nākošais analizētais priekšnosacījums, jo arī augstu sasniegumu sportisti rodas no tautas sporta. Nodarbojošos skaits atzītajās sporta federācijās Latvijā kopš 2010. gada ik gadu pieaug. Diemžēl Eiropas Komisijas 2018. gadā publicētais pētījums par iedzīvotāju fiziskajām aktivitātēm informē, ka Latvijā ar fiziskām vai sportiskām aktivitātēm vispār nenodarbojas vairāk nekā puse (56%) iedzīvotāju (European Commission, 2018).

Lai no tautas sporta atrastu nākošos augstu sasniegumu sportistus, ir nepieciešama sistemātiska jauno talantu identifikācija un attīstība. Attiecīgi priekšnosacījumā „*Talantu identifikācijas un attīstīšanas sistēma*” tika izvērtēta jauno talantu identifikācijas un attīstības sistēma Latvijā.

Bērnu un jauniešu sporta attīstība Latvijā pamatos balstās uz profesionālās ievirzes sporta izglītību (IZM, 2010). Valsts finansējumu profesionālās ievirzes sporta izglītības programmu īstenošanai ir tiesības saņemt akreditētai profesionālās ievirzes sporta izglītības iestādei, kuras mācību treniņu grupas atbilst Ministru kabineta noteiktiem rezultativitātes kritērijiem sportā, kā arī nosacījumiem attiecībā uz audzēkņu skaitu un vecumu (LR Saeima, 1999). Ņemot vērā noteiktos kritērijus, jāsecina, ka jau no profesionālās ievirzes sporta izglītības iestādēm sportā tiek prasīti sasniegumi.

Viena lieta ir pamanīt un atbilstoši attīstīt jauno talantu, tomēr, lai šis talantīgais sportists paliktu sportā, pievērsties sportam profesionāli – ir nepieciešams sportistu nodrošināt gan karjeras laikā, gan arī pēc tam, kad sportiskā karjera būs noslēgusies. Izvērtējot priekšnosacījumu „*Atbalsts sportistiem karjeras laikā un pēc sportiskās karjeras*” secināts, ka Latvijā valsts atbalsts sportistu sagatavošanai un mācību – treniņu procesa nodrošināšanai tiek sniegts ar Sporta likumā noteiktā kārtībā atzīto sporta federāciju starpniecību. Būtisku ieguldījumu sportistu sagatavošanā un sportiskās meistarības izaugsmē sniedz arī pašvaldības, Latvijas Olimpiskā komiteja un Latvijas Olimpiskā vienība. Kā vēl viens no atbalstiem ik gadu ir piešķirtās naudas balvas sportistiem, viņu treneriem, sportistus apkalpojošiem sporta darbiniekiem, tai skaitā sporta ārstiem, apkalpošajam personālam un attiecīgajām sporta federācijām par izciliem sasniegumiem. Tomēr naudas balvas nesaņem visi augstu sasniegumu sportisti, bet gan tikai tie, kuriem ir kritērijos noteikti sasniegumi.

Kopš 1996. gada ar garantētu valsts finansējumu darbojas nodibinājums „Latvijas Olimpisku sociālais fonds”, kura mērķis ir sadarbībā ar valsts un citām Latvijas sporta organizācijām, pašvaldībām un komersantiem risināt jautājumus par labuma saņēmēju – Latvijas olimpiešu, izcilu bijušo sportistu, treneru, sporta darbinieku u.c. sporta veterānu sociālo un sadzīves apstākļu apzināšanu un uzlabošanu, viņu materiālo un morālo vajadzību pilnīgāku apmierināšanu un veselības uzlabošanu. Lai arī ik gadu pieaug sporta veterānu skaits, kuriem piešķirts pabalsts par mūža ieguldījumu sportā, pabalsta saņēmēju skaits mainās lēnāk nekā uz to kandidējošo personu skaits.

Lai nodarbotos ar sportu, viens no priekšnosacījumiem ir „*Sporta bāzes*”. Saskaņā ar Sporta likumu – Latvijā sporta bāzes tiek veidotas un uzturētas, lai nodrošinātu iedzīvotājiem iespēju nodarboties ar sportu, savukārt valsts vai pašvaldību īpašumā esošās sporta bāzes izmantojamas iedzīvotājiem nepieciešamo pakalpojumu sniegšanai sportā. Ministru kabinets sporta bāzei likumā noteiktā kārtībā var piešķirt nacionālās sporta bāzes statusu, kuru iegūstot, sporta bāze saņem valsts atbalstu bāzes darbības nodrošināšanā. Finansējuma apjoms ir ierobežots un tā nepietiek visām valstī esošajām bāzēm.

Kā nākamais priekšnosacījums tika izvērtēts faktors „*Sporta treneru nodrošinājums un trenera karjeras izaugsme*”. Sporta speciālistu sertifikācijas kārtību un prasības, kādām jāatbilst sporta speciālistam, lai iegūtu tiesības

strādāt sporta jomā, nosaka Ministru kabineta noteikumi. Valstī nav noteiktas sistēmas, lai varētu kontrolēt strādājošo treneru iegūto kvalifikāciju, kā arī normatīvajos aktos netiek paredzēta administratīvā atbildība par sporta speciālistu sertifikācijas noteikumu neievērošanu.

Treniņu rezultātus atspoguļo sportista sniegums sacensībās. Pēc rezultātiem sacensībās sportists un viņa treneris var izdarīt secinājumus un plānot tālāko attīstības gaitu. Taču, lai tas notiktu – nepieciešams sportistu nodrošināt ar iespēju piedalīties starptautiskās, augsta līmeņa sacensībās, tādēļ tika izvērtēts arī faktors „*Sacensību sistēma*”. Par sacensību sistēmu konkrētā sporta veidā ir atbildīga attiecīgā sporta veida federācija. Sporta sacensību organizēšana sporta federācijas pārstāvētajā sporta veidā (pārstāvētajos sporta veidos) vai darbības jomā ir Sporta likumā noteikts federācijas atzīšanas kritērijs. Savukārt Latvijas Olimpiskā komiteja nodrošina Latvijas pārstāvniecību Starptautiskajā Olimpiskajā kustībā un Latvijas sportistu un komandu piedalīšanos Olimpiskajās spēlēs.

Priekšnosacījums, kurš apvieno visu iepriekšminēto un dod iespēju ikvienam izdarīt attiecīgus secinājumus, ņemot vērā statistikas datus un ne tikai – ir „*Sporta zinātne*”. Izglītības un zinātnes ministrija saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 528 „Izglītības un zinātnes ministrijas nolikums” ir vadošā valsts pārvaldes iestāde zinātnes nozarē. Vienīgā sporta augstskola valstī, kas garantē studiju un zinātniski pētnieciskā darba vienotību sporta zinātnē un veselības aprūpē sportā, ir Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmija, tomēr no 2015. gada akadēmija nesaņem valsts finansējumu ar sporta zinātnei saistīto projektu īstenošanai.

Balstoties uz izanalizēto literatūru un dokumentu analīzi, var secināt, ka pievēršot uzmanību un attīstot katru no faktoriem, kas ir sporta vadības priekšnosacījumi panākumu augstu sasniegumu sportā sekmēšanai, ir iespējams uzlabot sportistu rezultātus. Normatīvajos aktos ir noteikti mērķi un uzdevumi sporta nozarē iesaistītajām organizācijām, bet lai veiktu daudzpusīgu noteikto augstu sasniegumu sporta vadības priekšnosacījumu analīzi, nepieciešams noskaidrot arī augstu sasniegumu sportā iesaistīto personu viedokli.

Pētījuma **3.3. nodaļā** ir izanalizēts respondentu viedoklis par augstu sasniegumu sporta vadību Latvijā. Pētījumā iesaistītās respondentu grupas izvēlētas, jo tās ir vistiešāk saistītas ar augstu sasniegumu sportu. Anketēšanas rezultātā tika iegūts viedoklis no trim respondentu grupām – atzīto sporta federāciju vadības pārstāvjiem (n=48), sertificētiem sporta speciālistiem – treneriem (n=208) un augstu sasniegumu sportistiem (n=216).

Atzīto federāciju vadības pārstāvju anketas rezultāti liecina, ka, izvērtējot augstu sasniegumu sporta vadību Latvijā, tikai trīs no piedāvātajiem četrdesmit apgalvojumiem ir visbiežāk pozitīvi novērtēti. Dotie apgalvojumi veido saturu trijos no deviņiem piedāvātajiem faktoriem – „līdzdalība sportā”; „sporta bāzes” un „sacensību iespējas”. Aplūkojot aprakstošās statistikas rādītājus nākamajā respondentu grupā, kas ir sertificētie sporta speciālisti, tikai 4 gadījumos

visbiežāk ir izvēlēta atbilde „piekrītu” piedāvātajam apgalvojumam. Divi no gadījumiem sakrīt ar federāciju vadības pārstāvju viedokli, – tie ir no faktora par „līdzdalību sportā” un „sacensību iespējām”. Sertificēto sporta speciālistu gadījumā vēl viens no apgalvojumiem, kuram visbiežāk sporta speciālisti piekrīt, ir no faktora par sacensību iespējām. Augstu sasniegumu sportisti 5 gadījumos visbiežāk ir piekrituši piedāvātajam apgalvojumam ($M_o=2$), kas ir pozitīvākais rādītājs, salīdzinot ar iepriekšminētajām respondentu grupām.

Visas trīs respondentu grupas visbiežāk piekritušas diviem apgalvojumiem, un tie veido faktora „līdzdalība sportā” un faktora „sacensību iespējas” saturu.

Ņemot vērā pētījuma uzdevumu – izvērtēt augstu sasniegumu sporta priekšnosacījumu realizāciju Latvijā, darbā detalizētāk tika apskatīti apgalvojumi, kuru aprakstošās statistikas rādītāji – vidējais aritmētiskais, moda un mediāna ir vai nu augsti vai gluži pretēji – zemi, lai attiecīgi varētu izvērtēt respondentu viedokli par katru no deviņiem faktoriem.

3.3.2. nodaļā ir veikta augstu sasniegumu sporta vadības priekšnosacījumu analīze. Faktoru analīzes metode izmantota, lai apstrādātu pētījuma aptaujā iegūtos rezultātus un noskaidrotu faktorus, kurus atzīto federāciju vadības pārstāvji, sertificētie sporta speciālisti un augstu sasniegumu sportisti uzskata par nepietiekami attīstītiem valstī. Balstoties uz priekšnosacījumu novērtējumu, ir iespējams sniegt ieteikumus augstu sasniegumu sporta vadības attīstīšanai Latvijā un sekmēt panākumus.

Faktoru analīzes tradicionālie aprēķinu posmi tika izpildīti, izmantojot statistikas datorprogrammu RStudio (R Core Team, 2016). „Psych” paka tika pielietota, lai veiktu faktoru analīzi (Revelle, 2016).

Korelācijas matrica rāda, ka daudzu apgalvojumu savstarpējās korelācijas pārsniedz 0,4, kas liecina, ka korelācija ir apmierinoša. Tika veikts arī Kaizera–Maijera–Olkina un Bartleta sfēriskuma tests, lai noteiktu izlases piemērotību faktoru analīzes veikšanai. Faktoru skaits tika izvēlēts, balstoties uz paralēlo analīzi. Mainīgie ar svaru lielāku vai vienādu ar 0,4 tika saglabāti faktorā, savukārt mainīgie ar svaru zem 0,4 tika izslēgti no datu kopas. Faktoru analīze tika atkārtota, līdz visiem mainīgajiem svārs bija vienāds ar vai lielāks nekā 0,4 vismaz vienā faktorā.

Apgalvojumi tika pakļauti izpētošajai galveno komponentu analīzei. Atlasīto faktoru griešana jeb rotācija tika izpildīta ar datorprogrammu RStudio, izmantojot *Varimaks ar Kaizera normalizāciju rotācijas* metodi.

Faktoru analīzes mērķis šajā gadījumā bija noteikt kompleksos faktorus, kuru skaits ir mazāks nekā aptaujas anketas atlasīto apgalvojumu (mainīgo) skaits, bet kuri ir lineāri atkarīgi no šiem 40 apgalvojumiem. Sagrupējot atlasītos apgalvojumus (pazīmes) pēc to faktoru svārs, iespējams identificēt un apzīmēt faktorus un interpretēt tos.

Faktoru analīze sāka ar atzīto federāciju vadības pārstāvju datiem un galveno komponentu izdalīšanu. Lai arī šis respondentu grupas apjoms neatbilst izvēlētajai metodei veikšanai, pētījuma gaitā pieņemts lēmums neizslēgt no

turpmākās datu apstrādes nelielo grupu, bet, ņemt vērā, ka izlases apjoms ietekmē rezultātu stabilitāti, kā arī nepieciešams pārbaudīt grupas rezultātu atbilstību izvēlētajām datu apstrādes metodēm.

Faktoru analīzes rezultātā tika iegūti divi faktori. Faktoram Nr. 1 tika dots nosaukums „**Sporta ilgtspējas attīstības sistēma**”, faktoram Nr. 2 – „**Atbalsts sportiskajai darbībai**”. Iegūtie faktori norāda uz to, ka valsts līmenī atbalsts sportiskajai darbībai ir nepietiekams.

Tāpat kā iepriekš, arī sertificēto sporta speciālistu grupas datiem tika veikta paralēlā analīze, lai atrastu faktoru skaitu. Pēc piektās faktoru analīzes iegūti 6 faktori. Faktoram Nr. 1 tika dots nosaukums „**Talantu identifikācija un attīstīšana ilgtspējīgai sporta attīstībai**”, faktoram Nr. 2, „**Finansiālais atbalsts sportiskai darbībai**”, faktoram Nr. 3 „**Zinātnes atbalsts sportam**”.

Faktoram Nr. 4 dots nosaukums „**Finansējums dalībai sacensībās**”, bet faktora Nr. 5 tika dots nosaukums „**Treneru izglītības, kvalifikācijas un izaugsmes nodrošināšana**”. Faktoru Nr. 6 veidoja pazīmes par sporta bāzu funkcionalitāti un kvalitāti, tādēļ faktoram dots nosaukums „**Attīstīta sporta infrastruktūra**”.

Aplūkojot un identificējot trešās respondentu grupas – augstu sasniegumu sportistu – rezultātus faktoranalīzē, tika iegūti 9 faktori. Arī šīs grupas datiem tika veikta paralēlā analīze, lai atrastu faktoru skaitu. Pēc ceturrtās faktoru analīzes, veicot paralēlo analīzi, iegūti astoņi faktori.

Faktoram Nr. 1 tika dots nosaukums „**Talantu identifikācija un attīstīšana ilgtspējīgai sporta attīstībai**”, jo tas sakrīt ar sertificēto sporta speciālistu viedokli. Arī otrais identificētais faktors (faktors Nr. 2) sakrīt ar sporta speciālistu viedokli, tādēļ tam tika dots tāds pats nosaukums „**Finansiālais atbalsts sportiskai darbībai**”.

Arī trešais faktors „**Zinātnes atbalsts sportam**” sakrīt ar sporta speciālistu viedokli.

Faktoram Nr. 4 tika dots nosaukums „**Finansējums dalībai sacensībās**” – identificētais faktors sakrīt ar sporta speciālistu viedokli.

Faktoram Nr. 5 tika dots nosaukums „**Sporta infrastruktūras datubāze**” un šis ir viens no identificētajiem faktoriem, kurš nesakrīt ar sporta speciālistu gadījumā identificētajiem faktoriem.

Faktoru Nr. 6 „**Treneru izglītības, kvalifikācijas un izaugsmes nodrošinājums**”.

Faktoram Nr. 7 tika dots nosaukums „**Sacensību iespējas**”.

Identificētais faktors Nr.8 „**Attīstīta sporta infrastruktūra**” sakrīt ar treneru gadījumā interpretēto trešo faktoru.

Salīdzinot teorijā apkopotos priekšnosacījumus ar faktoru analīzē iegūtajiem rezultātiem, secināms, ka respondentu grupas Latvijā darbojas dažādos kontekstos. Atzīto federāciju vadības pārstāvju skatījums ir vispārinātāks, tas nav tik diferencēts kā sporta speciālistu un augstu sasniegumu sportistu viedoklis. Situāciju sporta jomā detalizētāk raksturo tieši sporta

speciālisti un augstu sasniegumu sportisti, kurus arī vistiešākā veidā ietekmē valdības lēmumi.

Anketas noslēgumā respondenti tika aicināti rakstveidā, brīvā formā atbildēt uz atvērto jautājumu – „Kas, jūsaprāt, sekmēs panākumus augstu sasniegumu sportā?” Atbildes tika saņemtas teksta veidā; pēc tam tika veikta teksta aksiālā kodēšana, balstoties uz teorētisko noteicošo faktoru analīzi (Clumpner, 1994; Oakley, Green, 2001; Digel, 2005; De Bosscher, 2007; Houlihan, Green, 2008; Sotiriadou, Shilbury, 2009; Andersen, Tore Ronglan, 2012; Singh, Dureja, 2014; Smolianov, 2014) un izstrādāto aksiālās kodēšanas kodu sistēmu:

- finansiālais atbalsts;
- sporta politikas organizācija un struktūra;
- līdzdalība sportā;
- talantu identificēšanas un attīstības sistēma;
- atbalsts sportistiem karjeras laikā un pēc sportiskās karjeras;
- sporta bāzes;
- sporta treneru nodrošinājums un trenera karjeras izaugsme;
- sacensību sistēma;
- sporta zinātne.

Balstoties uz kodu biežumu, var secināt svarīgākās tendences respondentu grupās, kuras saistītas ar augstu sasniegumu sporta vadību. Iegūtie rezultāti analizēti promocijas darba **3.3.3. nodaļā**.

Starp atzīto federāciju vadības pārstāvjiem kā būtiskākais faktors, kas uzlabos panākumus augstu sasniegumu sportā, tiek minēts tieši faktors „sporta politikas organizācija un struktūra” (25 reizes). Tiek uzsvērts „*darbs starp federācijām, LOK, LSFP un IZM*”, „*sporta organizāciju un valsts sadarbība*”, „*profesionālu treneru, federāciju, apvienību, komiteju sadarbība un ieinteresēta, konstruktīva komunikācija*”. Minētie piemēri no federāciju vadītāju puses liecina par neskaidru atbildības un funkciju sadalījumu, kā arī par komunikācijas trūkumu starp dažādām organizācijām.

Apkopojot iegūtos datus no sertificēto sporta speciālistu skatupunkta par to, kas sekmēs panākumus augstu sasniegumu sportā, pirmkārt tiek minēts finansiālais atbalsts (57 reizes), otrkārt – sporta treneru nodrošinājums un trenera karjeras izaugsme (54 reizes). Kā trešais faktors 45 reizes tiek minēts sporta politikas organizācija un struktūra.

Augstu sasniegumu sportisti par būtiskāko faktoru – nosaucot to 70 reizes, pirmkārt, uzskata *sporta politikas organizāciju un struktūru*, pamatojot savu viedokli ar to, ka *nepieciešams sakārtot sporta attīstības politiku valsts līmenī un arī nepieciešama labi koordinēta ar sportu saistīto institūciju vadība un ciešāka mijiedarbība starp struktūrām un sportistiem, jo komunikācijas trūkums patlaban ļoti lielu nozīmi spēlē augstākiem panākumiem – neviens neko nezina un netiek informēts arī gana labi par visām iespējām, ja arī tādas pastāv.*

Šajās respondentu atbildēs un viedokļa izskaidrojumos dominē nepieciešamība sakārtot sporta un augstu sasniegumu sporta vadību valstī, kuru ietekmē struktūra un darbinieku kompetence. Būtisks ir arī finansējums, tā koordinēšana. Vairākkārt respondenti, atbildot uz atvērto jautājumu, min „prioritāšu noteikšanu”.

Balstoties uz atvērtā jautājuma analīzē iegūtajiem rezultātiem, secināms, ka augstu sasniegumu sportisti uzskata, ka panākumus augstu sasniegumu sportā veicinās „sporta politikas organizācija un struktūra”. Sporta vadības un struktūras nozīmīgumu panākumu veicināšanā uzsver arī atzīto federāciju vadības pārstāvji. Savukārt sertificētie sporta speciālisti par būtiskāko faktoru uzskata „pietiekamu finansiālo atbalstu.”

Panākumus augstu sasniegumu sportā sekmējoša vadības modeļa izveide aprakstīta **3.3.4. nodaļā**. Darba pirmā un otrā uzdevuma īstenošana, faktoru analīzes un aksiālās kodēšanas rezultāti ir būtiskākie dati panākumus sekmējoša vadības modeļa izstrādei. Izstrādātā modeļa mērķis ir sekmēt panākumu gūšanu augstu sasniegumu sportā, realizējot katru no deviņiem modeļa saturā iekļautajiem faktoriem. Modeļa lietotāji ir sporta politikas veidotāji un īstenotāji.

Panākumus augstu sasniegumu sportā sekmējošs vadības modelis attēlots 2. attēlā un sastāv no deviņiem zinātniski pamatotiem faktoriem.

2. attēls. Panākumus sekmējošs augstu sasniegumu sporta vadības modelis

Šie faktori sekmē panākumus augstu sasniegumu sportā – augstu sasniegumu sporta struktūras veidošana un organizēšana, augstu sasniegumu sporta finansēšana, sportistu atbalstīšana karjeras laikā un pēc sportiskās karjeras, talantu identificēšanas un attīstīšanas sistēmas izveide, nozares nodrošināšana ar kvalificētiem sporta speciālistiem un speciālistu nodrošināšana pēc karjeras, sporta bāzu materiāli tehniskā nodrošināšana, sportistu dalības nacionālajās un starptautiskajās sacensībās nodrošināšana, zinātnisko pētījumu sporta nozarē nodrošināšana un tautas sporta attīstīšana.

Darba **3.3.4. nodaļā** izskaidrota minēto faktoru iekļaušana panākumus augstu sasniegumu sportā sekmējošā modelī.

Zinātniski pamatoto, teorētiski un praktiski izstrādāto panākumus augstu sasniegumu sportā sekmējošo vadības modeli iespējams izmantot, plānojot augstu sasniegumu sporta attīstību Latvijā.

DISKUSIJA

Izstrādājot augstu sasniegumu sporta vadības sistēmu valstī, jāņem vērā faktori, kas ietekmē augstu sasniegumu sporta attīstību un starptautiskos panākumus un ir ietekmējami no valdības puses, jo ir arī faktori, kurus funkcionāri nevar ietekmēt. No tā var secināt, ka plānojot augstu sasniegumu sporta attīstību ilgtermiņā un nodrošinot atbalstu sportistiem, iespējams sekmēt viņu panākumus augstu sasniegumu sportā (De Bosscher, 2008).

Augstu sasniegumu sports izplatītākajā no definīcijām, kuru pētnieki lieto, tiek skaidrots kā sportista dalība augstākā līmeņa sacensībās, piemēram, Eiropas vai pasaules čempionātā, olimpiskajās spēlēs (Torres, McLaughlin, 2015; De Bosscher, 2007; Andersen, Ronglan, 2012).

Pēdējo gadu laikā novērojama pieaugoša interese mēģinājumos aprakstīt dažādu valstu augstu sasniegumu sporta sistēmas, analizējot procesus, kā tika ieviesta politika un novērtējot šīs politikas ietekmi uz augstu sasniegumu sportistu panākumiem un citiem sporta jomas elementiem (Andersen, Houlihan, Ronglan 2015).

Starptautiskie panākumi ir viens no augstu sasniegumu sporta vadības sistēmu un programmu efektivitātes rādītājiem. Valstis, kuras augstu sasniegumu sportu nosaka kā sporta politikas prioritāti uzrāda labākus rezultātus starptautiskajās sacensībās (De Bosshe & Shibli, 2015), Latvijas politikas plānošanas dokumentos par sporta politikas prioritāti ir noteikts bērnu un jauniešu sports un sports visiem (LR MK, 2013). Lai kā, augstu sasniegumu sports ir viens no četriem sporta politikas virzieniem ar mērķi nodrošināt, lai augsta līmeņa sportisti un valsts izlases (t. sk. komandu sporta spēlēs) varētu sagatavoties un startēt olimpiskajās spēlēs, Pasaules spēlēs, pasaules un Eiropas čempionātos, kā arī pasaules līmeņa prāta sporta spēlēs (sporta spēļu kvalifikācijas turnīros un finālsacensībās) (LR Saeima, 2002).

Promocijas darbā par panākumus sekmējošiem faktoriem, kas ietekmējami no politikas plānotāju puses, tiek uzskatīti: *finansiālais atbalsts* (Oakley, Green, 2001; Digel, 2005; De Bosscher, 2007; Andersen, Tore Ronglan, 2012; Singh, Dureja, 2014; Smolianov, 2014), *sporta politikas organizācija un struktūra* (Clumpner, 1994; Oakley, Green, 2001; Digel, 2005; De Bosscher, 2007; Houlihan, Green, 2008; Sotiriadou, Shilbury, 2009; Andersen, Tore Ronglan, 2012), *līdzdalība sportā* (Digel, 2005; De Bosscher, 2007; Houlihan, 2009, Sotiriadou, Shilbury, 2009; Andersen, Tore Ronglan, 2012; Smolianov, 2014), *talantu identifikācijas un attīstības sistēma* (Oakley, Green, 2001; Digel, 2005; De Bosscher, 2007; Houlihan, Green, 2008; Houlihan, 2009; Sotiriadou, Shilbury, 2009; Singh, Dureja, 2014; Smolianov, 2014), *atbalsts sportistiem karjeras laikā un arī pēc sportiskās karjeras* (Clumpner, 1994; Oakley, Green, 2001; Digel, 2005; Green, Houlihan, 2005; De Bosscher, 2007), *atbilstoša sporta infrastruktūra* (Clumpner, 1994; Oakley, Green, 2001; Digel, 2005; Green, Houlihan, 2005; De Bosscher, 2007; Andersen, Tore Ronglan, 2012; Singh, Dureja, 2014; Smolianov, 2014), *sporta treneru nodrošinājums un trenera karjeras izaugsme* (Oakley, Green, 2001; Green, Houlihan, 2005; De Bosscher, 2007; Sotiriadou, Shilbury, 2009; Singh, Dureja, 2014; Smolianov, 2014), *strukturēta sacensību sistēma* (Oakley, Green, 2001; Green, Houlihan, 2005; Digel, 2006; De Bosscher, 2007; Sotiriadou, Shilbury, 2009; Smolianov, 2014; Singh, Dureja, 2014), *un sporta zinātnes atbalsts* (Oakley, Green, 2001; Green, Houlihan, 2005; Digel, 2005; De Bosscher, 2007; Sotiriadou, Shilbury, 2009; Singh, Dureja, 2014; Smolianov, 2014).

Balstoties uz teoriju, var secināt, ka finanšu resursu apjoms ir mērāmākais ieguldījums sportā. Teorētiski, valstis, kuras vairāk iegulda (augstu sasniegumu) sportā, attiecīgi arī nodrošina sportistiem labākus treniņu apstākļus (De Boscheer, 2007). Sporta likumā Latvijā noteikts, ka augstu sasniegumu sportam ikgadējais finansējums ir ne mazāks kā iepriekšējā gadā. Aplūkojot statistikas datus, secināts, ka gan finansējuma apjoms sportam un augstu sasniegumu sportam, gan starptautiskajās sacensībās iegūto godalgoto medaļu skaits, pieaug.

Latvijā nepastāv organizācija, kurai no valsts tiktu deleģēta augstu sasniegumu sporta pārvaldība, savukārt laika posmā no 2010. – 2017. gadam, vidēji 50% no valsts finansējuma tiek uzticēts nevalstiskajām sporta organizācijām valsts deleģēto un Sporta likumā noteikto uzdevumu veikšanai. 2016. gadā Latvijā darbojās 940 sporta organizācijas, promocijas darba ietvaros veiktās aptaujas rezultāti liecina par to, ka atzīto federāciju vadības pārstāvji neuzskata, ka starp sporta organizācijām ir strukturēta komunikācija un sadarbība.

Izpētot zinātnisko literatūru, var secināt, ka vairumam augstu sasniegumu sportistu fiziskās aktivitātes pamati iegūti tautas sportā. Pētniece *Van Bottenburg* (2003) secinājusi, ka pastāv korelācija starp iegūtajām medaļām un ar sportu nodarbošos skaitu. Augsta korelācija starp starptautiskajiem panākumiem un

tenisa spēlētāju skaitu atklāta arī 2002. gada *De Bosscher* un *De Knop* veiktajā pētījumā par tenisu un starptautiskiem panākumiem (De Bosscher, De Knop, 2002). Izvērtējot Latvijas situāciju, sakrīt Eurobarometra 2018. gada publicētie pētījuma rezultāti un promocijas darbā noskaidrotais respondentu viedoklis, par to, ka lielākā daļa iedzīvotāju Latvijā nav fiziski aktīvi (European Commission, 2018).

Promocijas darbā konstatēts, ka visnegatīvākais respondentu viedoklis, izvērtējot situāciju, ir par talantu identifikāciju un attīstību. Apgalvojumam, ka valstī ir efektīva talantu atlases sistēma, tādejādi iespējami liels skaits potenciālo talantu tiek pamanīti vajadzīgajā laikā (laicīgi) nepiekrīt 58,3% un pilnībā nepiekrīt 20,8% atzīto federāciju vadības pārstāvju, arī 58,2% sertificēto sporta speciālistu nepiekrīt un 22,6% pilnībā nepiekrīt šādam apgalvojumam. 52,3% augstu sasniegumu sportistu nepiekrīt un 18,1% pilnībā nepiekrīt apgalvojumam, ka valstī ir efektīva talantu atlases sistēma, tādejādi iespējami liels skaits potenciālo talantu tiek pamanīti vajadzīgajā laikā (laicīgi).

Vairākos pētījumos noteikta saistība starp atbalstu sportistam karjeras un pēc karjeras laikā un panākumiem sportā. *De Bosscher* (2007) veiktajā pētījumā tādas valstis kā, piemēram, Nīderlande, Kanāda un Norvēģija uzrādīja augstu apmierinātības līmeni ar finansiālo atbalstu un citu atbalsta pasākumu nodrošinājumu sportistiem karjeras laikā un arī pēc sportiskās karjeras. Šis faktors ieguva negatīvu vērtējumu promocijas darba ietvaros, izvērtējot Latvijas situāciju. Pētījuma anketas atvērtā jautājuma aksiālās kodēšanas rezultāti liecina par to, ka augstu sasniegumu sportistiem atbalsts karjerai un pēc karjerai ir ļoti būtisks. Augstu sasniegumu sportisti šo rādītāju izvirza kā vienu no galvenajiem faktoriem, kas sekmēs panākumus augstu sasniegumu sportā.

Treneris ir viens no kritiskākajiem panākumu faktoriem, secinājis pētnieks *Daniels Goulds* (1999), veicot pētījumu par sportista sniegumu ietekmējošiem faktoriem. Sportista sniegumu treneris var ietekmēt gan pozitīvi, gan negatīvi. Trenera lomu panākumu sekmēšanā atzīst arī Latvijas atzīto federāciju vadības pārstāvji, nosaucot sporta treneru nodrošinājumu un trenera karjeras izaugsmes iespējas par vienu no galvenajiem panākumus sekmējošajiem faktoriem. Jāatzīmē, ka, lai treneris varētu pilnvērtīgi sagatavot sportistu sacensībām, svarīgi nodrošināt viņiem pilnvērtīgas treniņu iespējas, mūsdienu prasībām atbilstošā sporta infrastruktūrā. Lai sportists spētu konkurēt pasaules līmenī, arī ekipējumam jābūt atbilstošam. Savukārt piedalīšanās sacensībās ir svarīgs faktors sportista attīstībā (Crespo, Miley, Couraud, 2001). Sporta infrastruktūru Latvijā respondenti vērtē neviennozīmīgi, tomēr atzīto federāciju vadībās pārstāvji norāda uz to, ka valstī tiek paredzēts ikgadējs finansējums sporta infrastruktūras attīstībai.

Mūsdienās strauji attīstās sporta zinātne un inovācijas sportā. Sporta zinātne ietver sevī visus iepriekš minētos faktorus (piemēram, talantu identificēšana, attīstīšana, medicīniskie pakalpojumi, uzturzinātne, psiholoģija, fizioloģija un arī biomehānika), kurus iespējams izvērtēt ar dažādu pētījumu

palīdzību. Sporta zinātnes nozīmīgumu uzsver pētnieki *Green* un *Houlihan* (2005), norādot uz neizmantoto sporta zinātnes potenciālu. Arī promocijas darbā veiktais pētījums liecina par sporta zinātnes potenciāla neizmantošanu Latvijā. Anketētie respondenti uzskata, ka zinātniskajiem pētījumiem un inovācijām augstu sasniegumu sportā ir nepietiekams finansiālais atbalsts, kā arī sporta zinātnes atbalsts netiek nodrošināts katrā augstu sasniegumu sporta attīstības līmenī. Diemžēl jāatzīmē, ka būtiska ir arī sportā iesaistīto personu attieksme pret sporta zinātņi un veiktajiem zinātniskajiem pētījumiem. Pētījuma anketa tika nosūtīta 85 Latvijā atzītajām sporta federācijām (no tām 80 sporta veidu un 5 darbības jomu federācijas), savukārt atpakaļ saņemts 53 jeb 62% aizpildītas anketas, kas arī ietekmē pētījuma rezultātus un secinājumus.

Promocijas darbā, veicot situācijas analīzi par pašreizējo augstu sasniegumu sporta vadību Latvijā, kā arī apkopojot respondentu viedokli balstoties uz teorijā noteiktajiem deviņiem faktoriem, secināts, ka, Latvijas sporta politikā netiek tik sīki izdalītas programmas „Sports” apakšprogrammas kā tiek raksturoti apkopotie priekšnosacījumi. Pamatojoties uz iepriekšminēto arī izskaidrojami pētījumā iegūtie rezultāti, kuri norāda uz to, ka Latvijas kontekstā priekšnosacījumi papildina viens otru un starp tiem nav nodalāma robeža, lai tos atsevišķi izvērtētu.

Balstoties uz iegūtajiem rezultātiem, var secināt, ka tie apstiprina pētījuma metodoloģiju. Tomēr Latvijas kontekstā faktori tika interpretēti nedaudz atšķirīgi un to saturu veido vairāki priekšnosacījumus raksturojoši apgalvojumi kopā. Federāciju vadības pārstāvju viedokļa faktoru analīzē identificētie faktori – *Sporta ilgtspējas attīstības sistēma* (faktora saturu veido apgalvojumi par sporta zinātņi; talantu identificēšanas un attīstības sistēmu; sacensību sistēmu; sporta politikas organizāciju un struktūru; atbalstu sportistiem karjeras laikā un pēc sportiskās karjeras). Otrs federāciju vadības pārstāvju viedokļa faktoru analīzē identificētais faktors *Atbalsts sportiskajai darbībai* (faktora saturu veido apgalvojumi par sacensību sistēmu; talantu identificēšanas un attīstības sistēmu; finansiālo atbalstu un sporta politikas organizāciju un struktūru). Sertificēto sporta speciālistu viedokļa faktoru analīzē identificētie faktori – *Talantu identifikācija un attīstīšana ilgtspējīgai sporta attīstībai* (faktora saturu veido apgalvojumi par talantu identificēšanu un attīstības sistēmu; līdzdalību sportā; sporta politikas organizāciju un struktūru un sacensību sistēmu). Otrs sertificēto sporta speciālistu viedokļa faktoru analīzē identificētais faktors ir *Finansiālais atbalsts sportiskai darbībai* (faktora saturu veido apgalvojumi par finansiālo atbalstu un atbalstu sportistiem karjeras laikā un pēc sportiskās karjeras. Trešo identificēto faktoru *Zinātnes atbalsts sportam* veido apgalvojumi par sporta zinātnes iesaisti sportā. Ceturto identificēto faktoru *Finansējums dalībai sacensībās* veido apgalvojumi par sacensību sistēmu un talantu identificēšanas un attīstības sistēmu. Piektais sertificēto sporta speciālistu viedokļa faktoru analīzē identificētais faktors ir *Treneru izglītības, kvalifikācijas un izaugsmes nodrošināšana*. Faktora saturu veido apgalvojumi par sporta treneru

nodrošinājumu un trenera karjeras izaugsmes iespējām. Kā pēdējais tika identificēts faktors *Attīstīta sporta infrastruktūra*, kura saturu veido apgalvojumi par sporta bāzēm.

Augstu sasniegumu sportistu viedokļa faktoru analīzē identificētie faktori vairākos gadījumos sakrīta ar sertificēto sporta speciālistu viedokli. Pirmais identificētais faktors, kas sakrīta arī ar sporta speciālistu viedokli ir *Talantu identificēšana un attīstīšana ilgspējīgai sporta attīstībai* (faktora saturu veido apgalvojumi par talantu identificēšanas un attīstības sistēmu, līdzdalību sportā, sporta politikas organizēšanu un struktūru). Arī otrais identificētais faktors sakrīt ar sporta speciālistu viedokli – *Finansiālais atbalsts sportiskai darbībai* (faktora saturu veido apgalvojumi par finansiālo atbalstu, atbalstu sportistiem karjeras laikā un pēc sportiskās karjeras). Arī trešais identificētais faktors sakrīt ar sporta speciālistu viedokli. Faktora *Zinātnes atbalsts sportam* saturu veido apgalvojumi par zinātnes iesaisti sportā. Ceturtais faktors *Finansējums dalībai sacensībās*, kura saturu veido apgalvojumi par sacensību sistēmu, sakrīt ar sporta speciālistu viedokli. Viens no identificētajiem faktoriem, kurš nesakrīt ar sporta speciālistu gadījumā atrastajiem faktoriem ir piektais faktors *Sports infrastruktūras datubāze* (faktora saturu veido apgalvojumi par sporta bāzēm). Sestais faktors ir *Treneru izglītības, kvalifikācijas un izaugsmes nodrošināšana* un arī šis faktors sakrīt ar sporta speciālistu viedokli. Faktora saturu veido apgalvojumi par sporta treneru nodrošinājumu un trenera karjeras izaugsmes iespējām. Septītais faktors *Sacensību iespējas*, kura saturu veido apgalvojumi par sacensību sistēmu, netika identificēts sporta speciālistu viedokļa faktoru analīzē. Kā arī astotais faktors *Attīstīta sporta infrastruktūra* par sporta bāzēm netika identificēts sporta speciālistu viedokļa faktoru analīzē, tomēr ļauj secināt, ka augstu sasniegumu sportistiem ir būtiska attīstīta sporta infrastruktūra.

Analizējot pētījumā iegūtos rezultātus un pētījuma metodoloģiju, jāsecina, ka Latvijā pirmo reizi teorētiski pamatoti augstu sasniegumu sporta vadības priekšnosacījumi un izstrādāti to objektīvie rādītāji, kas ļauj izanalizēt esošo situāciju.

Analizējot pētījuma vājās puses, var secināt, ka atzīto federāciju vadības pārstāvju grupā respondentu skaits (n=48) ir nedaudz vairāk kā puse no atzīto federāciju skaita, kas ierobežo iespēju izvērtēt visu atzīto federāciju viedokli. Iespējams, ka pētījuma rezultāti būtu nedaudz savādāki, ja konstruētajā anketā atvērtais jautājums tiktu uzdots kā pirmais, nevis pēdējais. Tas pamatojams ar varbūtību, ka pēc atbildēšanas un visiem izstrādātajiem apgalvojumiem, respondentam tika dota iespēja izvērtēt situāciju pēc noteiktiem kritērijiem, kuri ietekmēja respondenta atbildi uz brīvo jautājumu „Kas, Jūsuprāt, valstī sekmēs panākumus augstu sasniegumu sportā?”

Tomēr, pētījuma rezultāti ir reprezentatīvi un tie atklāj sporta nozarē iesaistīto grupu – federāciju, sertificēto sporta speciālistu un augstu sasniegumu sportistu viedokli par šī brīža situāciju augstu sasniegumu sportā valstī.

Šī pētījuma nolūks nav izskaidrot, kura teorija ir labāka, bet gan noskaidrot, kādi trūkumi pastāv Latvijas sporta politikas plānošanā un organizēšanā un sniegt rekomendācijas politikas plānotājiem, lai šos trūkumus novērstu un sekmētu panākumu gūšanu. Šī pētījuma pieeja atbilst pedagoģiskajām tradīcijām pētīt sarežģītas sistēmas kopveselumā, kas arī ir pētījuma stiprā puse. Pētījuma stiprā puse ir arī metožu triangulācija, kas izpaužas kā viena rādītāja izpēte ar vairākām metodēm – respondentu viedoklis pētīts ar aksiālās kodēšanas metodi un faktoru analīzi.

Pētījumā izstrādātajā modelī netiek noteikts, kurš no faktoriem ir būtiskākais un kurš mazāk būtisks, jo nav iespējams veikt pētījumu pilnībā izslēdzot viena vai otra faktora ietekmi. Turpinot šo pētījumu, varētu tikt izpētīta modeļa un rekomendāciju pielietošanas ietekme ilgtermiņā.

Šajā pētījumā izvērtēti augstu sasniegumu sporta priekšnosacījumi Latvijā konkrētā laika periodā, kas ir divi olimpiskie cikli – no 2010. līdz 2014. gadam un no 2012. līdz 2016. gadam. Sporta nozare strauji mainās, to ietekmē ne tikai valdības maiņa, bet arī inovatīvas sporta plānošanas metodes, attīstība, sporta nozares efektivitātes izvērtēšana un lēmumu pieņemšana, sporta politikas plānotāju – funkcionāru maiņa, kā arī nevalstisko organizāciju vadības stili. Tāpat būtiski sporta nozari ietekmē arī sabiedrība, iedzīvotāju vajadzības un ekspektācijas. Ņemot vērā iepriekš minēto, secināms, ka, lai izvērtētu ne tikai augstu sasniegumu sporta priekšnosacījumus, bet arī sporta vadības efektivitāti, nepieciešami patstāvīgi, regulāri pētījumi. Ņemot vērā iepriekšminēto, jāsecina, ka attīstoties un mainoties dažādiem procesiem, var mainīties arī panākumus sekmējošie augstu sasniegumu sporta vadības priekšnosacījumi.

SECINĀJUMI

1. Izpētot augstu sasniegumu sporta būtību un tā vadības priekšnosacījumus, to saistību ar panākumiem sportā, secināts:

1.1. Augstu sasniegumu sporta definējumam ir ļoti plaša viedokļu un pieeju dažādība, kurā tiek akcentēta sportista dalība dažāda līmeņa sacensībās, konkurences lielums, pieredze un tiešs vai netiešs valstisks finansējums sportistam ar mērķi gūt panākumus. Promocijas darbā augstu sasniegumu sports tiek skatīts kā sportista dalība augstākā līmeņa sacensībās, piemēram, Eiropas vai pasaules čempionātā un/vai olimpiskajās spēlēs (Torres, McLaughlin, 2015; De Bosscher, 2007; Andersen, Ronglan, 2012). Termins augstu sasniegumu sports promocijas darbā lietots saskaņā ar Latvijas Sporta politikas pamatnostādņēs 2014. – 2020. gadam formulēto, ka augstu sasniegumu sports ir jauniešu (sākot no 15 gadu vecuma (ir atsevišķi sporta veidi, kuros vecums 14 – 15 gadu nav uzskatāms par sākumu augstu sasniegumu sportam – tam ir jābūt jau no 12 gadu vecuma)), junioru/kadetu un pieaugušo/valsts izlases komandu kandidātu un dalībnieku gatavošanās, lai pārstāvētu valsti un piedalītos starptautiskajās sporta sacensībās ar mērķi sasniegt augstus rezultātus, un viss,

kas saistīts ar mācību – treniņu darba un sacensību organizatorisko, metodisko, finansiālo, zinātnisko, medicīnisko, tehnisko u.c. nodrošinājumu atbilstoši augstu sasniegumu sporta kritērijiem (LR MK, 2013).

1.2. Augstu sasniegumu sports ir tieši saistīts ar panākumu gūšanu un atbalstu sportistiem. Panākumu augstu sasniegumu sportā nozīme ir ļoti plaša un daudzpusīga, un aptver dažādas sporta funkcijas. Apzinoties panākumu augstu sasniegumu sportā nozīmīgumu, nosakāma valsts būtiskā loma un ietekme sporta attīstībā. Līdz ar to arī augstu sasniegumu sporta attīstība nevar notikt bez sporta attīstības plānošanas, jo augstu sasniegumu sports ir pilnībā atkarīgs no cilvēkiem un resursiem, kuri ir vērsti uz sportistu. Nodrošinot atbalstu sportistiem, iespējams sekmēt viņu panākumus augstu sasniegumu sportā (Joyce, Lewindon, 2014).

1.3. Izpētot zinātnisko literatūru tika apzināti deviņi faktori, kas ir sporta vadības priekšnosacījumi panākumu sekmēšanai augstu sasniegumu sportā: finansiālais atbalsts, sporta politikas organizācija un struktūra, līdzdalība sportā, talantu identifikācijas un attīstības sistēma, atbalsts sportistiem karjeras laikā un pēc sportiskās karjeras, atbilstoša sporta infrastruktūra, sporta treneru nodrošinājums un treneru karjeras izaugsme, strukturēta sacensību sistēma un sporta zinātnes atbalsts. Šie faktori ir ietekmējami no valsts puses, un tie ir jāņem vērā, izstrādājot augstu sasniegumu sporta vadības sistēmu valstī.

2. Izvērtējot sporta vadības priekšnosacījumus augstu sasniegumu sporta attīstībai un starptautisko panākumu sekmēšanai Latvijas kontekstā, secināts:

2.1. Valsts budžeta līdzekļus sportam piešķir gadskārtējais valsts budžeta likums. Stabīlai sporta izaugsmei būtisks ir ilgtermiņā prognozējams finansējums. Valsts finansējuma apjoms sportam laikā no 2010. gada līdz 2017. gadam ir progresīvi pieaudzis, tomēr valsts līmenī sports joprojām netiek pietiekami finansiāli atbalstīts. Tā uzskata 56,3% aptaujāto federāciju vadības pārstāvju, 49,5% sertificēto sporta speciālistu un 45,4% augstu sasniegumu sportistu.

2.2. Apakšprogrammā „Augstas klases sasniegumu sports” prioritāri atbalsts tiek Latvijas Olimpiskās komitejas (t.sk. TOP50), Latvijas Olimpiskās vienības un Latvijas Olimpiešu sociālā fonda programmām. Lai arī šīs organizācijas visuzskatāmāk sniedz atbalstu sportistiem karjeras laikā, tomēr 43,8% aptaujāto federāciju vadības pārstāvju, 46,6% sertificēto sporta speciālistu un 41,2% augstu sasniegumu sportistu uzskata, ka valsts līmenī augstu sasniegumu sports netiek pietiekami finansiāli atbalstīts. Kopumā sportam plānotais bāzes finansējums ir nepietiekams, lai nodrošinātu sporta organizāciju plānotās programmas un pasākumus.

2.3. Par sporta nozari Latvijā atbildīgā valsts pārvaldes iestāde ir Izglītības un zinātnes ministrija, kuras nozīmīgākie sadarbības partneri ir Latvijas Olimpiskā komiteja, Latvijas Sporta federāciju padome, Latvijas Paralimpiskā komiteja, Latvijas Olimpiešu sociālais fonds, Latvijas Olimpiskā vienība, Latvijas Komandu sporta spēļu asociācija un Latvijas Sporta izglītības iestāžu direktoru

padome (LR MK, 2013). Gandrīz ikvienai organizācijai Latvijā ir tieša vai pakārtota saistību ar augstu sasniegumu sportu, bet šobrīd valsts nav deleģējusi konkrētai organizācijai atbildību par augstu sasniegumu sportu.

2.4. Tikai 18,8% aptaujāto federāciju vadības pārstāvju, 14,4% sertificēto sporta speciālistu un 21,3% augstu sasniegumu sportistu uzskata, ka augstu sasniegumu sporta attīstība valstī tiek plānota ilgtermiņā. 27,1% federāciju vadības pārstāvju, 38,9% sertificēto sporta speciālistu un 49,1% augstu sasniegumu sportistu uzskata, ka resursi tiek ieguldīti dažos sporta veidos, ņemot vērā to iespējas gūt panākumus pasaules līmenī. Liela daļa aptaujāto – 45,8% federāciju vadības pārstāvju, 38,9% sertificēto sporta speciālistu un 42,6% augstu sasniegumu sportistu nav apmierināti, ka augstu sasniegumu sporta politikas plānošanā netiek iesaistīti augstu sasniegumu sportisti.

2.5. Latvijas Sporta politikas pamatnostādņēs 2014. – 2020. gadam par prioritāru virzienu atzīts bērnu un jauniešu sports. Vairums aptaujāto (72,9% federāciju vadības pārstāvju, 64,4% sertificēto sporta speciālistu un 61,1% augstu sasniegumu sportistu) uzskata, ka bērniem ir iespēja nodarboties ar sportu skolā, sporta stundās vai papildu nodarbībās. Tomēr 58,3% aptaujāto federāciju vadības pārstāvju, 58,2% sertificēto sporta speciālistu un 52,3% augstu sasniegumu sportistu uzskata, ka valstī nav efektīvas talantu atlases sistēmas, lai iespējami liels skaits potenciālo talantu tiktu pamanīti vajadzīgajā laikā (laicīgi), kā arī jaunie talanti nesaņem daudzpusīgu atbalstu, lai attīstītos kā jaunie sportisti augstākajā līmenī (uzskata 58,3% aptaujāto federāciju vadības pārstāvju; 57,7% sertificēto sporta speciālistu; 45,4% augstu sasniegumu sportistu).

2.6. Latvijā valsts atbalsts sportistu sagatavošanai un mācību – treniņu procesa nodrošināšanai tiek sniegts ar Sporta likumā noteiktā kārtībā atzīto sporta federāciju starpniecību. Būtisku ieguldījumu sportistu sagatavošanā un sportiskās meistarības izaugsmē sniedz arī pašvaldības, tomēr kopumā tikai 29,2% aptaujāto federāciju vadības pārstāvju, 27,9% sertificēto sporta speciālistu un 31,0% augstu sasniegumu sportistu uzskata, ka valstī ir koordinēta atbalsta programma augstu sasniegumu sportistiem.

2.7. Ikvienam augstu sasniegumu sportistam agrāk vai vēlāk ir jāpamet sports. Latvijas olimpiešu, izcilu bijušo sportistu, treneru, sporta darbinieku u.c. sporta veterānu sociālo un sadzīves apstākļu apzināšanu un uzlabošanu, viņu materiālo un morālo vajadzību pilnīgāku apmierināšanu un veselības uzlabošanu Latvijā uzticēts nodrošināt Latvijas Olimpiešu sociālais fondam, kura finansiālos resursus galvenokārt nodrošina valsts un LOK. Ik gadu pieaug sporta veterānu skaits, kuriem piešķirts pabalsts par mūža ieguldījumu sportā. Pabalsta saņēmēju skaits mainās lēnāk nekā uz to kandidējošo personu skaits. Tā rezultātā ir nepietiekams finansiālais atbalsts augstu sasniegumu sportistiem, beidzot savu sportisko karjeru. Tā uzskata 52,1% federāciju vadības pārstāvju, 52,4% sertificēto sporta speciālistu un 44,9% aptaujāto augstu sasniegumu sportistu.

2.8. Sporta bāze ir viens no primārajiem nosacījumiem, lai nodarbotos ar sportu, tādēļ būtiski, lai valstī ir pietiekams skaits ar vietām, kur trenēties, kā arī sportistiem ir nodrošināta piekļuve treniņu vietām, ņemot vērā to noslogojumu. Tomēr 43,8% aptaujāto federāciju vadības pārstāvju, 39,4% sertificēto sporta speciālistu un 35,6% augstu sasniegumu sportistu uzskata, ka augstu sasniegumu sportistiem netiek nodrošināta prioritāra pieeja sporta centriem jebkurā laikā.

2.9. Treneru kvalitāte un kvantitāte ir svarīga katrā sporta attīstības līmenī. Pieredzējušu treneru nepietiekamību augstu sasniegumu sportā ļoti jūt sporta federācijās (tā uzskata 56,3% aptaujāto federāciju vadības pārstāvju). To skaita palielināšanos nesekmē treneru ikmēneša ienākumi, kas nesedz pat ikdienas izdevumus. Tā uzskata 52,1% aptaujāto federāciju vadības pārstāvju, bet paši sporta speciālisti un sportisti nav tika kategoriski (42,8% sertificēto sporta speciālistu un 46,8% augstu sasniegumu sportistu). 60,4% aptaujāto federāciju vadības pārstāvju un 53,8% sertificēto sporta speciālistu uzskata, ka augstu sasniegumu sporta treneri nesaņem finansiālu atbalstu dzīvei pēc trenera karjeras. Augstu sasniegumu sportistu viedoklis nedaudz atšķiras – 45,4% aptaujāto nepiekrīt apgalvojumam.

2.10. Latvijā sporta speciālistu sertifikācijas kārtību un prasības, kādām jāatbilst sporta speciālistam, lai iegūtu tiesības strādāt sporta jomā, nosaka Ministru kabineta noteikumi. Tomēr normatīvajos aktos netiek paredzēta administratīvā atbildība par sporta speciālistu sertifikācijas noteikumu neievērošanu, kā rezultātā secināts, ka patlaban ne visi valstī strādājošie treneri ir sertificēti.

2.11. Neatņemams faktors sportistu meistarības attīstībā ir strukturēta sacensību sistēma. Viens no sporta federāciju atzīšanas kritērijiem paredz, ka atzītajām sporta federācijām ir pienākums organizēt sporta sacensības sporta federācijas pārstāvētajā sporta veidā vai darbības jomā. Arī nacionālās izlases komandas dalību starptautiskajās sporta sacensībās organizē attiecīgajā starptautiskajā sporta organizācijā pārstāvētā Latvijas sporta federācija. Šo uzdevumu izpildi atzinīgi vērtē puse no aptaujātajiem federāciju vadības pārstāvjiem, sertificētajiem sporta speciālistiem un augstu sasniegumu sportistiem (50,0%, 50,0% 49,5%).

2.12. Lai Latvijas sportisti starptautiskajā arēnā spētu uzrādīt rezultātus, kas būtu prognozējami, nepieciešams atbalstīt sporta zinātnes un pētniecības potenciāla attīstību Latvijā. Ministru kabineta noteikumos noteikts, ka vadošā valsts pārvaldes iestāde zinātnes nozarē ir Izglītības un zinātnes ministrija. Savukārt vienīgā no augstskolām Latvijā, kura koordinē un veic pētījumus sportā, kā arī izglīto sporta zinātnes speciālistus ir Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmija. Viskritiskāk finansiālo atbalstu zinātniskajiem pētījumiem sportā un inovācijām augstu sasniegumu sportā vērtē aptaujātie sertificētie sporta speciālisti (vairāk kā 50%).

2.13. Atzīto federāciju vadības pārstāvju faktoru analīzes rezultātā tika iegūti divi faktori: „Sporta ilgtspējas attīstības sistēma” un „Atbalsts sportiskajai darbībai”, kuri norāda uz to, ka valsts līmenī atbalsts sportiskajai darbībai ir

nepietiekams. Sertificēto sporta speciālistu faktoru analīzes rezultātā iegūti seši faktori - „Talantu identifikācija un attīstīšana ilgtspējīgai sporta attīstībai”, „Finansiālais atbalsts sportiskai darbībai”, „Zinātnes atbalsts sportam”, „Finansējums dalībai sacensībās”, „Treneru izglītības, kvalifikācijas un izaugsmes nodrošināšana” un „Attīstīta sporta infrastruktūra”. Lai gan augstu sasniegumu sportistu datu faktoru analīzē iegūti astoņi faktori, pieci no tiem ir identiski sporta speciālistu datu faktoru analīzes rezultātiem. Augstu sasniegumu sportistu faktoru analīzē iegūtos papildina faktori „Sporta infrastruktūras datubāze” un „Sacensību iespējas”.

2.14. Veicot federāciju vadības pārstāvju aptaujā iegūto datu aksiālo kodēšanu par to kādi faktori sekmēs panākumus augstu sasniegumu sportā, secināms, ka atzīto federāciju vadības pārstāvju vidū pastāv tendence – panākumus augstu sasniegumu sportā sekmēs sporta politikas organizācijas un struktūras veiksmīga funkcionēšana. Tikai pēc tam kā būtisks faktors tiek minēts “Finansiālais atbalsts”, kas savukārt pamato iepriekšminēto faktoru – ja starp organizācijām būs skaidri noteiktas atbildības robežas un sadalīti pienākumi un ja tās strādās savstarpēji saskaņoti, tiks atbilstoši sadalīts un vadīts arī finansējums. Kā nākamais būtiskākais faktors tiek norādīts faktors “Sporta bāzes” un “Sporta treneru nodrošinājums un trenera karjeras izaugsmes iespējas”.

2.15. „Finansiālais atbalsts” sertificēto sporta speciālistu skatījumā ir būtiskākais no faktoriem, kas sekmēs panākumus augstu sasniegumu sportā. Pēc finansiālā atbalsta kā nākamo būtiskāko faktoru sporta speciālisti visbiežāk nosaukuši tieši „Sporta treneru nodrošinājumu” un „Trenera karjeras izaugsmes iespējas”. Izanalizējot iegūto informāciju, secināms, ka treneru iespējas ietekmē ne tikai finansiālais atbalsts, bet arī faktors “sporta politikas organizācija un struktūra”, kuru sporta speciālisti nosauc kā trešo būtiskāko faktoru panākumu sekmēšanā.

2.16. Augstu sasniegumu sportisti par būtiskāko faktoru, pirmkārt, uzskata “Sporta politikas organizāciju un struktūru”. Otrkārt, nozīmīgs faktors augstu sasniegumu sportistu vidū ir tieši „Atbalsts sportistiem karjeras laikā un pēc sportiskās karjeras”. Trešais būtiskākais faktors augstu sasniegumu sportistu skatījumā ir pietiekams „Finansiālais atbalsts”.

2.17. Veicot aptaujā iegūto datu aksiālo kodēšanu par to kādi faktori sekmēs panākumus augstu sasniegumu sportā, secināms, ka augstu sasniegumu sportisti uzskata, ka panākumus sekmēs „Sporta politikas organizācija un struktūra”. Sporta vadības un struktūras nozīmīgumu panākumu sekmēšanā uzsver arī atzīto federāciju vadības pārstāvji. Savukārt sertificētie sporta speciālisti par būtiskāko faktoru uzskata „Finansiālo atbalstu.”

2.18. Latvijā nepastāv vienota augstu sasniegumu sporta politikas monitoringa sistēma, lai izvērtētu faktoros, kas ir sporta vadības priekšnosacījumi panākumu sekmēšanai augstu sasniegumu sportā.

3. Pamatojoties uz literatūras un dokumentu analīzi, kā arī uz respondentu viedokli, ir izstrādāts strukturēts, teorētiski un zinātniski argumentēts panākumus augstu sasniegumu sportā sekmējošs vadības modelis. Modeļa

mērķis ir sekmēt panākumu gūšanu augstu sasniegumu sportā, realizējot katru no deviņiem modeļa saturā iekļautajiem faktoriem. Modeļa lietotāji ir sporta politikas veidotāji un īstenotāji. Modeļi veido deviņi zinātniski pamatoti, savstarpēji saistīti un atkarīgi faktori, kas ir sporta vadības priekšnosacījumi panākumu sekmēšanai augstu sasniegumu sportā – „Augstu sasniegumu sporta organizēšana un struktūra”, „Finansējums augstu sasniegumu sportam”, „Atbalsts sportistiem karjeras laikā un pēc sportiskās karjeras”, „Talantu identificēšanas un attīstīšanas sistēma”, „Nozares nodrošināšana ar kvalitatīviem sporta speciālistiem un speciālistu nodrošināšana pēc karjeras”, „Atbilstošu sporta bāzu nodrošināšana”, „Nacionālo un starptautisko sacensību sistēma”, „Zinātniskie pētījumi sporta nozarē” un „Sports visiem attīstīšana”. Modeļa īstenošanai izstrādātas zinātniski pamatotas rekomendācijas.

4. Realizējot izvirzītos darba uzdevumus, apkopojot un pamatojot to rezultātus ar zinātnisko avotu analīzi, tika sasniegts darba mērķis: tika izveidots zinātniski argumentēts, mērķtiecīgs faktoru modelis.

Pētījuma hipotēze tika daļēji apstiprināta –

Augstu sasniegumu sporta vadības sistēma prioritāri balstās uz finansiālo atbalstu, sporta politikas organizāciju un struktūru, līdzdalību sportā; talantu identificēšana un attīstības sistēmu, atbalstu sportistiem karjeras laikā un pēc sportiskās karjeras, sporta bāzēm, sporta treneru nodrošinājumu un trenera karjeras izaugsmi, sacensību sistēmu un sporta zinātņi.

REKOMENDĀCIJAS PANĀKUMU SEKMĒŠANAI AUGSTU SASNIEGUMU SPORTĀ

Panākumus sekmējošs augstu sasniegumu sporta vadības modelis ir šī brīža situācijas konstatējums Latvijā un rekomendācijas, izstrādātas apkopojot esošās problēmas sporta nozarē – augstu sasniegumu sporta vadībā. Gan modeļa faktoros, gan to secībā un rekomendācijas iespējams veikt izmaiņas, notiekot izmaiņām valsts sporta politikā.

Pētījuma rezultātā iegūts pamatojums šādām rekomendācijām:

1. Izglītības un zinātnes ministrijai, atbildot par sporta nozari valstī un realizējot sporta politikas virzienu Augstu sasniegumu sports, ieteicams:

- pilnveidot Latvijas sporta nozares vadības sistēmas struktūru, nosakot atbildīgo institūciju par augstu sasniegumu sporta vadību;
- plānot ilgtermiņā augstu sasniegumu sporta attīstību (sākot no 8 gadiem).
- iesaistīt augstu sasniegumu sporta politikas izstrādē organizācijas un personas, kuras atbildīgas par izstrādātās politikas īstenošanu – sporta speciālistus un sportistus;
- panākumus sekmējoša augstu sasniegumu sporta vadības modeļa īstenošanā piesaistīt sporta jomā kvalificētu administratīvo personālu;
- izstrādāt duālās karjeras modeli augstu sasniegumu sportā, lai sportisti varētu apvienot treniņu darbu un dalību sacensībās ar studijām;

- izstrādā sporta speciālistu kvalifikācijas kontroles sistēmu, normatīvajos aktos nosakot administratīvo atbildību par sporta speciālistu sertifikācijas noteikumu neievērošanu (gan darba devējam, gan darbiniekam);
  - izstrādāt augstu sasniegumu sportistu pēc karjeras sportā atbalsta sistēmu, paredzot sportistiem ne tikai finansiālu atbalstu, bet nodrošinot arī cita veida pakalpojumu un speciālistu pieejamību;
  - pilnveidot augstu sasniegumu sporta speciālistu pēc karjeras atbalsta sistēmu, paredzot ne tikai finansiālu atbalstu, bet arī cita veida nepieciešamo pakalpojumu un speciālistu pieejamību;
  - izstrādāt un finansēt valsts pētījumu programmu augstu sasniegumu sportā;
  - ilgtermiņā plānot un nodrošināt finansiālo atbalstu pētījumiem augstu sasniegumu sportā;
  - regulāri (reizi gadā) apkopot statistikas datus par katru no modeļa faktoriem, lai izvērtētu situāciju, izdarītu secinājumus un pieņemtu pamatotus lēmumus tālākai rīcībai.
- 2. IZM sadarbībā ar LOK un LSFP, ieteicams:**
- noteikt prioritātes plānojot finansējuma augstu sasniegumu sportā sadalījumu un ievērot organizācijām noteiktos mērķus un uzdevumus.
- 3. IZM un LSIIDP, ieteicams:**
- sporta speciālistu atalgojumu diferencēt saskaņā ar valstī noteikto sporta speciālistu (treneru) sertifikācijas sistēmu.
- 4. Latvijas Sporta pedagogijas akadēmijai, īstenojot augstskolas misiju – nodrošināt LSPA kā nacionālas un starptautiskas nozīmes izglītības, zinātnes un sporta augstskolas ieguldījumu sporta nozares un veselības aprūpes sportā ilgtspējīgā attīstībā, valsts pētījumu programmas ietvaros, ieteicams:**
- īstenot valsts pētījumu programmu augstu sasniegumu sportā, regulāri apkopojot statistikas datus par katru no modeļa faktoriem;
  - regulāri veikt pētījumus sporta nozarē, lai izvērtētu situāciju, izdarītu secinājumus un izstrādātu priekšlikumus sporta nozares attīstībai.
- 5. IZM sadarbībā ar LSPA un atzītajām sporta federācijām:**
- izstrādāt sistemātisku, valstiski koordinētu talantu identificēšanas un attīstīšanas sistēmu dažādos sporta veidos.
- 6. Atzītajām sporta federācijām, vadot un koordinējot darbu attiecīgajā sporta veidā vai darbības jomā, ieteicams:**
- nodrošināt jaunajiem talantiem pieeju dažādu speciālistu konsultācijām, kā arī nodrošināt duālās karjeras iespējas augstu sasniegumu sportā, apvienojot izglītību ar treniņiem un dalību sacensībās;
  - augstu sasniegumu sportistiem nodrošināt finansiālo atbalstu katram individuāli, ņemot vērā dažādus faktoros, ne tikai sportista sniegumu sacensībās;

- valsts mēroga sporta sacensības organizēt dažādām vecuma grupām, atbilstoši sporta veida specifikai.
- 7. LOK un atzītajām sporta federācijām** ieteicams:
- finansiāli atbalstīt talantīgo sportistu un valsts izlašu (t.sk. komandu sporta spēlēs) sagatavošanos un dalību Olimpiskajās spēlēs, pasaules un Eiropas čempionātos (arī atlases turnīros);
  - izstrādāt atbalsta programmu augstu sasniegumu sportistiem, nodrošinot viņus ar dažādiem pakalpojumiem, speciālistu konsultācijām, pieejamību sporta infrastruktūrai.
- 8. Pašvaldībām un atzītajām sporta federācijām** ieteicams:
- sporta bāzes nodrošināt ar kvalitatīvu inventāru, atbilstoši sporta veida prasībām.
  - atbalstīt aktīvā dzīvesveida pasākumu organizēšanu skolēniem un tautai publiskajās sporta bāzēs.
- 9. LNSP, LSFP un atzītajām sporta federācijām** ieteicams:
- veicināt un atbalstīt starptautisku sporta sacensību augstu sasniegumu sportā (t.sk. nacionālas nozīmes starptautisku sporta pasākumu) organizēšanu Latvijā.
- 10. Latvijas Sporta federāciju padomei**, koordinējot Latvijā atzīto sporta federāciju darbību, ieteicams:
- plānot finansējuma sadalījumu sporta organizācijām augstu sasniegumu sportā saskaņā ar valsts deleģētajiem un Sporta likumā noteiktajiem uzdevumiem;
  - valsts mēroga sacensību kalendāru plānot ilgtermiņā.
- 11. IKVD un LSFP** ieteicams:
- izstrādāt normatīvos aktus un īstenot sporta speciālistu kvalifikācijas kontroles sistēmu.
- 12. Latvijas Treneru tālākizglītības centram**, vadot un koordinējot treneru izglītību Latvijā, ieteicams:
- sporta speciālistus nodrošināt ar kvalifikācijas celšanas iespējām.

ZINĀTNISKO PUBLIKĀCIJU SARAKSTS

1. Dombrovska, A., Luika, S. (2018). *High-performance sport management in Latvia: review of sport federations managers' view*. LASE Journal of Sport Science, 2018 Vol 9, pages 17-45, DOI: 10.2478/ljss-2018-0008p-ISSN: 1691-7669/e-ISSN: 1691-9912/ISO 3297 <http://journal.lspa.lv/>

2. Dombrovska, A., Luika, S., Āboliņš, V. (2017). *High-performance sport management in Latvia: review of athletes' view*. LASE Journal of Sport Science, 2017 Vol 8, No1, pages 35-53, DOI: 10.1515/ljss-2016-0047p-ISSN: 1691-7669/e-ISSN: 1691-9912/ISO 3297 <http://journal.lspa.lv/>

PIEDALĪŠANĀS AR ZIŅOJUMIEM STARPTAUTISKĀS ZINĀTNISKĀS KONFERENCĒS UN SEMINĀROS

1. Dombrovska, A., Luika, S. (2019). *Factors of high performance sport management in Latvia*. 12th Conference of the Baltic Sport Science Society. April 25 – 26, 2019, Vilnius, Lithuania.
2. Luika S., Grants I., Kravalis I., Rudzinska I., Dombrovska A. (2019). *National sport and physical activity labour market in Latvia*. 12th Conference of the Baltic Sport Science Society. April 25 – 26, 2019, Vilnius, Lithuania.
3. Dombrovska, A., Luika., S. (2019). *Panākumus ietekmējošie augstu sasniegumu sporta vadības faktori*. LSPA Starptautiskā konference „Sporta zinātne un veselības aprūpe 2019”. 2019. gada 11.aprīlī, Rīga, Latvija.
4. Dombrovska, A., Luika, S. (2018). *Augstu sasniegumu sporta vadība Latvijā (atzīto federāciju pārstāvju viedoklis)*. LSPA Starptautiskā konference sporta zinātnē. 2018. gada 10. – 12. aprīlis, Rīga, Latvija.
5. Luika, S., Grants, I., Kravalis, I., Dombrovska, A., Rudzinska, I. (2018). *Labor Market of sport in Latvia: reality and challenges*. 11th Conference of the Baltic Sport Science Society. April 25 – 27, 2018, Tartu, Estonia.
6. Dombrovska, A., Luika, S. (2018). *Preconditions of High performance sport development in Latvia*. 11th Conference of the Baltic Sport Science Society. April 25 – 27, 2018. Tartu, Estonia.
7. Dombrovska, A., Luika, S. (2018). *Augstu sasniegumu sporta vadība Latvijā (atzīto federāciju pārstāvju viedoklis)*. LSPA Starptautiskā konference sporta zinātnē. 2018. gada 10. – 12. aprīlis, Rīga, Latvija.
8. Dombrovska, A., Luika, S. (2017). *High-performance sport management in Latvia: a review of athletes and coaches' view*. 10th Conference of the Baltic Sport Science Society. April 26 – 28, 2017, Riga, Latvia.
9. Dombrovska, A., Luika, S. (2016). *High performance sport management in Latvia: review of high performance athletes' views*. The 9th Conference of the Baltic Sport Science Society. April 27 – 29, 2016., Kaunas, Lithuania.
10. Dombrovska, A., Luika, S. (2016). *Augstu sasniegumu sporta vadība individuālajos sporta veidos Latvijā (sportistu viedoklis)*. LSPA Starptautiskā konference sporta zinātnē. 2016. gada 22. marts, Rīga, Latvija.
11. Dombrovska, A., Luika, S. (2015). *High achievement sport climate in Latvia*. 8th Conference of Baltic Society of Sport Sciences. April 22 – 24, 2015, Vilnius, Lithuania.
12. Dombrovska, A., Luika, S. (2015). *Augstu sasniegumu sporta klimats Latvijā*. LSPA Starptautiskā konference Sporta zinātnē. 2015. gada 24. marts, Rīga, Latvija.
13. Dombrovska, A., Luika, S. (2014). *High performance sports development in Latvia*. The 7th Conference of Baltic Society of Sport Sciences. May 7 – 9, 2014, Tartu, Estonia.

14. Dombrovska, A., Luika, S. (2014). *Augstu sasniegumu sporta attīstība Latvijā 2006. – 2012. gads*. LSPA Starptautiskā konference sporta zinātnē. 2014. gada 17. aprīlis, Rīga, Latvija.

15. Dombrovska, A., Luika, S. (2014). *High performance sports development in Latvia*. 6th International Scientific conference of Master and Phd Students of LASE, March 27, 2014, Riga, Latvia

PATEICĪBAS

Paldies par pacietību, motivēšanu un mīlestību Jānim!

Paldies par atbalstu un līdzās būšanu manai ģimenei!

Paldies maniem draugiem par izturību un to, ka viņi joprojām ir mani draugi!

Paldies darba vadītājai Signei Luikai par atbalstu, kas ļāva nepadoties un iedrošināšanu ar personīgo piemēru.

Paldies Andrai Fernātei par laiku, ko man veltījāt ļoti vērtīgajās konsultācijās.

Paldies Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmijas Informātikas katedras pētniekiem, ka palīdzējāt orientēties datu apstrādes biezoknī.

Paldies visiem promocijas darba recenzentiem par ieguldīto darbu un vērtīgajiem ieteikumiem.

Paldies manām darba kolēģēm par uzklausīšanu. Viņas ir tikušas iesaistītas neskaitāmās zinātniskajās diskusijās.

Paldies Žermēnai Vaznei. Paldies Aleksandram Koļesovam. Paldies Birutai Luikai. Paldies Antrai Gulbei.

Paldies pētījuma respondentiem par sava viedokļa atklāšanu.

Paldies no visas sirds!

ZINĀTNISKĀS DARBĪBAS BIOGRĀFIJA – CV

PERSONAS DATI

Vārds, Uzvārds: Aiga Paikena

Dzimšanas datums: 13.04.1987

e-pasta adrese: aiga.paikena@lspa.lv

AMATS

Direktore – Latvijas Treneru tālākizglītības centrs

Vieslektore – Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmija

IZGLĪTĪBA

2013. – 2017. Akadēmiskā doktora augstākās izglītības programma „Sporta zinātne”
Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmija, Brīvības gatve 333, Rīga
2011. – 2013. Profesionālais maģistra grāds sporta zinātnē un izglītības un sporta darba
speciālista profesionālā kvalifikācija vadītājs sporta jomā.
Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmija, Brīvības gatve 333, Rīga
2008. – 2011. Profesionālās augstākās izglītības diploms/ Otrā līmeņa augstākā
profesionālā izglītība; izglītības un sporta darba speciālists ar
kvalifikāciju sporta skolotājs, aktīvā tūrisma menedžeris.
Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmija, Brīvības gatve 333, Rīga
2006. – 2008. Bakalaura diploms/ izglītības zinātņu bakalaura akadēmiskais grāds
sportā.
Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmija, Brīvības gatve 333, Rīga
2003. – 2006. Ērgļu vidusskola,
Ērgļu novads, Ērgļi
1994. – 2003. Jāņa Zālīša Sausnējas pamatskola,
Ērgļu novads, Sausnēja

PROFESIONĀLĀS DARBĪBAS PIEREDZE

2015. – līdz šai *Direktore*
dienai Latvijas Treneru tālākizglītības centrs, Brīvības gatve 333-158, Rīga
2013. – līdz šai *Vieslektore*
dienai Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmija, Brīvības gatve 333, Rīga
2014. – 2015. *Izglītības programmu vadītāja*
Latvijas Treneru tālākizglītības centrs, Brīvības gatve 333-136, Rīga

2012. – 2014. *Projektu vadītāja*

Latvijas Treneru tālākizglītības centrs, Brīvības gatve 333-136, Rīga

2011. – 2012. *Biroja vadītāja*

Latvijas Treneru tālākizglītības centrs, Brīvības gatve 333-136, Rīga

PEDAGOĢISKĀS DARBĪBA

Izstrādātie studiju kursi – 3

Studiju kursa anotācijas un apraksti:

Projektu izstrāde (Studiju programma „Sporta zinātne”, „Fizioterapija”)

Lietvedība (Studiju programma „Sporta zinātne”, „Fizioterapija”)

Brīvprātīgais sportā (Studiju programma „Sporta zinātne”)

PĒTNIECISKĀS AKTIVITĀTES

1. ES ESF projekts Nr.8.2.2.0/18/I/006 “Akadēmiskā personāla stiprināšana stratēģiskās specializācijas jomās Latvijas Sporta pedagogijas akadēmijā”, 02.02.2019. – 26.05.2021.
2. EU scientific project: (participant) EOSE (European Observatories of Sport and Employment) “A European Sector Skills Alliance for Sport and Physical Activity (ESSA-Sport)”, Agreement reference number – 2016-3283/001-001 Project number – 575668-EPP-1-2016-1-FR-EPPKA2-SSA-N (26 EU Countries), 01.11.2016.– 01.11.2019.

PAPILDUS ZIŅAS PAR PROFESIONĀLO DARBĪBU:

Latvijas Olimpiskās akadēmijas senatore

30.09.2019.

Aiga PAIKENA

HIGH PERFORMANCE SPORT MANAGEMENT IN LATVIA

Summary of Doctoral Thesis

For obtaining the Doctoral Degree in Pedagogy in the Branch of Health and Sport Science in the Sub-branch of Sport theory and history

RIGA 2019

The Doctoral Thesis has been worked out in Latvian Academy of sport education during the period 2013 – 2019.

Scientific advisor:

Dr. paed., asoc. prof. Signe LUIKA (Lase Academy of Sport education)

Consultant:

Dr. paed., prof. Andra FERNĀTE (Lase Academy of Sport education)

Head of Doctorate Council:

Dr. paed., prof. Uldis GRĀVĪTIS

Members of Doctorate Council:

Dr. paed., prof. Agita ĀBELE

Dr. paed., doc. Kalvis CIEKURS

Dr. paed., prof. Andra FERNĀTE

Dr. paed., prof. Juris GRANTS

Ph.D., prof. Aija KĻAVIŅA

Dr. paed., asoc. prof. Signe LUIKA

Dr. med., prof. Inese PONTAGA

Dr. paed., prof. Žermēna VAZNE

Dr. paed., prof. Jānis ŽĪDENS

Scientific Secretary of Doctorate Council:

Dr. paed., doc. Irēna DRAVNIECE

Official Reviewers:

1. Vilma CINGIENE, Dr. in Social science (economy), prof. (Mykolas Romeris university, Lithuania).

2. Aivars KAUPUŽS, Dr. paed., doc. (Rezekne Academy of Technologies).

3. Žermēna VAZNE, Dr. paed., prof. (Latvian Academy of sport education).

The defence of the Doctoral Thesis will be held on November 14, 2019, 3:30 p.m., room 205., LASE (Brivibas street 333, Riga).

The Doctoral Thesis and Summary are available in the LASE Library and at homepage www.lspa.lv.

ISBN 978-9934-520-42-6

CONTENT

GENERAL DESCRIPTION OF THE DOCTORAL THESIS.....	44
1. THE ROLE OF HIGH PERFORMANCE SPORTS AND ITS MANAGEMENT REQUIREMENTS, THEIR RELATIONSHIP WITH SUCCESS IN SPORT	51
2. RESEARCH METHODOLOGY, MATERIALS AND ORGANIZATION .	54
3. IMPLEMENTATION OF HIGH PERFORMANCE SPORT MANAGEMENT REQUIREMENTS IN LATVIA.....	57
DISCUSSION	65
CONCLUSIONS.....	70
RECOMMENDATIONS FOR FURTHERING PROGRESS IN HIGH PERFORMANCE SPORT.....	75
PARTICIPATION WITH REPORTS IN INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCES AND SEMINARS	78
ACKNOWLEDGEMENTS	79
CURRICULUM VITAE	80

GENERAL DESCRIPTION OF THE DOCTORAL THESIS

„CITIUS, ALTIUS, FORTIUS” in Latin or „Higher, Faster, Stronger” in English is the Olympic motto defining the aim of sport and expressing the efforts of the Olympic movement. The Olympic motto tells us about continuous progress. In competing, it is necessary to be the first, to overcome records, and to go over limitations. A gold medal in the Olympic Games is the most recognized symbol of achievements in sport, and it represents the highest point of sportive competence. Not all athletes can qualify for the Olympic Games, and, anyway, there are only three places on the victory stand (Starkes, Ericsson, 2003). What is necessary to get to the victory stand?

Progress in high performance sport is no longer only the personal aim of an individual athlete. Support for athletes and for making sportive progress is intimately linked to high performance sport. Essentially, high performance sport needs international success (De Bosscher, Shibli, 2015). Some states increase investments in high performance sport to develop the athletes who will represent the state at the principal competitions in order to gain international success (Andersen, Ronglan, 2012; De Bosscher, Shibli, 2015; Digel, 2005; Lyle, 1997; Sotiriadou, De Bosscher, 2013) and to achieve more extensive aims, such as winning international prominence, facilitating patriotism and developing economy (Bergsgard, Houlihan, Mangset, Nodland, Rommetvedt, 2007; Grix, Carmichael, 2011; Houlihan, Green, 2008).

Success in sport results from a combination of countless factors. Every scientist tries to answer the question of what these factors are and how important is each of them. Scholars have considered multiple factors, which influence high performance sport and, consequently, success in it. Thus, physical, technical and tactical skills, psychic and emotional skills, genetic factors, trainings and practice, access to qualified coaches, equipment and sport buildings, as well as ability to participate in international competitions (for example, resources to cover the costs of international travel and participation in competitions) (Starkes, Ericsson 2003).

Several scientists have conducted studies in the field of sport with the aim of defining the most essential factors for gaining international success (De Bosscher, Bingham, Shibli, Van Bottenburg, De Knop 2007; Houlihan, Green, 2008; Sotiriadou, Shilbury, 2009; Andersen, Ronglan, 2012; Singh, Dureja, 2014; Smolianov, Gallo, Naylor, 2014) and studying the similar and different features in preparation systems (Green, Oakley, 2001; Digel, 2005; Green, Houlihan, 2005), comparing the sport management systems in different countries (for example, Australia, Canada, France, Spain, the UK, China, Poland, Russia, the USA, Italy, Norway, Austria, and Germany) (Andersen, Ronglan, 2012; Bergsgard et al., 2007; Houlihan, Green, 2008).

In view of the development of high performance sport systems in Europe and in the world, and analyzing tendencies in high performance sport in Latvia,

it should be noted that previous studies of high performance sport management in Latvia could not be found. It should be concluded that currently there are not many studies about high performance sport management in Latvia.

Based on the regulations of the Cabinet of Ministers of the Republic of Latvia confirmed in 2003, the Ministry of Education and Science (MES) is the state management institution responsible for the field of sport. Still, every year over half of the state funding is entrusted by the state to non-governmental sports organizations for performing the tasks that are delegated and described in the Sports Law.

In the Latvian policy planning documents on the sports policy, the stated priorities are the sport for children and youth and sport for all (LR MK, 2013). High performance sport is one of the four sport policy directions with the aim of ensuring that high performance sport athletes and state selections (including those in team sport games) could prepare and participate in the Olympic Games, the World Championships, and European Championships, as well as in the world-level mind sport games (in sport games qualification tournaments and final competitions) (LR Saeima, 2002b).

Disagreements emerge when the aims and objectives set in documents must be achieved, because, in view of the above, it should be concluded that success are not only desirable but also necessary. Therefore, the question arises what the management of high performance sport in Latvia is.

The theme of the thesis was selected based on the fact that success in high performance sport is important not only for the athlete but also for the entire country and, to be successful, the athlete needs versatile support. For high performance sport to develop in a country, this sport must be managed, so that administration has an important role in the development of high performance sport.

The most common definition used also by other researchers define high performance sport as the participation of an athlete in competitions of the highest level, such as the European or the World Championships and the Olympic Games (Torres, McLaughlin, 2015; De Bosscher, Shibli, 2015; Andersen, Ronglan, 2012). In developing a management system for high performance sport in the country, it is necessary to take into account the factors that influence the development of high performance sport and international success and that can be influenced by the administration because there are also factors that cannot be influenced by officials. Hence, it can be concluded that planning the development of high performance sport in the long term and providing support for the athlete will enhance their success in high performance sport.

Based on the above and on the identified contradictions, one can judge the topicality of the theme selected for the doctoral study 'Management of High Performance Sport in Latvia'.

Research object: sport management system.

Research subject: performance of high performance sport policy and success of Latvian athletes in the sport.

Research base: management representatives of the recognized sports federations, certified sports specialists, and high performance athletes.

Research aim: to develop a management model to facilitate advances in high performance sport according to the situation in Latvia.

Research hypothesis: The management system of high performance sport in Latvia includes implementation of sports politics, determining priorities in high performance sport and factors promoting success: financial support, sport policy organization and structure, participation in sport, talent identification and development system, support for athletes during their career and after career in sport, sport infrastructure, provision of sport coaches and development options for coach career, competition system, and sport science.

Research objectives:

1. To study the essence of high performance sport and the preconditions for its management, and their relation to success in sport.

2. To assess preconditions for high performance sport management in Latvia.

3. To develop a high performance sport management model in Latvia.

4. To develop recommendations for implementation of the high performance sport management model.

Research methods:

1. Analysis of scientific information sources.

2. Content analysis of documental materials.

3. Questionnaire.

4. Mathematical statistics.

5. Axial encoding.

6. Factor analysis.

7. Modeling.

Research methodology

The methodological basis of the research is provided by scientific theoretical and empirical sources.

1. Essence of high performance sport (Breivik, 1998; Schantz, 2015; Andersen, Ronglan, 2012; Joyce, Lewindon, 2014) in context of sporting success (Chelladurai, 2006; Bergsgard et al., 2007).

2. The contribution of the administration in the development of high performance sport (Schulenkorf, Sherry, Phillips, 2016) with the aim of providing conditions for facilitating advances: financial support (Oakley, Green, 2001; Digel, 2005; De Bosscher et al., 2007; Andersen, Ronglan, 2012; Singh, Dureja, 2014; Smolianov et al., 2014), sport policy organization and structure (Clumpner, 1994; Oakley, Green, 2001; Digel, 2005; De Bosscher et al., 2007; Houlihan, Green, 2008; Sotiriadou, Shilbury, 2009; Andersen, Ronglan, 2012), participation in sport (Digel, 2005; De Bosscher et al., 2007; Houlihan, 2009; Sotiriadou, Shilbury, 2009; Andersen, Ronglan, 2012; Smolianov et al., 2014), talent identification and development system (Oakley, Green, 2001; Digel, 2005; De Bosscher et al., 2007; Houlihan, Green, 2008; Houlihan, 2009; Sotiriadou, Shilbury, 2009; Singh, Dureja, 2014; Smolianov et al., 2014), support for athletes during their career and after career in sport (Clumpner, 1994; Oakley, Green, 2001; Digel, 2005; Green, Houlihan, 2005; De Bosscher et al., 2007), appropriate sport infrastructure (Clumpner, 1994; Oakley, Green, 2001; Digel, 2005; Green, Houlihan, 2005; De Bosscher et al., 2007; Andersen, Ronglan, 2012; Singh, Dureja, 2014; Smolianov et al., 2014), provision of sport coaches and coach career development (Oakley, Green, 2001; Green, Houlihan, 2005; De Bosscher et al., 2007; Sotiriadou, Shilbury, 2009; Singh, Dureja, 2014; Smolianov et al., 2014), structured competition system (Oakley, Green, 2001; Green, Houlihan, 2005; Digel, 2005; De Bosscher et al., 2007; Sotiriadou, Shilbury, 2009; Smolianov et al., 2014; Singh, Dureja, 2014), and scientific support for sport (Oakley, Green, 2001; Green, Houlihan, 2005; Digel, 2005; De Bosscher et al., 2007; Sotiriadou, Shilbury, 2009; Singh, Dureja, 2014; Smolianov et al., 2014).

The scientific novelty of the research

The doctoral study analyzes the essence of high performance sport in sport science in Latvia and scientifically explains its significance for performing sport policy in the country. It enables the facilitation of management and development of high performance sport.

It studies the performance of conditions facilitating high performance sport – sufficient financial support, sport policy organization and structure, participation in sport, talent identification and support system, support for athletes during their career and after their career in sport, appropriate sport infrastructure, provision of sport coaches and coach career development, structured competition system, and sport science support – in Latvia.

According to the situation in Latvia, a new model of high performance sports management in Latvia and recommendations for its implementation has been developed.

The practical significance of the research

The results of the scientific research are of great practical importance for the promotion of high performance sport. The terminological analysis of high performance sport as a concept can be used to plan high performance sport management and to set national priorities for high performance sport.

The study clarifies and analyzes the views of key players in the field of sport (recognized sport federation management; certified sport coaches and high performance athletes) on high performance sport management in Latvia. The results of the study characterize the current situation in the development of sports and high performance sports. The shortcomings identified in the high performance sport's government, as outlined in the study's conclusions, are of practical importance.

Applying the content of “High performance sports management model to promote success” it is possible to develop high performance sports in the country and contribute success in the sport.

The developed high performance sports management model to promote success is a significant basis for planning sports and high performance sports management in Latvia. The users of the model are sports policymakers and practitioners. The recommendations developed are theoretically and practically applicable in sport management and in the management of high performance sports to promote success.

The scientific community in the field of sport in Latvia and abroad were introduced with the results of the research.

Theses proposed for presentation

1. High performance sport is directly linked to success and support for athletes. The ability of high performance athletes to gain international success is also influenced by sports policy planners. The following factors can be influenced by the government: financial support; organization and structure of sport policy; the dynamics of participation in sport; talent identification and development; support for athletes during and after athletic career; sports facilities; provision of sports coaches and career development of coaches; competition system and sports science.

2. Overall, recognized federal management representatives, certified sport coaches and high performance athletes negatively assess the current situation in

high performance sport management in Latvia. Prerequisites for high performance sport management in Latvia:

- in total 43,8% of recognized federation management representatives, 46,6% of certified sport coaches and 41,2% of high performance athletes consider that the baseline funding planned for high performance sport is insufficient despite the written in Sports Law's that for sub-program "High Performance Sport" the amount of funding every year is set no less than in the previous budget year.

- for now it is not possible to name one organization responsible for high performance sport management. Representatives of the recognized federations, certified sport coaches and high performance athletes, mentioning the factors that will contribute to success in high performance sport, as a key factor consider the organization of sport.

- in total 58,3% of recognized federation management representatives, 58,2% of certified sport coaches and 52,3% of high performance athletes consider that there are no effective talent identification systems in the country. As well young talents do not receive nationally coordinated support for combining trainings with studies, which influences the potential of young talent development and involvement in sport.

3. The success of a management model that promotes success in high performance sport is comprised of successive success factors: building and organizing a high performance sport structure; financing high performance sport; providing qualified coaches to the industry and providing career coaches; support for athletes during their careers and after athletic careers; provision of sports facilities; developing a system for identifying and developing talent; scientific research in the field of sport; development of sport for all; national and international competition system.

- Developing and organizing a high performance sport structure is at the core of the management model that promotes success in high performance sport, as the responsibilities delegated to organizations in the country are being partially implemented.

- There is a separate, inadequate funding for high performance sport in the country, where the programs of the Latvian Olympic Committee, the Latvian Olympic Unit, and the Latvian Olympic Social Fund are primarily supported. The implementation of high performance sport management is partly ensured by funding from other sub-programs of the state budget program "Sports".

4. The success of the management model that promotes success in high performance sport must be achieved through the involvement of sports policy

makers and implementers, who should implement the recommendation for the implementation of the model.

Research limitations

The limitations of the research are related to the availability of high performance sports definitions and statistical data.

In the course of the research, based on the theory, preconditions have been gathered that promote the development of high performance sport and success in sport - financial support; organization and structure of sports policy; participation in sports; identifying and developing talents; support for athletes during their careers and athletic careers; sports facilities; provision of sports coaches and career development of coaches; competition system and sports science. The named preconditions also mark the boundaries of the study, as the study only evaluates the implementation of these preconditions that are influenced by the government in Latvia. In the course of the research, there are certain factors that need to be developed according to the situation in Latvia without analyzing the situation in Latvia compared to other countries. At the end of the research, a new model of management in Latvia that promotes high performance sport has been developed and recommendations for its adherence.

The essence of this study is not to explain which theory is better, but to integrate it because there are valid reasons in each theory why we believe it to be correct. The research approach is in line with the pedagogical tradition of studying complex systems in a collective way, thus solving two major tasks:

1. Determine the preconditions for high performance sport management, their relevance to sport,
2. Based on the assessment of the preconditions for high performance sport management in Latvia, to develop a successful management model that promotes high performance.

Within the framework of the doctoral thesis, the term sport of high performance is understood as the term used by the Sports Policy Guidelines for 2014 - 2020 adopted by Latvia in December 2013 - youth (from the age of 15 (there are separate sports in which the age of 14-15 is not considered to be the start of high performance sport - it must be from the age of 12)), the preparation of junior / cadet and adult / national team candidates and participants to represent the country and participate in international sports competitions with the aim of achieving high results and everything related to educational training, organizational, methodical, financial, scientific, medical, technical, etc. provision in accordance with high performance sport criteria (LR MK, 2013). The guidelines do not describe more specifically the high performance sporting criteria mentioned, therefore, referring to several authors, the participation in the highest level competition - European or world championship, Olympic Games (Torres, McLaughlin, 2015; De Bosscher et al., 2007; Andersen Ronglan, 2012).

This study does not analyze the content of the Guidelines for Sport Policy 2014-2020, but the study takes into account the goal, sub-objectives and policy outcomes defined in the Guidelines. The research is based on people involved in the high performance sport - high performance athletes, sports specialists and representatives of sports federations. A high performance athlete is a natural person who is engaged in sports and takes part in sporting competitions, respectively at the European or World Championships, at the Olympic Games.

A sports specialist is a sports worker who runs sports training (classes) or is otherwise directly involved in providing sports training (classes) (LR MK, 2002). As well - it is registered in the Register of Sports Specialists of the Latvian Sports Federations Council.

The representative of Sports Federations is the head or vice-president/secretary-general of a recognized sports federation.

Age limits were determined according to the target population of the study and the age of the athletes identified in the term used in the thesis.

The data in the statistical part are presented in two currencies: EUR and LVL, as LVL was used in Latvia during the survey period 2010-2013, but values have been converted into EUR for comparison purposes (1.42 - euro.lv).

The research shows sports fields - high performance sport development opportunities and research results - developed, structured, successful high performance sport management model that can be taken into account by sports policy planners to develop high performance sport management in Latvia and to promote Latvia's success in high performance sport.

The high performance sports management model to promote success in sport has not been tested in the policy planning process, as changes in government lead to changes in sports leaders and priorities.

1. THE ROLE OF HIGH PERFORMANCE SPORTS AND ITS MANAGEMENT REQUIREMENTS, THEIR RELATIONSHIP WITH SUCCESS IN SPORT

The **first chapter** of the theoretical part of the doctoral thesis “High performance sport and success in sport” consists of two subdivisions. The **first subchapter** examines the nature and characterization of high performance sport from the point of view of several authors, concluding that the essence of high performance sport is gaining victory in the local and international sports arena, what is at the heart of sport since its inception.

Success is an integral part of high performance sport, and its importance is explored in the **second part of the first chapter** of the work. Summarizing the importance of success in high performance sport, it can be seen as very broad

and versatile and encompassing various sports functions. The impact of success on society at different levels is inseparable. Being aware of the importance of success in sport, it is also important to determine the role and influence of the state in the development of the sport. The success of high performance sport is important for domestic politics and foreign policy, so the development of high performance sport cannot take place without planning sports management.

In the **second chapter** of the theoretical part of the doctoral thesis “Preconditions for high performance sport management”, the factors that are prerequisites for sports management in promoting success in high performance sport from the point of view of several authors have been studied. Planning high performance sport development is not simply an assessment of the transparency and effectiveness of organizational activities. It reflects the coordination of the resources needed to develop high performance athletes and requires a sophisticated approach to developing high performance sport development guidelines. *Schulenkorf, Sherry, and Phillips (2016)* believe that government, governmental and non-governmental organizations, clubs and universities are involved in delivering high performance sports. The factors involved are coaches, volunteers, various mediators, administration, managers, high performance sport managers, sports scientists, sports doctors, family members, and even friends. Employees - staff, coaches and high performance sport managers - who need to be able to provide the above-mentioned (Schulenkorf et al., 2016), are an important part of strategic planning in high performance sport management. At the end of the second chapter of the theoretical part are the factors that are the preconditions for sports management to promote a high performance sport.

In the three sub-chapters of the **third chapter** of the theoretical part of the doctoral thesis “Management of high performance sport and legal regulation in Latvia”, the development of sports and high performance sport in Latvia is investigated, considering the influence of historical events on the present day. During the period of freedom, the Latvian people were characterized by a healthy tendency both in terms of education and physical development. In the 1950s, all sports included in the Olympic Program were developed in Latvia. Equal distribution of resources among all the sports included in the program worsened the possibilities of favorite preparation but did not allow the laggards to rise to the level of leaders (Apine, Caune, Erta, Grundmane, Keisels, 2003). The Sports Act, the main sporting legislation, came into force in 2002. The legal framework of the sports sector in Latvia is analyzed in **the second sub-chapter of the third chapter** of the theoretical part. The Sports Law defines the general and legal bases for the organization and development of the sport, the relations between sports organizations, state and local government institutions, the basic tasks in the development of sport and the basics of sports financing, as well as the principles that are significantly involved in the international sports movement. In addition to the Sports Law, important issues in the sports sector

are addressed both in international legislation and in other sectoral policy planning documents, however, Latvian legislation does not explain what is a high performance sport.

The development of the sports sector in the country is ensured not only by the legal framework but also by the sports management system, resources, and national sports policy. The stated goals of the sports policy are implemented through various institutions and organizations subordinated by the government. In order to be able to analyze the high performance sports place in the national sports management system, **the third sub-chapter** discusses the Latvian sports management system. The sports sector administration in Latvia is organized in a unified system developed by the Ministry of Education and Science of the Republic of Latvia.

Legislation rights in the state belong to the Saeima of the Republic of Latvia, respectively, the laws passed by the Saeima directly influence the sports sector and thus also the development of high performance sport.

Assessing regulatory enactments, it is concluded that sports federations are also essentially responsible for the development of high performance sports in the country, as their goal is to manage and coordinate work in the relevant sport or field of activity. It should be noted that in order to involve sports organizations in making important decisions in the field of sport, the Latvian National Sports Council has been established, which participates in the development of the state sports policy and makes proposals to the Ministry of Education and Science for the distribution of state budget funds in the field of sport. It follows from this that the Latvian National Sports Council also plays an important role in the development of high performance sport. The sports development program is also implemented by the Latvian Olympic Committee, which ensures the participation of the best athletes in the Olympic Games, Youth Olympics, and other international and regional complex competitions. Public funding for the training of young athletes is provided by the Murjanu Sports Gymnasium, which aims, among other things, to promote athletic performance in Olympic sports. Accordingly, the gymnasium is delegated responsibility for success in high performance sport. Responsibility is also based on one of the tasks of the gymnasium - preparing candidates for Latvian national teams for the start of the Olympic Games, World and European Championships, as well as to prepare the reserve of the Latvian national team in Olympic sports. In turn, one of the ways to bring in a new shift in high performance athletes is to learn professional-oriented sports education. The future of the sport in the country also depends on the municipalities, their interest, because the development of sport in their territory is not their responsibility but only the right.

Almost every organization has a direct or subordinate relationship with a high performance sport, and it is currently not possible to name one organization responsible for high performance sport management in Latvia. It is important to

understand the place of high performance sport system in the overall national sports management system for the assessment of high performance sports development.

2. RESEARCH METHODOLOGY, MATERIALS AND ORGANIZATION

Starting from the formulation of the research idea, task definition, hypothesis, and in the future – throughout the research – **scientific literature and sources were compiled, researched and analyzed** in order to develop a literature review, theoretical justification of the researched problem and perform the obtained interpretation of the research results. The aim of the analysis of scientific literature and sources was to reveal the most important relationships of the subject. 269 sources of information in Latvian, English, and Spanish were analyzed during the implementation of the research.

Criteria and indicators for evaluating high performance sport development in Latvia were determined by voting on theoretical approaches and insights from other studies.

Document analysis was performed to evaluate the identified phenomena/processes and contextual information. Legislation and periodicals of a certain period were analyzed to understand the historical development of the sports industry. Based on the analyzed documentation, the analysis of high performance sport management in Latvia was carried out.

In order to accomplish the tasks set out in the doctoral thesis, **surveys** were conducted. This method has provided various information about what people think, what their views and needs are, as well as their attitudes and opinions. Surveys of specific features have been developed only in foreign countries and there is a reason to believe that the content and manifestations of the measured characteristic in the Latvian environment may be different, resulting in a decision to construct a new survey. The **construction of a new survey** was carried out in several interconnected stages. The content of the questionnaire has been developed on the basis of several scientific studies and theoretical approaches in them – Oakley, Green, 2001; Digel, 2005; De Bosscher, 2008; Singh and Dureja, 2014; Smolianov, 2015.

The validation of the content of the survey questionnaire was obtained through the provision of **expert** services. People were invited as experts – sports professionals with high competence in the subject. An individual meeting was held with each of the experts. In total, three experts validated the questionnaire content.

Initially, the content of the questionnaire consisted of 53 statements divided into nine factors. The expert opinion and comments on the questionnaire and the structure of the statements were clarified. Discussed issues were discussed in person, and experts commented on the places where the need for corrections was

made. Experts' suggestions were taken into account and, after making the relevant corrections, the content of the questionnaire consists of 40 statements.

A **pilot study** was conducted to test the questionnaire. A small group of respondents participated in the pilot study – four participants of the Olympic Games, World and/or European Championships, Latvian team representatives in winter and summer sports. The group of respondents was organized to find out their opinion on the clarity of formulating statements of the questionnaire, understanding the instructions and the time needed to complete the questionnaire. At the end of the pilot study, a questionnaire was prepared, which will be used in the further study process.

In the empirical study, one questionnaire was sent to three groups of respondents. All respondents were given the same statements with the same goal of the survey. The **questionnaire** was conducted in a distance, written form – the answers were fixed by the respondent on the computer. Respondents were asked to indicate their level of consent by choosing the answer at five levels, from “fully agree” to “completely disagree”. The closing question of the questionnaire was open, offering the respondent the opportunity to express his / her opinion in writing.

For **data processing** was used MS Excel program, answers were mathematically processed and expressed as a percentage. For qualitative data processing used MAXQDA 12 software - axial coding. Comparative analysis of empirical data was performed by processing data with RStudio computer program - factor analysis.

Descriptive statistical methods were used to describe the value of the problem to be investigated and their representativeness - for example, the arithmetic mean, standard deviation, median, modality, minimum and maximum value.

The processing of the 40 statements included in the questionnaire was carried out by the **factor analysis** method. There are two main methods in which factor analysis is used to perform data structure research: key component analysis and factor analysis. In this work, factor analysis methods denote a set of methods, but with factor analysis denotes the method of analyzing certain factors.

To determine the internal coherence of the test, the coefficient alpha or *Cronbach's alpha* was used. Cronbach's alpha ratio below 0,6 was considered inappropriate.

Kaiser–Meyer–Olkin Measure of Sampling adequacy is used to assess the suitability of factor analysis for a particular sample. *Bartlett's Tests of Sphericity*, which tests the zero hypotheses that a correlation matrix is a unit matrix, meaning, questions are not correlated. Different static hypotheses can be tested with the *Chi–square* criterion. This is a non-parametric criterion that does not include parameters (mean value, standard deviation, etc.). By using χ^2 , the sample selections can also be very small.

In order to analyze the factors, the mathematical method of factor extraction - the analysis of the main components, the chosen method of rotation – was chosen. The goal of varimax is to simplify the components by maximizing and, as far as possible, equalizing the components of the variance.

During the construction of the questionnaire, the structure of the construct was searched, therefore, used exploration factor analysis, which aims to describe and summarize mutually correlating variables, and to distinguish the optimal number of latent variables based on both quantitative criteria and logical arguments of test authors.

The results of qualitative data are based on statistics that allow assessing the static significance of the study. MAXQDA 12 Software was used for Quality Data Processing. **Axial Coding** and Mathematical Processing of Qualitative Data for Analysis of Open Question. The axial coding of the text is based on the nine factors - codes defined in theory.

The need to accurately predict the results of the study in a real, complex and multicomponent process that is predominantly an ideal, abstract relationship changes, defines **modeling** use as a theoretical method. Modeling is an image of a process or phenomenon that is thought-to-mind, in which, through the use of signs and symbols, basic characteristics and communication are discovered, according to the purpose of the study. Creating track charts allows you to group many questions and explain new variables. Track charts are a simple and convenient way to show the relationship between multiple variables (Geske, Grinfeld, 2006).

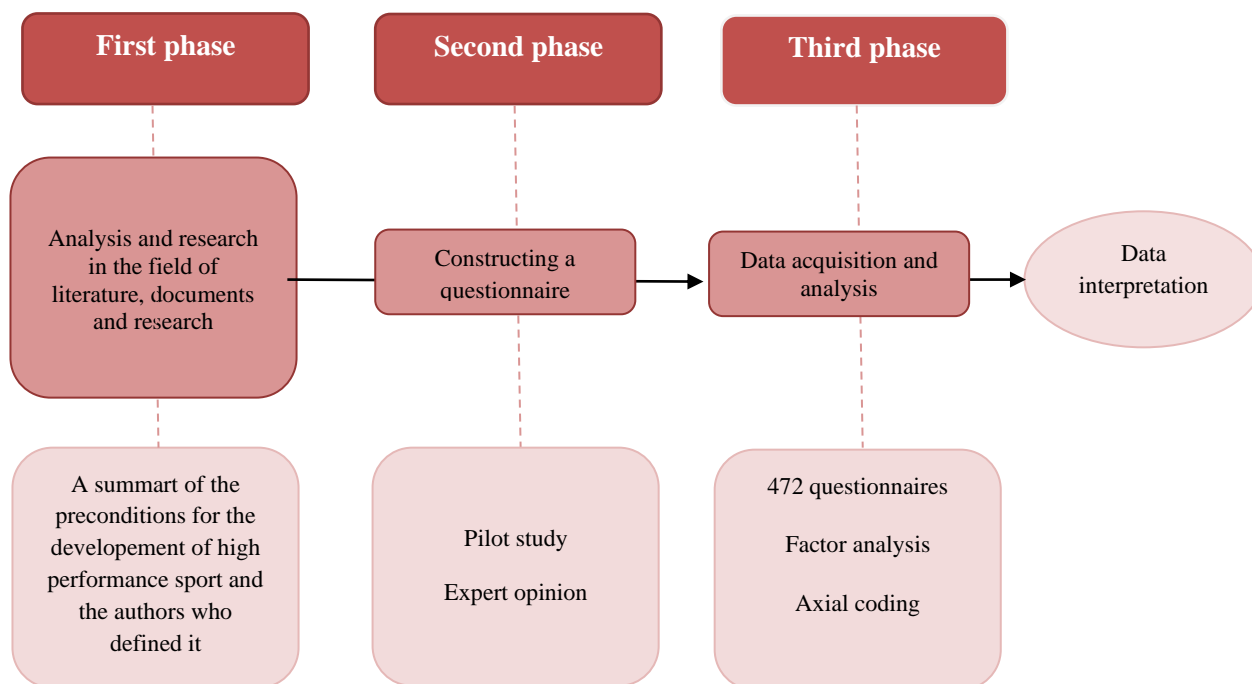
Organization of research

The study lasted six years (from 2013 to 2019) and was carried out in several stages depicted in Figure 3 (p. 57).

In the *first phase*, which aimed to develop the scientific categories of the research, the analysis and research of theoretical literature, normative acts, documents, statistical reports, and research were carried out, resulting in the definition of scientific categories, the main tasks for the future. work and the hypothesis of the research.

In the *second phase* the literature analysis was continued and, based on the theoretical literature on high performance sport development and success preconditions, a new questionnaire was developed. The pilot study tested the readability and suitability of the questionnaire for the target population. Expert experts invited to evaluate the instrument.

3. figure. **Phases of the research organization**

In the second stage, the collection of population, sporting achievements, funding for high performance sport, number of employees, certified coaches, and sports bases, sports science data was also carried out. As a result of the second stage, background data were obtained that are necessary for evaluating sports management and development.

In the *third stage* a questionnaire was started to find out the opinion of respondents - recognized federal management representatives, certified coaches and high performance athletes on the management of preconditions for success in sport in Latvia.

In the end of the research the results were summarized and mathematical statistical processing was performed. Conclusions have been developed, a high performance sport management model for success has been developed and recommendations for model implementation have been developed.

3. IMPLEMENTATION OF HIGH PERFORMANCE SPORT MANAGEMENT REQUIREMENTS IN LATVIA

In order to perform a versatile analysis of the preconditions for the development of high performance sport, it is necessary to obtain information that cannot be measured by the numbers available in the documents, but it is complementary to the data obtained from document analysis. Such information was obtained by finding out the views of those involved in high performance sport.

Thesis **chapter 3.1.** discusses classical survey design theory and step-by-step, following the instructions, construct a new survey, defining a measurable trait, target population, and formulating survey articles. By basing the researches analyzed in the part of the theory of work and taking into account the boundaries of the research, statements similar to the content in Latvian were formulated, formulating descriptions of preconditions appropriate for Latvia. Following the formulation of the survey articles, the readability of the articles and the validity of the content were examined. Expert leaders in the field of the sport were invited to check the validity of the survey content. After completing the steps, data collection was started.

Thesis **chapter 3.2.** analyzes statistical indicators that characterize the preconditions of high performance sport management summarized in theory. The time period 2010 –2017 has been chosen on the basis that national sports policy is also planned for seven years – two Olympic cycles. Also taking into account the availability of the newest statistical data available during the study.

The first of these indicators is “*Financial Support*” for the sports sector, which looks at funding for the sub-program “High performance sport” of the state budget program “Sports”. In general, the planned basic funding for sport is insufficient to provide for the programs and activities planned by sports organizations, resulting in annual funding for the most pressing needs of the sports sector, and funding from the budget program “Contingency Funds” as well as other means (eg redistribution of appropriations from other MES or MF budget programs).

Like the next one, the precondition “*Organization and Operation of Sports Policy*” was considered, taking into account that the sports sector in Latvia consists of three types of organizations – nongovernmental organizations, associations, and foundations founded by state and local governments and commercial sports organizations. Almost every organization in Latvia has a direct or subordinate relationship with a high level of athletic sport and at present, it is not possible to name one organization that is responsible for high performance sport management.

Analyzing the regulatory enactments in the sports sector, it can be concluded that they envisage the promotion of physical activity and participation in sports. “*Participation in sport*” is the next analyzed condition, as high performance athletes also come from sport for all. The number of employed in recognized sports federations in Latvia has been increasing every year since 2010. Unfortunately, the European Commission's 2018 study on physical activity in the population reports that there are no more than half (56%) of the population in physical or sporting activities in Latvia (European Commission, 2018).

Systematic identification and development of new talents are needed to find the next high performance athletes from the sport for all. Accordingly, the system of identification and development of young talents in Latvia was

assessed in the precondition “*System of Identification and Development of Talents*”.

The development of sports for children and young people in Latvia is basically based on professional education in sport (IZM, 2010). State funding for the implementation of professional education in sports education programs has the right to receive accredited vocational training in a sports educational institution whose training groups meet the performance criteria set by the Cabinet of Ministers in sport, as well as the conditions regarding the number and age of students (LR Saeima, 1999). In light of the established criteria, it is to be concluded that athletic education institutions are already demanding achievements in sport.

One thing is to notice and develop the new talent, however, for this talented athlete to stay in the sport by focusing on the professional sport - it is necessary to provide the athlete both during the career and after the sporting career is over. Evaluating the precondition “*Support for athletes during their career and after a sports career*”, it is concluded that state support for the preparation of athletes and training - training process in Latvia is provided through sports federations recognized in accordance with the procedure established by the Sports Law. Municipalities, the Latvian Olympic Committee, and the Latvian Olympic Unit also make a significant contribution to the training of athletes and the development of athletic skills. As one of the supporters each year, they have been awarded cash prizes to athletes, their coaches, athletes serving athletes, including sports doctors, service staff and relevant sports federations for outstanding achievements. However, cash prizes are not available to all high athletes, but only to those who have a set of benchmarks.

Since 1996, the state-owned Latvian Olympic Social Fund has been operating with guaranteed state funding. identifying and improving the social and living conditions of sports veterans, better meeting their material and moral needs and improving health. Although the number of sports veterans who receive a lifetime contribution to sports is increasing every year, the number of beneficiaries varies more slowly than the number of people applying for it.

One of the prerequisites for doing sports is “*Sports Infrastructure*”. According to the Sports Law, sports bases in Latvia are created and maintained to provide residents with the opportunity to engage in sports, and sports facilities owned by the state or local governments to provide the services necessary for the inhabitants in sport. The Cabinet of Ministers may assign the status of a national sports base to a sports base in accordance with the procedure established by law, and the sports base receives state support in the provision of basic activities. The amount of funding is limited and not enough for all the bases in the country.

As a further prerequisite, the factor “*Provision of sports coaches and career development of coach*” was evaluated. The procedure for certification of sports

specialists and the requirements to be complied with by a sports specialist for the right to work in the field of sport shall be determined by the Cabinet of Minister's regulations. There are no systems in place in the country to control the qualifications of working coaches, nor does the regulatory framework provide for administrative liability for non-compliance with the rules on certification of sports specialists.

The results of the training are reflected in the athlete's performance in the competition. At the competitions, the athlete and his coach can draw conclusions and plan further progress. However, in order to do this, it is necessary to provide the athlete with an opportunity to participate in international, high performance sports competitions, therefore the factor "*Competition system*" was also evaluated. The sporting federation is responsible for the competition system in a particular sport. The organization of sporting competitions in the sport represented by the sports federation (in the sports represented) or in the field of sport is a federal recognition criterion in the Sports Act. In its turn, the Latvian Olympic Committee ensures representation of Latvia in the International Olympic Movement and participation of Latvian athletes and teams in the Olympic Games.

The prerequisite "*Sport Science*" allows drawing objective and reasonable conclusions about all the above mentioned preconditions. Ministry of Education and Science in accordance with the Cabinet of Ministers Regulations Nr. 528 "Statute of the Ministry of Education and Science" is the leading public administration institution in the field of science. The only sports higher education institution in the country that guarantees the unity of study and research work in sports science and health care in sports is the Latvian Academy of Sport Education, however, from 2015 the Academy does not receive state funding for the implementation of sports science related projects.

Based on the analysis of the literature and documents analyzed, it can be concluded that focusing on and developing each of the factors that are a prerequisite for sports management to promote success in high performance sport can improve athletes' results. The laws and regulations set goals and tasks for the organizations involved in the sports sector, but in order to carry out a comprehensive analysis of the preconditions for high performance sport management, it is also necessary to find out the opinion of those involved in high performance sport.

Study **3.3. chapter** analyzes respondents' opinion on high performance sport management in Latvia. The groups of respondents involved in the study were chosen because they are most directly related to high performance sport. As a result of the survey, opinion was obtained from three groups of respondents – representatives of the management of recognized sports federations (n = 48), certified sports specialists – coaches (n = 208) and high athletes (n = 216).

The results of a survey of recognized federal management representatives show that only three out of the forty statements proposed in the evaluation of

high performance sport management in Latvia are most positively evaluated. The above statements form the content of three of the nine proposed factors – “Participation in sport”; „Sports facilities” and „Competitions”. Looking at the indicators of descriptive statistics in the next group of respondents who are certified sports specialists, in only 4 cases is the answer “agree” to the proposed statement most often chosen. Two of the cases coincide with the views of federal management representatives – a factor in “sports participation” and “opportunities to compete”. In the case of certified sports specialists, one of the most common assertions that sports professionals agree with is the fact that they are competing. High performance athletes in 5 cases have most often agreed to the proposed statement ($M_o = 2$), which is the most positive indicator compared to the above-mentioned groups of respondents.

All three groups of respondents most often agreed on two statements, and they constitute the content of “participation in sport” and the factor “opportunities to compete”.

Taking into account the task of the study - to evaluate the realization of preconditions for high performance sport in Latvia, the theses whose descriptive statistics - arithmetic, modal and median are either high or on the contrary - low, were examined in detail in order to evaluate respondents' opinions on each of the nine accordingly. factors.

The analysis of preconditions for high performance sport management has been carried out in the **chapter 3.3.2**. Factor Analysis Method was used to process the results of a survey and find out the factors that recognized federal management representatives, certified sports professionals, and high performance athletes consider to be underdeveloped in the country. Based on the assessment of prerequisites, it is possible to make recommendations for the development of high performance sports management in Latvia and to promote success.

The traditional phases of Factor Analysis were performed using the statistical software program RStudio (R Core Team, 2016). The Psych package was used to analyze factors (Revelle, 2016).

The correlation matrix shows that the correlation between many statements exceeds 0,4, which indicates that the correlation is satisfactory. Asphericity test of Kaiser-Maier-Olkin and Bartlet was also conducted to determine the suitability of the sample for factor analysis. The number of factors was selected based on parallel analysis. Variables with a weight greater than or equal to 0,4 were retained in the factor, while variables with a weight of less than 0,4 were excluded from the data set. Factor analysis was repeated until all variables weighed equal to or greater than 0.4 in at least one factor.

Allegations were subjected to exploratory analysis of key components. Cutting or rotating the selected factors was accomplished with the computer program RStudio, *Varimax with Kaiser normalization rotation* method.

The purpose of the factor analysis, in this case, was to identify complex factors that are less than the number of selected statements (variables) in the questionnaire, but which are linearly dependent on these 40 statements. By grouping the selected statements (features) by the weight of the factors, it is possible to identify and denote the factors and interpret them.

Factor analysis started with data from recognized federal management representatives and key components. Although the size of this group of respondents does not correspond to the chosen method, in the course of the study it was decided not to exclude a small group of further data processing, but to take into account that the sample size affects the stability of the results, as well as the responsibility of the group results for selected data processing methods.

Factor analysis resulted in two factors. Factor No. 1 has been given the title **“Sports Sustainability Development System”**, factor No. 2 – **“Support for sporting activities”**. Factors found to indicate that support for sporting activities at the national level is insufficient.

As before, a parallel analysis of next group's data (certified sports specialists) were also performed to find the number of factors. After the fifth factor analysis, 6 factors were obtained. Factor No. 1 has been given the title **“Talent Identification and Development for Sustainable Sports Development”**, factor No. 2 – **„Financial Support for Sporting Activity”**, Factor No. 3 **“Science Support for Sport”**.

Factor No. 4 gives the title **“Funding for participation in the competition”**, while factor No. 5 has been given the title **“Provision of Coach Education, Qualification and Growth”**. Factor No. 6 – **„Developed sports infrastructure”**.

Looking at the results of the third group of respondents - high performance sport athletes - in factor analysis, 9 factors were obtained. Parallel analysis of this group data was also performed to find the number of factors. After the fourth factor analysis, eight factors were obtained through parallel analysis.

Factor No. 1 gave the title **“Talent Identification and Development for Sustainable Sports Development”** as it coincides with the views of certified sports professionals. The second identified factor (Factor 2) also coincides with the opinion of sports professionals, so it was given the same title **“Financial Support for Sporting Activity”**.

The third factor **“Science Support for Sport”** also coincides with the opinion of sports professionals.

Factor No. 4 the title **“Funding for participation in the competition”** was given.

Factor No. 5 was given the title **“Sports Infrastructure Database”**.

Factor No. 6 **“Provision of Coach Education, Qualification and Growth”**.

Factor No. 7 was named **“Opportunities to participate in competitions”**.

Identified Factor No. 8 “**Developed Sports Infrastructure**” coincides with the third factor interpreted in the case of coaches.

Comparing the preconditions gathered in the theory with the results obtained in the analysis of the factors, it can be concluded that the groups of respondents in Latvia operate in different contexts. The views of the recognized federations' management representatives are more generalized, not as differentiated as the opinion of sports professionals and high athletes. The situation in the field of sport is described in more detail by sports professionals and high athletes, who are also most directly influenced by government decisions.

At the end of the questionnaire, respondents were asked to answer the open question in writing, in a free form - “What do you think will contribute to success in high performance sport?” followed by axial coding of the text based on a theoretical analysis of determinants (Clumpner, 1994; Oakley, Green, 2001; Digel, 2005; De Bosscher, 2007; Houlihan, Green, 2008; Sotiriadou, Shilbury, 2009; Andersen, Tore Ronglan; , 2012; Singh, Dureja, 2014; Smolianov, 2014) and the system of axial coding codes developed:

- financial support;
- organization and structure of sport policy;
- participation in sport;
- a system for identifying and developing talent;
- supporting athletes during their careers and athletic careers;
- sports facilities;
- provision of sports coaches and career advancement;
- competition system;
- Sports science.

Based on the frequency of codes, the most important trends in the groups of respondents involved in high performance sport management can be inferred. The obtained results are analyzed in the thesis **3.3.3. chapter**.

Among the representatives of the recognized federation's management, the most important factor in improving the success of high performance sport is the fact that the 'sports policy organization and structure' (25 times) is mentioned. “*Work between federations, LOCs, LSFs and MESs*”, “*sports organizations and state cooperation*”, “*professional co-operation between professional coaches, federations, associations, committees, and constructive communication*” are highlighted. These examples from the leaders of the federations show that the division of responsibilities and functions is unclear, as well as the lack of communication between different organizations.

Summarizing the data from the point of view of certified sports specialists on what will contribute to success in high performance sport, first of all, financial support (57 times), secondly - provision of sports coaches and career development of coach (54 times). The third factor is the organization and structure of sports policy 45 times.

High athletes are the most important factor - naming it 70 times, firstly, considering the *organization and structure of sports policy*, justifying their opinion on *the need to organize sports development policy at the national level and also need well-coordinated management of sport-related institutions and closer interaction between structures and athletes, because the lack of communication now plays a major role in higher success - no one knows and is not well informed about all the possibilities, if any.*

In these responses and explanations of the respondents, the necessity to arrange the management of sports and high performance in the country, which is influenced by the structure and competence of the employees, dominates. Funding and its coordination are also essential. On several occasions, respondents mention “prioritization” in their answer to the open question.

Based on the results of the open question analysis, it can be concluded that high performance athletes believe that success in high performance sport will be promoted by “sports policy organization and structure”. The importance of sport management and structure in promoting success is also underlined by representatives of recognized federations. In turn, certified sports specialists consider “sufficient financial support” as the most important factor.

The development of a management model that promotes success in high performance sport is described in **chapter 3.3.4**. Implementation of the first and second tasks of the thesis, the results of factor analysis and axial coding are the most important data for the development of a successful management model. The aim of the developed model is to promote success in high performance sport by implementing each of the nine elements included in the model's content. Model users are sports policy makers and implementers.

The management model that promotes success in high performance sport is depicted in Figure 4 (p. 65) and consists of nine scientifically based factors.

These factors contribute to the success of high performance sport - building and organizing high performance sporting structures, financing high performance sport, supporting athletes during their careers, and after a sports career, developing a system for identifying and developing talent, providing the industry with qualified sports professionals, and providing careers after sports, sports provision of material facilities, provision of athletes' participation in national and international competitions, provision of scientific research in the sports sector and development of sport for all.

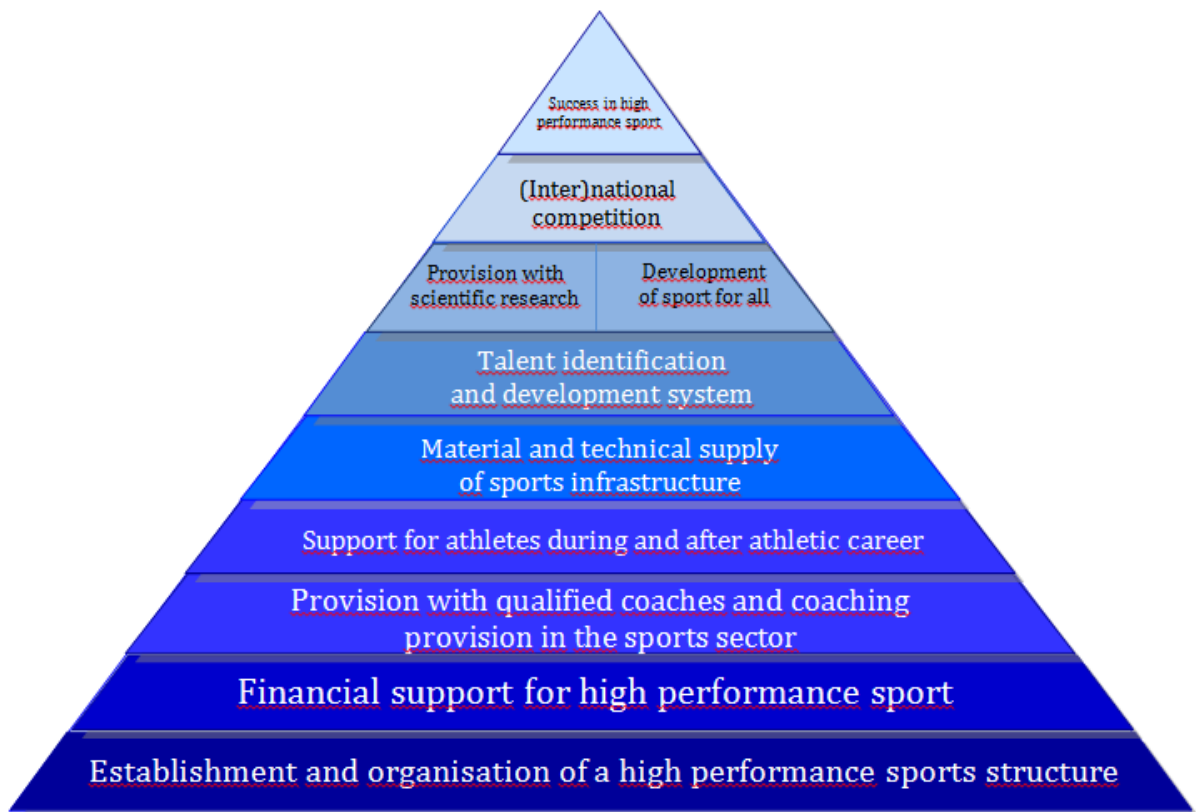

Figure No. 4. **High performance sports management model to promote success**

Chapter 3.3.4. explains the inclusion of these factors in the success of a high performance sport model.

The scientifically based, theoretically and practically developed high performance sports management model to promote success is possible to use in planning high performance sport development in Latvia.

DISCUSSION

Developing a high performance sports management system in a country should take into account factors that influence the development of high performance sport and international success and can be influenced by the government, as there are also factors that cannot be influenced by responsible people. From this, it can be concluded that the long-term development of high performance sport and support for athletes can contribute to their success in high performance sport (De Bosscher, 2008).

High performance sport in the most common definitions used by researchers is explained as the athlete's participation in top-level competitions, such as European or world championships, or at the Olympic Games (Torres, McLaughlin, 2015; De Bosscher, 2007; Andersen, Ronglan, 2012).

International success is one of the high performance indicators of sports management systems and programs. Countries that define high performance sport as a priority in sports policy show better results in international competitions (De Bosshe & Shibli, 2015), Latvian sports planning documents on sports policy prioritize children and youth sports and sports for all (LR MK, 2013). However, high performance sport is one of the four sports policies aimed at ensuring that high performance sport athletes and national teams (including team sports) can prepare and take part in the Olympic Games, World Games, World and European Championships, and World-class mind sports games (sports game qualification tournaments and finals) (LR Saeima, 2002).

In the promotion work, factors contributing to success that can be influenced by policy planners are: financial support (Oakley, Green, 2001; Digel, 2005; De Bosscher, 2007; Andersen, Tore Ronglan, 2012; Singh, Dureja, 2014; Smolianov, 2014), Sports Policy Organization and Structure (Clumpner, 1994; Oakley, Green, 2001; Digel, 2005; De Bosscher, 2007; Houlihan, Green, 2008; Sotiriadou, Shilbury, 2009; Andersen, Tore Ronglan, 2012), Participation in Sports (Digel, 2005; De Bosscher, 2007; Houlihan, 2009, Sotiriadou, Shilbury, 2009; Andersen, Tore Ronglan, 2012; Smolianov, 2014), Talent Identification and Development System (Oakley, Green, 2001; Digel, 2005; De Bosscher, 2007; Houlihan, Green, 2008; Houlihan, 2009; Sotiriadou, Shilbury, 2009; Singh, Dureja, 2014; Smolianov, 2014), support for athletes during their careers and also after their sports career (Clumpner, 1994; Oakley, Green, 2001; Digel, 2005; Green, Houlihan, 2005; De Bosscher, 2007) sports infrastructure (Clumpner, 1994; Oakley, Green, 2001; Digel, 2005; Green, Houlihan, 2005; De Bosscher, 2007; Andersen, Tore Ronglan, 2012; Singh, Dureja, 2014; Smolianov, 2014), sports coach provision and coach career development (Oakley, Green, 2001; Green, Houlihan, 2005; De Bosscher, 2007; Sotiriadou, Shilbury, 2009; Singh, Dureja, 2014; Smolianov, 2014), Structured Competition System (Oakley, Green, 2001; Green, Houlihan, 2005; Digel, 2006; De Bosscher, 2007; Sotiriadou, Shilbury, 2009; Smolianov, 2014; Singh, Dureja, 2014), and Sports Science Support (Oakley, Green, 2001; Green, Houlihan, 2005; Digel, 2005; De Bosscher, 2007; Sotiriadou, Shilbury, 2009; Singh, Dureja, 2014; Smolianov, 2014).

Based on the theory, it can be concluded that the amount of financial resources is the most measurable contribution to the sport. Theoretically, countries that invest more in (high performance) sport also provide better training conditions for athletes (De Boscheer, 2007). The Sports Law in Latvia states that for high performance sport, the annual funding is not less than in the previous year. Looking at the statistics, it is concluded that both the amount of funding for sport and high performance sport and the number of award-winning medals in international competitions is increasing.

There is no organization in Latvia that would be delegated high performance sports management to the state, while in the period from 2010 to

2017, on average 50% of state funding is allocated to non-governmental sports organizations for the tasks delegated by the state and prescribed by the Sports Law. The results of the survey conducted within the framework of the doctoral thesis show that the representatives of the management of recognized federations do not believe that there is structured communication and cooperation between sports organizations.

When studying scientific literature, it can be concluded that the basics of physical activity for most high performance sport athletes were acquired in folk sport. Researcher Van Bottenburg (2003) concluded that there is a correlation between the medals obtained and the number of people engaged in sports. The high correlation between international success and the number of tennis players has also been revealed in a study by De Bosscher and De Knop in 2002 (De Bosscher, De Knop, 2002). Evaluating the situation in Latvia, the results of the Eurobarometer published in 2018 and the opinion of the respondents found in the doctoral thesis indicate that the majority of the population in Latvia is not physically active (European Commission, 2018).

The doctoral thesis finds that the most negative opinion of the respondents when assessing the situation is about the identification and development of talents. The assertion that there is an effective talent selection system in the country, so that a large number of potential talents are noticed at the right time (on time) does not agree with 58.3% and totally disagrees with 20.8% of recognized federal management representatives, and 58.2% of certified sports professionals disagree and 22.6% totally disagree with this statement. 52.3% of high performance athletes disagree and 18.1% totally disagree with the statement that there is an effective system of talent selection in the country, so that as many potential talents as possible are noticed at the right time (on time).

Several studies have identified the link between support for an athlete during a career and after a career and success in sport. In a study conducted by De Bosscher (2007), countries such as the Netherlands, Canada, and Norway showed a high level of satisfaction with financial support and other support measures for athletes during their careers and also after a sports career. This factor received a negative evaluation within the framework of the doctoral thesis, evaluating the situation in Latvia. The results of the axial coding of the open question of the research questionnaire show that for high performance athletes, support for career and after the career is crucial. High performance athletes have set this as one of the key factors that will contribute to the success of high performance sport.

The coach is one of the most critical success factors, researcher Daniel Goulds (1999) concludes a study on factors affecting athlete performance. The athlete's performance can be influenced by the coach either positively or negatively. The role of the coach is recognized by the representatives of the recognized federations of Latvia, naming the provision of sports coaches and career coaching opportunities as one of the key success factors. It should be

noted that in order for the coach to be able to fully prepare the athletes for the competition, it is important to provide them with a full range of training possibilities in modern sports infrastructure. To be able to compete globally, the equipment must also be appropriate. Participation in the competition, on the other hand, is an important factor in the athlete's development (Crespo, Miley, Couraud, 2001). Respondents in Latvia consider the sports infrastructure ambiguous, however, representatives of the recognized federations point out that the country provides annual funding for the development of sports infrastructure.

Nowadays sports science and innovation in sports are developing rapidly. Sports science encompasses all of the above-mentioned factors (such as talent identification, development, medical services, nutrition science, psychology, physiology and also biomechanics) that can be evaluated through various studies. The importance of sports science is underlined by researchers Green and Houlihan (2005), pointing to the untapped potential of sports science. The research carried out in the doctoral thesis also shows that the potential of sports science is not used in Latvia. The surveyed respondents believe that there is insufficient financial support for scientific research and innovation in high performance sport, as well as support for sports science is not provided at each high performance sport development level. It should also be noted that the attitude of those involved in sport to the science of science and the scientific research carried out is also essential. The survey questionnaire was sent to 85 of Latvia's recognized sports federations (80 federations of sports and 5 fields of sport), while 53 or 62% of completed questionnaires were returned, which also influenced the results and conclusions of the study.

In the doctoral thesis, analyzing the situation of current high performance sport management in Latvia, as well as summarizing the respondents' opinion based on the nine factors defined in the theory, it is concluded that the sports subprograms of Latvia do not provide such detailed sub-programs as described the summarized preconditions. On the basis of the above, the results obtained in the study are also explained, which indicate that in the context of Latvia the preconditions complement each other and there is no separable boundary between them in order to evaluate them separately.

Based on the results obtained, it can be concluded that they confirm the methodology of the study. However, in the Latvian context, the factors were interpreted somewhat differently and their content is made up of a number of preconditions that characterize the prerequisites. Factors identified in the Factor Analysis of factors of federation management representatives - System of Sport Sustainability Development and Support for Sporting Activity. Factors identified in factor analysis of certified sports specialists - Identification and Development of Talents for Sustainable Sports Development, Financial Support for Sporting Activities, Science Support for Sports, Funding for Participation,

Providing Coaching, Qualification, and Growth, Developed Sports Infrastructure.

The factors identified in the analysis of the factors of the high performance athletes in several cases coincided with the views of certified sports specialists. The first identified factor that also coincided with the opinion of sports professionals is identifying and developing Talents for sustainable sports development. The second identified factor also coincides with the opinion of sports professionals - Financial support for sporting activities. The third identified factor also coincides with the opinion of sports professionals. The Factor of Science Support for Sports Content is made up of statements about the involvement of science in sport. Factor 4 Funding for competitions, the content of which is made up of claims about the competition system, coincides with the opinion of sports professionals. One of the identified factors that do not match the factors found in the case of sports specialists is the fifth factor Sports Infrastructure Database. The sixth factor is the provision of coaching, qualification, and growth for coaches, and this factor also coincides with the opinion of sports professionals. The Seventh Factor The competition possibilities were not identified in the analysis of the factors of the opinion of the sports specialists. As well as the eighth factor, the developed sports infrastructure for sports bases was not identified in the analysis of the factors of the opinion of the sports specialists, but it is possible to conclude that advanced sports infrastructure is essential for high performance athletes.

Analyzing the results obtained in the research and the methodology of the research, it should be concluded that for the first time in Latvia the preconditions of high performance sport management are theoretically justified and their objective indicators are developed that allow analyzing the current situation.

Analyzing the weaknesses of the study, it can be concluded that the number of respondents (n = 48) in the recognized federations of management representatives is slightly more than half the number of recognized federations, which limits the possibility of evaluating the views of all recognized federations. The results of the study may be slightly different if the open question in the constructed questionnaire were asked first and not the last. This is based on the probability that after answering and all the statements made, the respondent was given the opportunity to evaluate the situation according to certain criteria, which influenced the respondent's answer to the free question "What do you think will promote success in high performance sport in the country?"

However, the results of the study are representative and reveal the views of the sporting groups – federations, certified sports professionals and high performance athletes, about the current state of high performance sport in the country.

The purpose of this study is not to explain which theory is better, but to find out what gaps exist in the planning and organization of Latvian sports policy and to make recommendations to policy planners to overcome these

shortcomings and promote success. The approach of this study corresponds to the pedagogical tradition of studying the complexity of a complex system, which is also the strength of the research. The strength of the research is also triangulation of methods, which is manifested in the study of one indicator with several methods – respondents' opinion has been studied with axial coding method and factor analysis.

The model developed in the study does not determine which of the factors is most relevant and which is less relevant, as it is not possible to perform the study by completely excluding one or the other factor. Continuing this study, the impact of the model and the use of recommendations in the long term could be explored.

This study examines the preconditions for high performance sport in Latvia for a specific time period, two Olympic cycles from 2010 to 2014 and 2012 to 2016. The sports sector is changing rapidly, not only because of the change of government but also by innovative sports planning methods, development, evaluation of sports sector efficiency and decision making, sports policy planners - functional changes, as well as management styles of non-governmental organizations. The society, the needs, and expectations of the population also have a significant impact on the sports sector. In view of the above, it can be concluded that independent, regular research is needed to assess not only the preconditions for high performance sport but also the effectiveness of sports management. In light of the above, it can be concluded that, as the process progresses and changes occur, the preconditions for high performance sport management can also change.

CONCLUSIONS

1. By studying the essence of high performance sport and the preconditions for its management, their relation to success in sport concluded:

1.1. The definition of high performance sport has a very wide variety of views and approaches, which emphasizes the athlete's participation in different levels of competition, the size of the competition, experience and direct or indirect national funding for the athlete to succeed. In the promotion work, high performance sport is seen as an athlete's participation in top-level competitions, such as European or world championships and/or Olympic Games. The term high performance sport in the promotion work was used in accordance with the wording of the Latvian Sport Policy Guidelines 2014-2020 that high performance sport is from the age of 15 (there are some sports with age 14 - 15 not considered to be high) for athletic sport - it should be from the age of 12)), preparing for junior / cadet and adult / national team candidates and participants to represent the country and participate in international sports competitions with the aim of achieving high results, and everything related to education - training,

organizational, methodical, financial, scientific, medical, technical, etc. high performance sport criteria.

1.2. High performance sport is directly linked to success and support for athletes. The importance of success in high performance sport is very wide and versatile and covers a variety of sports functions. Being aware of the importance of high performance sport, a significant role and influence of the state in the development of sport can be determined. Hence, the development of high performance sport cannot take place without sports management planning, as high performance sport is entirely dependent on people and resources for the athlete. Success in sport requires long-term planning, stability, and trust in providing support to athletes, and can contribute to their success in high performance sport.

1.3. Based on literature analysis - financial support, organization, and structure of sports policy, participation in sport, talent identification and development system, support for athletes during their careers and after athletic careers, adequate sports infrastructure, provision of sports coaches and career development of coaches, structured competition system and support for sports science are factors that are prerequisite for sports management to promote high performance sport. These factors are influenced by the government and should be taken into account when developing a high performance sport management system in the country.

2. Evaluating the preconditions of sports management for the development of high performance sport and international success in the context of Latvia, concluded:

2.1. State budget funds for sport are allocated taking into account the annual State Budget Law. Long-term predictable funding is essential for stable sports growth. The amount of public funding for the sport has progressively increased between 2010 and 2017, but 56,3% of federal representatives, 49,5% of certified coaches and 45,4% of high performance athletes believe that financial support for sport at the national level is insufficient.

2.2. In the budget sub-program “High performance sport”, priority is given to programs of the Latvian Olympic Committee (including TOP50), the Latvian Olympic Unit and the Latvian Olympic Fund. While these organizations are most supportive to athletes in their careers, 43,8% of federal representatives, 46,6% of certified coaches and 41,2% of high performance athletes believe that financial support for high performance sport at the national level is not sufficient. In general, the planned basic funding for sport is insufficient to ensure the planned programs and actions of sports organizations.

2.3. The Ministry of Education and Science is responsible for the sports sector in Latvia, the most important partners of which are the Latvian Olympic Committee, Latvian Sports Federations Council, Latvian Paralympic Committee, Latvian Olympic Social Fund, Latvian Team Sports Games Association and Latvian Board of Directors of Sports Education Institutions.

Almost every organization in Latvia has a direct or subordinate relationship with a high performance sport and at this time it is not possible to name one organization that is responsible for high performance sport management.

2.4. Only 18,8% of surveyed federal representatives, 14,4% of certified coaches and 21,3% of high performance athletes believe that high performance sport development in the country is planned for the long term. 27,1% of federal representatives, 38,9% of certified coaches and 49,1% of high performance athletes believe that resources are invested in some sports, given their ability to succeed at world level. 45,8% of federal representatives, 38,9% of certified coaches and 42,6% of high performance athletes believe that high performance athletes are not involved in high performance sports policy planning.

2.5. The Latvian Sports Policy Guidelines for 2014-2020 recognize child and youth sports as a priority. Most respondents (72,9% of federations, 64,4% of certified coaches and 61,1% of high performance athletes) believe that children have the opportunity to engage in sport at school, in sports classes or in extracurricular activities. However, 58,3% of federal representatives, 58,2% of certified coaches and 52,3% of high performance athletes believe that there are no effective talent selection systems in the country so that as many potential talents as possible are noticed at the right time (in time) as well as young talents do not receive multi-faceted support to develop as young athletes at the highest level (58,3% of federal representatives; 57,7% of certified coaches; 45,4% of high performance athletes).

2.6. In Latvia, state support for training athletes and education - training process provision is provided through sports federations recognized in accordance with the procedure set out in the Sports Law. Municipalities also make a significant contribution to the training of athletes and the development of athletic skills, but overall, only 29,2% of federal representatives, 27,9% of certified coaches and 31,0% of high performance athletes believe that there is a coordinated support program for high performance athletes.

2.7. All athletes, whether they compete internationally or professionally, have to leave high performance sport. Athletes must also be prepared for life after sports career while they are involved in sports. The Latvian Olympic Social Fund is responsible for identifying and improving the social and living conditions of Latvian olympians, outstanding former athletes, coaches, employees in sport and sports veterans. Every year, the number of sports veterans who receive a lifetime contribution to sports increases. The number of beneficiaries varies more slowly than the number of candidates. 52,1% of federal representatives, 52,4% of certified coaches and 44,9% of high performance athletes also believe that high performance athletes are not provided with financial support from the state when they finish their sporting career.

2.8. The sports base is one of the primary conditions for doing sports. The development of high performance sport facilities is attributable to the fact that

there is a sufficient number of places in the country where to train and athletes have access to training facilities, taking into account their workload. 43,8% of federal representatives, 39,4% of certified coaches and 35,6% of high performance athletes believe that high performance athletes are not given priority access to sports centers at any time.

2.9. The quality and quantity of coaches are important at every level of sports development. 56,3% of federal representatives, 32,7% of certified coaches and 31,9% of high performance athletes believe that Latvia has an insufficient number of experienced high performance coaches. The increase is not facilitated by the monthly income of the coaches, which does not even cover their daily expenses. This is the opinion of 52,1% of the federations management representatives surveyed, but coaches and athletes themselves are less categorical (42,8% of certified coaches and 46,8% of high performance athletes). 60,4% of surveyed federations management and 53,8% of certified sports coaches believe that high performance coaches do not receive financial support for life after coaching. High performance athletes have slightly different views – 45,4% disagree.

2.10. In Latvia, the procedure for certification of sports specialists and the requirements to be complied with by a sports specialist in order to acquire the right to work in the field of sport are determined by the Cabinet of Minister's regulations. However, the regulatory enactments do not provide for administrative liability for non-compliance with the certification regulations of sports specialists, which has led to the conclusion that not all coaches working in the country are currently certified.

2.11. A structured system of competitions is an integral factor in the development of athletic excellence. One of the criteria for the recognition of sports federations is that recognized sports federations have the obligation to organize sports competitions in the sport or field of activity represented by the sports federation. The participation of the national team in international sports competitions is also organized by the Latvian Sports Federation represented in the relevant international sports organization. Half of the surveyed federation leaders, certified sports professionals and high performance athletes (50,0%, 50,0%, and 49,5%) are commended for these tasks.

2.12. In order for Latvian athletes to produce predictable results in the international arena, it is necessary to support the development of sports science and research potential in Latvia. The regulations of the Cabinet of Ministers state that the Ministry of Education and Science is the leading state administration institution in the field of science. The only higher education institution in Latvia that coordinates and conducts sports research and educates sports science specialists is the Latvian Academy of Sport Education. Financial support for scientific research in sport and innovation is most critically evaluated by surveyed certified coaches (more than 50%).

2.13. As a result of the factor analysis of the representatives of the recognized federations, two factors were obtained: “System for the Sustainability of Sport Development” and “Support for Sporting Activities”, which indicate that support for sporting activities is insufficient at the national level. Factor analysis of Certified Sports Professionals has resulted in six factors: “Talent Identification and Development for Sustainable Sports Development”, “Financial Support for Athletic Activities”, “Science Support for Sports”, “Funding for Competitions”, “Coach Education, Qualification and Growth” and “Developed sports infrastructure”. Although eight factors have been derived from the Factor Analysis of High Performance Athletes, five of them are identical to the Factor Data Analysis of Sports Specialists. The results of the Factor Analysis of High Performance Athletes are complemented by the Factors “Sports Infrastructure Database” and “Event Opportunities”.

2.14. By axially coding the data obtained from the federations management survey on what factors contribute to success in high performance sport, it can be concluded that there is a tendency among recognized federations leaders, that success in high performance sport will be facilitated by the successful functioning of the sports policy organization and structure. Only then does Financial Support be mentioned as an important factor, which in turn justifies the above - if the organizations have clearly defined responsibilities and work in harmony with each other, the funding will be appropriately allocated and managed. The next most important factor is the “Sports infrastructure” and “Provision of sports coaches and career development opportunities”.

2.15. According to certified sports professionals, “financial support” is one of the most important factors contributing to success in high performance sports. After financial support, the next most important factor for certified coaches is the “provision of sports coaches” and “coaching career development opportunities”. Analyzing the obtained information, it can be concluded that not only financial support but also the factor “organization and structure of sports policy” influence opportunities of coaches, which respondents call the third most important factor in the success of coaches.

2.16. First and foremost, the “organization and structure of sport policy” is seen as a key factor by high performance athletes. Secondly, "Supporting athletes during and after their sports careers" is an important factor among high performance athletes. The third most important factor for high performance athletes is sufficient “financial support”.

2.17. By axially coding the survey data on what factors contribute to success in high performance sport, it can be concluded that high performance athletes believe that “Organization and structure of sport policy” will contribute to success. The importance of sports leadership and structure to success is also emphasized by the management of the recognized federations. Certified sports professionals, on the other hand, consider "financial support" as the most important factor.

2.18. There is no uniform monitoring system for high performance sport in Latvia to assess the factors that are a prerequisite for success in managing high performance sport.

3. Based on the analysis of literature and documents, as well as the opinion of respondents, a structured, theoretically and scientifically substantiated management model that promotes success in high performance sport has been developed. The goal of the model is to promote success in high performance sport by implementing each of the nine elements included in the model's content. Model users are sports policy makers and implementers. The model consists of nine scientifically grounded, interrelated and dependent factors that are prerequisites for sports management to succeed in high performance sport - organization and structure of high performance sport, funding for high performance sport, support for athletes during their careers, and after-careers, talent identification and development system, providing the industry with quality sports professionals and providing careers after careers, providing adequate sports facilities, a national and international competition system, scientific research in the sports sector and sport for all. For the implementation of the model, scientifically based recommendations were developed.

4. By realizing the set work tasks, summarizing and substantiating their results with the analysis of scientific sources, the goal of the work was achieved: a scientifically justified, purposeful factor model was created.

The research hypothesis was partially confirmed -

The management system of high performance sport as one of the sports policies includes the following factors, which are prerequisites for success in high performance sport: financial support; organization and structure of sport policy; participation in sports; identifying and developing talents; support for athletes during their careers and athletic careers; sports facilities; provision of sports coaches and career development of coaches; competition system and sports science.

RECOMMENDATIONS FOR FURTHERING PROGRESS IN HIGH PERFORMANCE SPORT

The high performance sports management model to promote success consists of the statement of the current situation in Latvia, and recommendations are developed by summarizing the existing problems in the field of sport – the management of high performance sport. Both the model's factors and their sequence and recommendations can be changed by determining changes in the sports policy in the state.

As a result of the study, the rationale was found for recommending:

To the Ministry of Education and Science being responsible for the field of sport in the state and performing the direction of sports policy in high performance sport, it is recommended:

- To modify the structure of the Latvian sports industry, defining in it the management of high performance sport.
- To plan the progress of high performance sport in the state in the long term (from 8 years).
- To engage in the development of high performance sport policy the organizations and persons responsible for performing the developed policy – sports specialists and athletes.
- To engage qualified specialists in performing management model for further progress in high performance sport.
- To develop a dual career model, enabling athletes to combine training work and studies.
- To develop sports specialists' quality control system, determining normative acts administrative responsibility for failing to follow the terms of sports specialists' certification (both for the employer and the employee).
- To develop an after-career support system for high performance athletes, envisaging not only financial support for athletes but also access to other types of services and specialists.
- To develop and fund state research program in high performance sport.
- To provide long-term financial support for studies in high performance sport.
- To regularly collect statistical data about each of the model's factors to assess the situation, make conclusions and take decisions for further action.

To the Ministry of Education and Science in collaboration with the LOC and the LSFC, it is recommended:

- In planning the division of funding for high performance sport to set priorities and to follow the aim and objectives determined for organizations.

To the Ministry of Education Science and association „Board of Directors of the sports educational institutions of Latvia”, it is recommended:

- To engage sports coaches' remuneration system for the state-determined sports specialists' (coaches') certification system.

To the Latvian Academy of Sport education, in performing the mission of the higher education establishment, to ensure the investment of the LASE as a national and international significance education, science, and sports higher educational establishment in the long-term development of sports field and health-care specialists in sports, it is recommended:

- To perform a state study program on high performance sport, regularly collecting statistical data about each of the model's factors.
- To regularly perform studies in the sports field to assess the situation and make conclusions and develop suggestions for the development of the sports field.

To the Ministry of Education and Science and the Latvian Academy of Sport education and to the recognized sports federations:

- To develop a systematic, state-coordinated talent identification and development system in various kinds of sport.

To recognized sports federations, managing and coordinating the activity in the respective sport or area of activity, it is recommended:

- To provide new talents with access to different specialist consultations, also to provide dual career possibilities, combining education and training.
- To provide high performance athletes with financial support for each individual, taking into account various factors apart from the athlete's achievement in competitions.
- To organize state-level sports competitions for all age groups.

To recognized sports federations and the Latvian Olympic Committee, it is recommended:

- To financially support the preparation and participation of talented athletes and the national teams (including in team sports games) in the Olympic Games, the World and European Championships (also in selection competitions).
- To develop a support program for high performance athletes, providing them with various services, specialist consultations, and access to sports infrastructure.

To recognized sports federations and Municipalities, it is recommended:

- To provide sports centers with quality equipment according to the requirements of the kind of sport.
- To support the organization of active lifestyle events for schoolchildren and grassroots sports events at public sports centers.

To recognized sports federations, the National Sport Council of Latvia and the Latvian Sports Federations Council, it is recommended:

- To facilitate and support the organization of international sports competitions (including international sports events of national significance) in Latvia.

To the Latvian Sports Federations Council, coordinating the activity of sports federations recognized in Latvia, it is recommended:

- In planning the division of funds for high performance sport, to follow the aim and objectives determined for organizations.

- To plan sports competitions in the long term, developing a competition calendar on the state level.

To the State Education Quality Service and the Latvian Sports Federations Council, it is recommended:

- To perform sports specialists' qualification control system.

To Latvian coach' continuing education centre, in managing and coordinating coaches' education in Latvia, it is recommended:

- To provide sports specialists with options for raising qualification.

LIST OF SCIENTIFIC PUBLICATIONS

1. Dombrovska, A., Luika, S. (2018). *High-performance sport management in Latvia: review of sport federations managers' view*. LASE Journal of Sport Science, 2018 Vol 9, pages 17-45, DOI: 10.2478/ljss-2018-0008p-ISSN: 1691-7669/e-ISSN: 1691-9912/ISO 3297 <http://journal.lspa.lv/>

2. Dombrovska, A., Luika, S., Āboliņš, V. (2017). *High-performance sport management in Latvia: review of athletes' view*. LASE Journal of Sport Science, 2017 Vol 8, No1, pages 35-53, DOI: 10.1515/ljss-2016-0047p-ISSN: 1691-7669/e-ISSN: 1691-9912/ISO 3297 <http://journal.lspa.lv/>

PARTICIPATION WITH REPORTS IN INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCES AND SEMINARS

1. Dombrovska, A., Luika, S. (2019). *Factors of high performance sport management in Latvia*. 12th Conference of the Baltic Sport Science Society, April 25-26, 2019., Vilnius, Lithuania.

2. Luika S., Grants I., Kravalis I., Rudzinska I., Dombrovska A. (2019). *National sport and physical activity labour market in Latvia*. 12th Conference of the Baltic Sport Science Society. April 25 – 26, 2019. Vilnius, Lithuania.

3. Dombrovska, A., Luika, S. (2019). *Panākumus ietekmējošie augstu sasniegumu sporta vadības faktori*. LSPA Starptautiskā konference sporta zinātnē, 2019.gada 11.aprīlis, Rīga, Latvija.

4. Dombrovska, A., Luika, S. (2018). *Augstu sasniegumu sporta vadība Latvijā (atzīto federāciju pārstāvju viedoklis)*. LSPA Starptautiskā konference sporta zinātnē. 2018. gada 10. – 12. aprīlis, Rīga, Latvija.

5. Dombrovska, A., Luika, S (2018). *Preconditions of High performance sport development in Latvia*. 11th Conference of the Baltic Sport Science Society, April 25-27, 2018., Tartu, Estonia.

6. Luika, S., Grants, I., Kravalis, I., Dombrovska, A., Rudzinska, I. (2018). *Labor Market of sport in Latvia: reality and challenges*. 11th Conference of the Baltic Sport Science Society. April 25 – 27, 2018. Tartu, Estonia.

7. Dombrovska, A., Luika, S. (2018). *Augstu sasniegumu sporta vadība*

Latvijā (atzīto federāciju pārstāvju viedoklis). LSPA Starptautiskā konference sporta zinātnē, 2018.gada 10.-12.aprīlis, Rīga, Latvija.

8. Dombrovska, A., Luika, S. (2017). *High-performance sport management in Latvia: a review of athletes and coaches' view*. 10th Conference of the Baltic Sport Science Society, April 26-28, 2017, Riga, Latvia.

9. Dombrovska, A., Luika, S. (2016). *High performance sport management in Latvia: review of high performance athletes' views*. The 9th Conference of the Baltic Sport Science Society, April 27-29, 2016, Kaunas, Lithuania.

10. Dombrovska, A., Luika, S. (2016). *Augstu sasniegumu sporta vadība individuālajos sporta veidos Latvijā (sportistu viedoklis)*. LSPA Starptautiskā konference sporta zinātnē, 2016.gada 22.marts, Rīga, Latvija.

11. Dombrovska, A., Luika, S. (2015). *High achievement sport climate in Latvia*. 8th Conference of Baltic Society of Sport Sciences, April 22-24, 2015., Vilnius, Lithuania.

12. Dombrovska, A., Luika, S. (2015). *Augstu sasniegumu sporta klimats Latvijā*. LSPA Starptautiskā konference Sporta zinātnē, 2015.gada 24.marts, Rīga, Latvija.

13. Dombrovska, A., Luika, S. (2014). *High performance sports development in Latvia*. The 7th Conference of Baltic Society of Sport Sciences, May 7-9, 2014, Tartu, Estonia.

14. Dombrovska, A., Luika, S. (2014). *Augstu sasniegumu sporta attīstība Latvijā 2006.-2012.gads*. LSPA Starptautiskā konference sporta zinātnē, 2014.gada 17.aprīlis, Rīga, Latvija.

15. Dombrovska, A., Luika, S. (2014). *High performance sports development in Latvia*. 6th International Scientific conference of Master and Phd Students of LASE, March 27, 2014, Riga, Latvia.

ACKNOWLEDGEMENTS

Thanks for your patience, motivation and love to Jānis!

Thanks to my family for support and for being with me!

Thanks to my friends for endurance and the fact, that they are still my friends!

Thanks to my supervisor Signe Luika for her support, for not letting me to give up and encouraging me with a personal example.

Thank you to Andra Fernāte for the time given to me in a very valuable consultations.

Thanks to the researchers of the department of informatics of the Latvian Academy of Sport Education for helping to navigate the jungle of data processing.

Thanks to all the reviewers for their contributions and valuable suggestions.

Thanks to my colleagues for listening. They have been involved in countless scientific discussions.

Thanks to Žermēna Vazne! Thanks to Aleksandrs Koļesovs. Thanks to Biruta Luika. Thanks to Antra Gulbe.

Thanks to the respondents for expressing their opinion.

Thanks with all my heart!

CURRICULUM VITAE

PERSONAL INFORMATION

Name, Surname: Aiga Paikena

Date of birth: 13.04.1987

e-mail: aiga.paikena@lspa.lv

POSITION

Director – Latvian Coach Education Center

Guest lecturer – Latvian Academy of Sport education

EDUCATION

2013. – 2017. Academic Doctoral higher education programme "Sport Science".
Latvian Academy of Sport Education, Brivibas str.333, Riga
2011. – 2013. Professional Master higher education programme „Sport Science” and education and sport specialist with qualification – sport manager.
Latvian Academy of Sport Education, Brivibas str.333, Riga
2008. – 2011. Professional higher education program diploma, education and sport specialist with qualifications – sports teacher and active tourism manager.
Latvian Academy of Sport Education, Brivibas str.333, Riga
2006. – 2008. Professional bachelor degree in sport science.
Latvian Academy of Sport Education, Brivibas str.333, Riga
2003. – 2006. Ērgļi Secondary school, Ērgļu novads, Ērgļi
1994. – 2003. Jāņa Zālīša Sausnējas elementary school, Ērgļu novads, Sausnēja

PROFESSIONAL WORK EXPERIENCE

2015. – to this *Director*
day Latvian Coach Education Centre, Brivibas str.333-158, Riga, LV-1006
2013. – to this *Guest Lecturer*
day Latvian Academy of Sport Education, Brivibas str.333, Riga
2014. – 2015. *Manager of education programmes*

- Latvian Coach Education Centre, Brivibas str.333-136, Riga, LV-1006
2012. – 2014. *Project manager*
Latvian Coach Education Centre, Brivibas str.333-136, Riga, LV-1006
2011. – 2012. *Office manager*
Latvian Coach Education Centre, Brivibas str.333-136, Riga, LV-1006

PEDAGOGICAL EXPERIENCE

Developed study courses – 3

Study course annotations and descriptions:

Project management (Study programme „Sport science”, „Physiotherapy”)

Documentation (Study programme „Sport science”, „Physiotherapy”)

Sports volunteers (Study programme „Sport science”)

RESEARCH ACTIVITIES

1. EU ESF project No.8.2.2.0/18/I/006 “Akadēmiskā personāla stiprināšana stratēģiskās specializācijas jomās Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmijā”, 02.02.2019. – 26.05.2021.
2. EU scientific project: (participant) EOSE (European Observatories of Sport and Employment) “A European Sector Skills Alliance for Sport and Physical Activity (ESSA-Sport)”, Agreement reference number – 2016-3283/001-001 Project number – 575668-EPP-1-2016-1-FR-EPPKA2-SSA-N (26 EU Countries), 01.11.2016– 01.11.2019.

ADDITIONAL INFORMATION ABOUT PROFESSIONAL PERFORMANCE:

Senator of the Latvian Olympic Academy

30.09.2019.

Promocijas darba kopsavilkums

Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmija
Latviešu un angļu valodā
Rīga – 2019

© Paikena, 2019

Darbs tiek publicēts ar LSPA prorektora atļauju 2019. gada 11. novembrī.
Par izdevumu atbild A. Paikena

Parakstīts iesiešanai 2019. gada 11. novembrī
5,4 iesp. loksnes. Metiens 45 eks. Pasūtījums Nr. 3
Iespiests Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmijā
Brīvības gatvē 333, Rīgā, LV – 1006